Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

http://svitlytsia.crimea.ua

№ 23 (1856) П'ятниця, 5 червня 2015 р. Видається з 31 грудня 1992 р. Ціна договірна

«ЗА РОСІЮ СТОЇТЬ ПУТІН, ЗА КРИМСЬКИХ ТАТАР – ВЕСЬ СВІТ, ЗА УКРАЇНЦІВ У КРИМУ – НІХТО...»

У КРИМУ ЗАХОПЛЮЮТЬ БУДІВЛЮ КРИМСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ КИЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ. ЯК ПОВІДОМИЛО ІНФОРМАГЕНТСТВО «ГОЛОС КРИМУ», 29 ТРАВНЯ КОНКУРС НА ОРЕНДУ ЧАСТИНИ ПРИМІЩЕНЬ ЦЕРКВИ ВИГРАЛО НЕКОМЕРЦІЙНЕ ОБ'ЄДНАННЯ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В РЕСПУБЛІЦІ КРИМ «РАЗУМ», ЗАРЕЄСТРОВАНЕ В ЯЛТІ. СТАРТОВА ЦІНА ОРЕНДИ 112 КВАДРАТНИХ МЕТРІВ СТАНОВИЛА БЛИЗЬКО 84 ТИСЯЧ РУБЛІВ НА МІСЯЦЬ. ПЕРЕМОЖЕЦЬ ЗАПРОПОНУВАВ МАЙЖЕ ВДВІЧІ БІЛЬШЕ. ЦІКАВИЙ ТОЙ ФАКТ, ПИШЕ «ГОЛОС КРИМУ», ЩО ЦЯ НЕПРИБУТКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОДІЄ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ МАЙЖЕ В УСЬОМУ КРИМУ. ПРО ПОДРОБИЦІ ЦЬОГО АУКЦІОНУ І ЙОГО МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ «КРИМ.РЕАЛІЇ» ЗАПИТАЛИ АРХІЄПИСКОПА СІМФЕРОПОЛЬСЬКОГО І КРИМСЬКОГО ВЛАДИКУ КЛИМЕНТА.

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент

Цьогорічне свято Трійці у храмі св. Володимира та Ольги у Сімферополі *(Фото В. Качули)*

– Владико, що сталося? Чи правда, що частина орендованого Кримською єпархією приміщення в центрі Сімферополя віддали іншій структурі?

– Найстрашніше, що могло статися, мені здається, вже сталося. 29 травня відбувся аукціон, який проводило міністерство майнових і земельних відносин Республіки Крим. На цьому аукціоні були виставлені 112 квадратних метрів приміщень першого поверху, які в 2001 році були передані Управлінню Кримської єпархії Української православної церкви Київського патріархату. Тобто, незважаючи на те, що, відповідно до постанови Верховної Ради Криму від 2001 року, 1400 квадратних метрів належать Управлінню Кримської єпархії, Фонд майна паралельно здає площі іншій структурі. Тобто одні й ті самі площі однієї будівлі здаються двом різним орендарям. Управління Кримської єпархії УПЦ Київського патріархату орендує цю будівлю з 1995 року, а з 1996-го в другому крилі розташувався Фонд майна Криму. І відтоді у нас з Фондом майна йде постійна війна за цю будівлю, за кожен метр, за кожну кімнату. А сьогодні вони вважають, що влада змінилася і те свавілля, яким вони займалися за України, вони можуть прекрасно закінчити зараз. Це ті самі люди.

– Ви знали про цей аукціон?

– Аукціон робився дуже швидко. 8 травня на сайті міністерства інформації з'явилося оголошення про те, що буде проводитися аукціон. Я про це дізнався тільки 19 травня, коли приїхав із Києва. І ось з 19 числа до 29-го я намагався якось цю ситуацію вирішити, щоб не було конфлікту, тим більше, що Сергій Аксьонов обіцяв мені, що питання з будівлею буде вирішене і конфлікту не буде. У мене була зустріч із Русланом Бальбеком, я йому передав усі документи, він обіцяв, що зустрінеться з Аксьоновим. Але не знаю – чи не було зустрічі, чи є інші плани щодо цієї будівлі.

– Що Вам відомо про організацію, якій віддали частину церковних приміщень?

– Найстрашніше, що до цієї будівлі входить структура, на мій погляд, дуже сумнівна. Одне те, що вона організована 1 січня 2015 року, багато про що говорить. Коли представникам цієї організації «сприяння розвитку малого та середнього бізнесу» сказали, що в будівлі немає ні води, ні світла, ні каналізації, адже всі основні комунікації розташовані на території, яку займає Управління Кримської єпархії, вони сказали: нас це не цікавить. Значить, люди приходять у будівлю, свідомо знаючи, що, напевно, надалі вони заберуть її повністю. Управління Кримської єпархії на аукціон не допустили. Але наші представники все ж там були. Аукціон відбувався з таким поспіхом, що ще двом претендентам на ці площі навіть не дали можливості оголосити свою орендну ставку. Спочатку ставка була встановлена ось цією «Асоціацією» – 125 тисяч рублів на місяць за 112 квадратних метрів, плюс ПДВ 17%, тому ставка виходить близько 150 тисяч рублів. Звертає на себе увагу той факт, що в статутних документах цієї організації написано, що вона неприбуткова. Питання: звідки у неприбуткової організації більше півтора мільйона рублів для оплати приміщення без світла, без води, каналізації й тепла?

(Продовження на 4-й стор.)

НЕ ТАК ТІЇ ВОРОГИ, ЯК «ДОБРІЇ» ЛЮДИ, *АБО* МАРОДЕРСТВО «ПО-КУЛЬТУРНОМУ»

Два тижні тому в номері за 22 травня під заголовком «Кримська світлиця»: окупація — московська, блокада — київська?» (http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=15273) був опублікований відкритий лист співзасновникам і видавцеві газети стосовно критичної ситуації, в якій опинився невеличкий колектив «світличан», котрі досі, в «окупації і блокаді», продовжують виконувати свої професійні і громадянські обов'язки (хто сумнівається, перегляньте архів нашого Інтернет-сайту — там не пропущено жодного номера). Але досі — як на попередні «закриті», так і на нинішнє «відкрите» звернення не отримано з Києва жодної офіційної реакції. Більше того, нещодавно «спливли» деякі факти, які приводять до сумного висновку, що «блокада по-київськи» — це ще не найбрутальніше випробування, яке випало на долю нашої многостраждальної газети. Ми не «куштували» ще київського «мародерства по-культурному»!

Але спершу — ще трохи свіжого, але традиційно безрезультатного листування зі столицею:

Генеральному директору ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» Ратушному Р. Я.

2 червня 2015 р.

Доброго дня! Шановний пане Романе, щойно довідався від кримчанина, котрий був минулого тижня у Вас з нашими довіреностями на отримання зарплати за останні 4 місяці, що ні копійки йому у Видавництві не видали, натомість передали повідомлення для редактора «Кримської світлиці», що він цього тижня... має прибути до Києва «на виробничу нараду».

Якщо це не цинізм, пане Романе, то що? Навіть у кращі часи, – як Ви уявляєте собі таку «прогулянку», з урахуванням 4-х місяців безгрошів'я? Про яку нараду – раптом уперше за понад рік окупації – йдеться? Які питання там мають розглядатися? Ваш «підпільний» наказ про переведення «Світлиці» до Києва? А нашої з Вами компетенції для цього вистачить? А може, спочатку треба спитати у трудового колективу та інших співзасновників і проводити нараду спільно з ними? Та в будь-якому разі – нам тут не те, що їздити, а їсти за щось треба, а Вашої компетенції не вистачило, щоб організувати минулого тижня повернення через нашу довірену особу хоча б частини зарплатного боргу! Коли ще така нагода трапиться?

Вибачте, пане Романе, але мушу запитати: Ви, дійсно, серйозно, щиро і відповідально прагнете допомогти газеті і справі, яку купка людей тут ще намагається робити? Чому ж у такий цинічний спосіб це відбувається?

Віктор Качула

* * *

Отже, 4 останні місяці працівникам газети, які вперто продовжують виконувати свої службові обов'язки, не платять зарплату. Колись за таке, пам'ятається, керівника могли навіть до цугундера потягти. Воно, з одного боку, ніби й можна зрозуміти: війна, окупація, коштів катма, всім важко. Але як осягнути те, що за нашими спинами до штату «Світлиці» у Києві

(Продовження на 4-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Реєстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР
від 30.11 2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1,
тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

ЗАВДАННЯ ВЛАДИ НА НАЙБЛИЖЧИЙ РІК

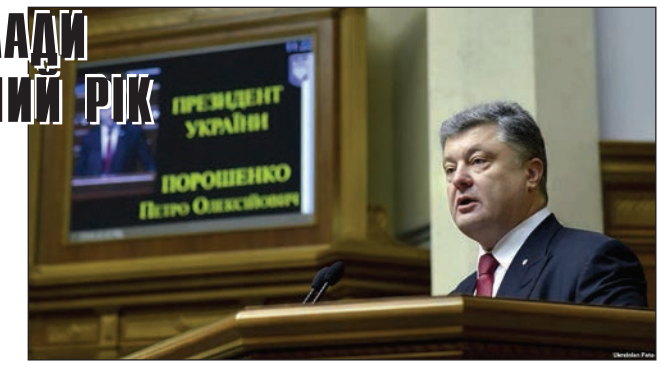

У щорічному Посланні до Верховної Ради України президент Петро Порошенко окреслив найважливіші завдання для української влади на найближчий рік: продовжити деолігархізацію, дерегуляцію і децентралізацію, розпочати демонополізацію, завершити створення інфраструктури для боротьби з корупцією і перейти в тотальний наступ на неї, почати очищення суддівської гілки влади та прокуратури.

Глава держави наголосив на необхідності відновлення економічного зростання країни з початку 2016 року. Для цього потрібно завершити санацію банківської системи та податкову реформу, включно зі збереженням єдиного податку для малого та середнього бізнесу, зауважив він.

Особливу увагу президент приділив аграрній галузі як такій, що є однією з основ конкурентоспроможності України на світових ринках.

Глава держави особливо зазначив, що вже цього року необхідно розпочати індексацію зарплат і пенсій, в умовах нових тарифів, вдосконалити систему адресних субсидій для малозабезпечених верств населення.

Президент поставив завдання запустити реформу системи охорони здоров'я. «Досить тут ховати голову в пісок і дурити людей байками про безкоштовну медицину», – заявив Петро Порошенко.

Президент наголосив на необхідності подальшого нарощування витрат на зміцнення обороноздатності. «Військовим – бути готовими як до відновлення наступу ворога на Донбасі, так і до повномасштабного вторгнення по всьому периметру кордону з РФ», – заявив Глава держави.

Президент заявив, що до 2016 року Україна зробить все необхідне для отримання безвізового режиму з ЄС. «Це, шановні народні депутати, — наше з вами спільне завдання і спільна відповідальність», – зазначив він.

Також Глава держави назвав одним з пріоритетів стратегії розвитку поглиблене вивчення англійської мови: «Україна сьогодні у глобальному рейтингу залишається серед країн з найнижчим рівнем володіння англійською, що є природним бар'єром для українців для переорієнтації на західні цінності та стандарти. Володіння англійською стане критерієм при прийомі на державну службу, а 2016 рік буде оголошено роком англійської мови», – зазначив Петро Порошенко.

Президент визначив програму електронного урядування як одну із найголовніших на наступні роки. «Електронний документообіг, електронні сервіси та адміністративні послуги, електронні тендерні закупівлі, електронні звернення і петиції, цифрові підписи, максимально широкий доступ громадян до баз даних і державних реєстрів – це неначе ключ, який дає нові можливості в боротьбі з бюрократією та корупцією», – сказав президент.

«Наша країна заслуговує на успіх. І так буде! Усі, хто протидіє реформам і перешкоджає Україні стати успішною, а саме: олігархія, корумпована бюрократія, країна-агресор та її нечисленна п'ята колона, – програють», – заявив Глава держави.

Прес-служба Президента України

Президент України Петро Порошенко заявляє, що незадоволений роботою Кабінету Міністрів, Верховної Ради і своєю також. Про це він заявив під час виступу із щорічним Посланням до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України.

«У мене часто питають, чи задоволений я роботою уряду. Ні. Чи задоволений я роботою Верховної Ради? Очевидно, також ні. Скажу більше, я незадоволений і своєю роботою. Мені гріх скаржитися на брак критики у ЗМІ, але ніхто мене не критикує більше, ніж я сам. Знаєте, чому? Тому що народ всіма нами дуже незадоволений», – сказав П. Порошенко, звертаючись до народних депутатів.

Президент наголосив, що сьогодні спільним завданням є «подвоїти і потроїти» зусилля задля змін в Україні.

У травні минув рік президентства Петра Порошенка – його обрали в першому турі виборів 25 травня 2014 року.

ПОРОШЕНКО НАДАВ СААКАШВІЛІ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО І ПРИЗНАЧИВ КЕРІВНИКОМ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Президент України Петро Порошенко підписав указ про прийняття до громадянства України Михайла Саакашвілі — «як особи, прийняття якої до громадянства України становить державний інтерес для України». Іншим указом П. Порошенко призначив М. Саакашвілі головою Одеської обласної державної адміністрації.

На зустрічі з керівництвом та депутатським корпусом Одеської обласної державної адміністрації Петро Порошенко представив нового очільника ОДА М. Саакашвілі. «Я не тягнув Саакашвілі на цю посаду. Він сам прийняв рішення... В Україні не буде влади олігархів. Буде дисципліна! Це ті завдання, які ставлю новому голові Одеської ОДА Саакашвілі», — заявив президент. Він також додав: «В України є свій власний шлях, але приклад Грузії дозволить нам не наступати на ті ж граблі, змінюючи країну». На завершення Петро Порошенко побажав Михайлу Саакашвілі успішної роботи і семи футів під кілем, повідомляє «Думская.нет».

* * *

Новопризначений голова Одеської обладміністрації М. Саакашвілі обіцяє зробити з Одеси столицю Причорномор'я.

«Одеса — місто з найбільш невикористаним потенціалом. І це — не слабкість, це — унікальна можливість... Це — місто і область, де багато що можливо і все буде можливо», — сказав Саакашвілі, звертаючись до активу Одеського регіону.

Крім того, він підкреслив, що головний потенціал Одеси — це люди, зазначивши, що для нього честь працювати в Одесі і з одеситами. Він запропонував відкласти в сторону всі надумані конфлікти і висловив надію, що зможе створити в Одесі сильну команду і спільними зусиллями повернути Одесі статус першого міста Чорного моря.

«Те, що вирішується в Україні, багато в чому зараз вирішується в Одесі. Це — південна столиця України і столиця Чорного моря», — сказав М. Саакашвілі.

ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ З КРИМУ І ДОНБАСУ

Для абітурієнтів, які проживають у Криму, Севастополі та на територіях, де здійснюється антитерористична операція, проведуть додаткову сесію тестування з української мови та літератури. Про це повідомляє прес-служба МОН України.

«Для осіб із зазначених територій, які з поважних причин не зможуть взяти участь у додатковій сесії з української мови та літератури 9 червня 2015 року, повторну додаткову сесію з цієї дисципліни буде проведено 27 червня», — йдеться у повідомленні міністерства. Для отримання детальної інформації про участь у зовнішньому незалежному оцінюванні абітурієнтам із зазначених територій радять звертатися за телефоном інформаційної підтримки Українського центру (044) 486-09-62 або до регіональних центрів оцінювання якості освіти.

До цього МОН України для випускників із Криму та Донбасу продовжило термін реєстрації на ЗНО.

Як раніше повідомляло Міністерство освіти і науки України, з анексованого Росією Криму до вишів на материкову Україну перевелися майже вісім тисяч студентів.

ВЕРХОВНА РАДА ПОЗБАВИЛА НЕДОТОРКАННОСТІ ДВОХ ДЕПУТАТІВ

Парламент позбавив позафракційного народного депутата Сергія Клюєва депутатської недоторканності та надав згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності. Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосували 287 із 322 народних депутатів, зареєстрованих у сесійній залі.

Коментуючи отримані слідством докази проти Клюєва, в.о. Генерального прокурора України Володимир Гузир заявив: «Докази свідчать про те, що в період 2007 року брати Клюєви, які володіли австрійською фірмою, шляхом обману і зловживаючи довірою, заволоділи акціями заводу — відкритого акціонерного товариства «Завод напівпровідників»... Під діяльність цієї структури було створено низку фінансових оборудок, внаслідок чого структура виявилася неплатоспроможною... Отримав 250 млн. євро з державного банку у кредити, відсотки були погашені, а це близько 200 млн. грн., із захищених статей бюджету, внаслідок маніпуляцій відповідними структурами Кабінету Міністрів, а тоді Андрій Петрович *(Клюєв — УНІАН)* був першим віцепрем'єром», — сказав В. Гузир.

Сергія Мельничука, першого комбата добровольчого батальйону «Айдар», якого також позбавили недоторканності, підозрюють у розбої, катуванні, викраденні людей та бандитизмі...

ПРАПОР І «ВЛАДА»

Кримська «влада» відмовила оргкомітету в проведенні Дня кримськотатарського прапора, який був запланований на 26 червня в житловому масиві Фонтани. Про це 3 червня розказав один з організаторів Асан Емір-Сале, інформують «Крим.Реалії».

За повідомленням керівника апарату адміністрації Сімферополя Александрової, причина відмови – повідомлення про заплановані заходи, подане раніше іншою кримськотатарською організацією. Про це повідомляється в офіційному документі, який отримали громадські діячі.

«Після довгого очікування прийшла відповідь з міської адміністрації на заяву, подану оргкомітетом для проведення «Дня кримськотатарського національного прапора» в культурно-розважальній формі на території мікрорайону Фонтани 26 червня. У відповіді вказано таке: «Не є можливим у зв'язку з тим, що на ті ж дату і час раніше подане повідомлення про заплановані заходи іншою кримськотатарською організацією», – повідомив Асан Емір-Сале.

У Сімферополі ввечері 1 червня невідомі зняли національний прапор з фасаду приміщення, в якому раніше розташовувався Меджліс кримськотатарського народу. Про це повідомляє сайт «Крим. Реалії» з посиланням на очевидців.

За їхніми даними, двері біля головного входу були відчинені, а прапор, який раніше висів над дверима, був знятий і стояв біля стовпа навпроти.

«Ми зайшли всередину і кілька разів крикнули, але ніхто не відгукнувся, після чого стали телефонувати всім, кого знаємо», – зазначив співрозмовник.

Через деякий час до будівлі під'їхали активісти кримськотатарського національного руху, серед яких був Куртсеїт Абдуллаєв, а також засновник Кримського історичного музею «Ларішес» Гулівер Алтин, адвокат Джеміль Темішев та інші. Згодом Темішев поставив прапор на колишнє місце.

«Ніхто з присутніх заяву до правоохоронних органів писати не став. Поліція, яка прибула на місце, незабаром залишила територію», – розповів очевидець.

У силових органах окупаційної влади Криму та в Меджлісі кримськотатарського народу наразі не коментують цей інцидент.

Раніше, у вересні 2014 року, з будівлі Меджлісу в Сімферополі невідомі зірвали прапор України.

16 вересня 2014 року в будівлі Меджлісу кримськотатарського народу в Сімферополі відбувся 12-годинний обшук. Вилучені документи, протоколи, ісламська література та комп'ютери.

17 вересня в будівлю Меджлісу прийшли судові пристави з попередженням про арешт цієї будівлі і ще шести об'єктів, що перебували на балансі у благодійної організації «Фонд «Крим». 19 вересня будівлю Меджлісу було опечатано.

Голова окупаційного «Держкомітету у справах міжнаціональних відносин і депортованих громадян» Заур Смирнов заявив, що майно організації має бути передане Духовному управлінню мусульман Криму.

ЩОБ ЗБЕРЕГТИ МОВУ І КУЛЬТУРУ

У Херсоні вперше в історії міста відкрилися безкоштовні курси кримськотатарської мови. Організаторами виступили кримськотатарський культурно-спортивний центр «Куреш» спільно з Херсонською обласною універсальною науковою бібліотекою імені Олеся Гончара, повідомляє кореспондент «Крим.Реалії».

Хоча в області понад сорок років живуть кримські татари, раніше в Херсоні таких курсів ніколи не було, розповів керівник кримськотатарського культурно-спортивного центру «Куреш» Ібрагім Сулейманов.

«Відкриття таких курсів, можна сказати, – життєва необхідність. Зараз наше завдання – зберегти мову і культуру нашого народу, які через російську анексію Криму — під загрозою зникнення», – зазначив Ібрагім Сулейманов.

Перша група з вивчення кримськотатарської мови була сформована на церемонії відкриття курсів. У складі – люди різного віку та професій. Більшість бажаючих вивчати мову – молоді люди.

З’ЇЗД ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ІЗ КРИМУ:
КРИТИКА УРЯДУ Й ОНОВЛЕНА ПРОГРАМА ДІЙ

29 травня у Києві відбувся II Всеукраїнський з’їзд переселенців із Криму. Понад сто присутніх, серед яких – кримчани, які оселилися у різних областях України, активісти та делегати з окупованого півострова – ухвалили програму та план дій вимушених переселенців на наступний рік.

Зокрема, у документі йдеться про пільгове виділення земельних ділянок кримчанам на материку, розробку та ухвалення спеціального закону і державної програми щодо повернення Криму, законів про економічну діяльність на території АР Крим, про статус кримськотатарського народу та інше.

Також кримчани звернулися до Кабінету Міністрів і Прем’єр-міністра України Арсенія Яценюка з вимогою реально працювати над деокупацією Криму, а не лише робити гучні заяви. «Від керівництва держави можна почути лише мантру «Крим – це Україна... Уряд місяцями не виконує закони та власні постанови, регулярно порушує права кримчан», – йдеться у зверненні.

Один із організаторів заходу, громадський активіст Андрій Щекун зазначив у коментарі «Крим.Реалії», що головна відмінність цього з’їзду від минулорічного – професіоналізм: «Ті документи, які підготували на розгляд з’їзду, – це фактично стратегія з деокупації, реінтеграції Криму. Громадськість вкотре говорить і знає, що робити стосовно тимчасово окупованих територій і щодо вимушених переселенців».

Активіст каже, що держава не вживає достатніх заходів для повернення окупованого півострова, а просвітницька, культурна робота повністю лягла на плечі громадськості.

«Це – або непрофесіоналізм, або саботаж. Якщо це – саботаж, давайте будемо ініціювати відсторонення таких людей від влади», – заявив А. Щекун.

Голова Державної служби України з питань Криму Аслан Омер Киримли, який теж був присутній на з’їзді, заявив, що повернення Криму – стратегічне завдання для України. «Державна служба з питань Криму працюватиме для кожного українця на окупованій території і на материковій частині», – сказав він.

Народний депутат попередніх скликань, кримчанин Андрій Сенченко, коментуючи створення служби, підкреслив, що відомство має починати «не з написання дисертацій», а з реальних дій.

«Давайте дотиснемо питання, щоб припинити цей абсурд із поставками товарів до Криму. Очевидно, що, якщо українська ковбаса приїде туди і буде коштувати на вході до Криму на 30% дешевше, ніж краснодарська, то все одно вона буде продаватися за ціною краснодарської. А за цю різницю будуть фінансуватися банди Аксьонова. Давайте запишемо це як перше прохання до Держслужби», – сказав А. Сенченко.

На з’їзд переселенців прибули і кримчани, які продовжують жити на окупованій території. Один із них, активіст Леонід Кузьмін, зазначив у коментарі «Крим.Реалії», що російська влада у Криму робить і робитиме все, щоб на півострові не залишалося людей з активною громадянською позицією.

«Висловлювати українську позицію у Криму не є безпечно. Ми знаємо, багато активістів виїхало, багато продовжують виїжджати. Але є і такі, які вже звикли, що їх постійно допитують, викликають, обшукують. І вони все одно продовжують виконувати свою роботу», – підкреслив він.

На думку Кузьміна, українська влада не має важелів впливу на ситуацію в Криму. «Міжнародних спостерігачів не пускають, українські правозахисники або виїхали, або бояться. Ми можемо спиратися лише на дані російських правозахисників. Дуже складно коментувати, що може зробити Україна стосовно Криму. Єдине – відкрити пасажирські перевезення. Люди мають спілкуватися і вільно переміщатися, це також сприяє поширенню достовірної інформації», – сказав активіст.

II Всеукраїнський з’їзд переселенців організувала громадська спілка «Координаційна рада організацій вимушених переселенців з Криму». Перший такий з’їзд відбувся 23 травня 2014 року.

http://ua.krymr.com/

ХТО «КРИШУЄ» КРИМСЬКУ КОНТРАБАНДУ?

Народний депутат з «Народного фронту» Антон Геращенко звернувся до Президента України та Генерального прокурора з проханням провести розслідування руху кораблів з Криму до України, зокрема, інциденту з кораблем, який затримали в порту «Ізмаїл» за перевезення з Феодосії контрабандного дизпалива, а згодом відпустили. Про це нардеп заявив під час виступу з трибуни парламенту, повідомляє кореспондент «Укрінформу».

«Ми вимагаємо від Президента України, Генерального прокурора провести розслідування цього інциденту, на якій підставі в Україну продовжують заходити кораблі з Криму, порушуючи прикордонні норми України, вони не затримуються і відпускаються, і хто з цього отримує гроші», – сказав Геращенко.

При цьому він зауважив, що інцидент стосується корабля, який прийшов до Ізмаїла із порту «Феодосія» тимчасово окупованого Криму і перевозив 5800 тонн дизпалива. За словами Геращенка, корабель відпустили після анонсування на 29 травня ним та Тетяною Чорновол прес-конференції з цього питання.

Депутат підкреслив, що контрабандне дизпаливо планувалося завезти в Україну без розмитнення, що завдало б збитків для держбюджету в 23 млн. грн. Разом з тим, він зазначив, що після затримання судна в Ізмаїлі «почали надходити дзвінки від одного із заступників керівника СБУ з вимогою відпустити даний корабель».

Крім того, Геращенко розповів, що наразі Україною було затримано лише один корабель, який заходив до Криму, а потім до України.

«Знаєте, скільки кораблів, які заходили в Крим, було затримано, оформлено і конфісковано в Україні? На сьогодні, за моєю інформацією, аж один, а заходило більше ста», – наголосив народний депутат.

ТАКИ АНЕКСІЯ!

Уряд Німеччини відхилив критику Кремля з приводу того, що Канцлер Ангела Меркель в інтерв’ю газеті Frankfurter Allgemeine використала слово «анексія» щодо Криму. Про це повідомляє Deutsche Welle.

3 червня офіційний представник уряду ФРН Штеффен Зайберт відреагував на слова прес-секретаря президента РФ Дмитра Пєскова, який стверджував, що Меркель «припустилася помилки в термінології, вживши слово «анексія», а не «приєднання».

«Абсолютно очевидно, що немає жодних підстав розглядати цю подію інакше, ніж ми це робимо з весни 2014 року: це – анексія, що порушує норми міжнародного права», – заявив Зайберт. Він підкреслив, що офіційно не коментуватиме вислови Пєскова, оскільки не знає, в якому контексті вони прозвучали.

Раніше прес-секретар російського президента Пєсков заявив, що Меркель помилилася, кажучи про «анексію Криму» у своїй статті до зустрічі «великої сімки», яка почнеться у неділю і проходитиме без Росії.

ООН: РОСІЯ ВІДПОВІДАЛЬНА...

Росія відповідальна за погіршення ситуації у галузі прав людини в окремих районах Донецької та Луганської областей та у Криму. Про це йдеться у 10-й доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини стосовно ситуації в галузі прав людини в Україні, зазначається у переданому агентству УНІАН коментарі МЗС України.

«Важливо, що в доповіді чітко вказується на відповідальність Російської Федерації за погіршення ситуації в окремих районах Донецької та Луганської областей. Йдеться, зокрема, про постачання Російською Федерацією сучасних видів важких озброєнь і найманців. Значно ширше документуються злочини та порушення прав людини, скоєні підтримуваними Росією бойовиками. Складна ситуація з правами людини в тимчасово окупованому Криму теж знайшла своє відображення у документі: Моніторингова місія ООН з прав людини (ММПЛ) звертає увагу, що т. зв. кримська «влада» продовжує обмежувати права етнічних українців та кримськотатарського народу», – йдеться у коментарі.

«Українська сторона цілком поділяє висновок ММПЛ щодо важливості належної імплементації комплексу заходів з виконання Мінських домовленостей. Закликаємо місію більш чітко та об’єктивно фіксувати деструктивні дії російської сторони. Саме окупація Росією АР Крим та підривна діяльність РФ на Донбасі є справжніми першопричинами грубих порушень прав людини в окремих районах Донецької та Луганської областей та в окупованому Криму. Українська сторона і надалі взаємодіятиме і готова до співпраці в питаннях ретельного розслідування усіх без винятку випадків порушення прав людини і розраховує на подальший моніторинг місією перевірених фактів правопорушень та їхнє належне відображення в наступних звітах», – зауважили в МЗС.

ПОВІЙ, ВІТРЕ, З УКРАЇНИ...

З Тетяною, як завжди, зустрілися ми випадково. Цього разу після довгої перерви. Виявилося, вже півроку, як вона переїхала жити до Києва. Переїхала разом з дочкою, кицьками, канарейкою і ховрашком. Хоча квартира лишилася у Сімферополі, як і все її минуле життя. І тепер думками вона тут, як раніше була на землі, що вважала своєю Батьківщиною, за якою дуже тужила і приналежність до якої виявляла тим, що носила жовто-синій рюкзачок, такі ж стрічку на сумці та власноруч сплетений з ниток браслет. А ще клала квіти до пам’ятника Тарасу Шевченку та жадібно вслухалася, чи не пролунає десь рідне слово, чи не ходять поряд її однодумці, теж відірвані з кров’ю від рідної України.

Минулого вересня жінка зустріла свій перший ювілей, а я ще довго шукала їй подарунок, бо добре знала, чим її можна потішити. Неодноразово обійшла всі мені відомі торгові точки, де могли продаватися хустка, шарф або паре в кольорах українського національного прапора чи то якихось схожих, але безрезультатно. Всюди в переходах торгують російськими триколорами, як з двоголовою «куркою», так і без неї. Трапляються і кримськотатарські прапорці, а про Україну не нагадує ніщо і ніде. Чи то підприємці тепер такі кмітливі, чи то надійно борються з екстремістськими кольорами «спеціальні служби», але й досі залишаюся я перед Тетяною в боргу. Втім, магазин зі спортивними товарами в кольорах російського триколора у Києві таки відновив свою роботу, хоча тоді б під тиском громадських протестних настроїв цей російський товаровиробник змушений був би покинути нашу землю.

Запитала у Тетяни, як поживає Київ, бо яких тільки страхіть про життя в Україні не повідомляють російські ЗМІ. Каже, все добре, місто зеленіє, квітує і розбудовується. І жодного слова про мітинги невдоволених, масове зубожіння, нереальні ціни.

Нещодавно привіт з України я одержала і завдяки колись улюбленому магазину «АТБ», дорогу до якого вже почала забувати, оскільки там практично зникли українські товари. І це не з якихось патріотичних міркувань, просто «імпортозаміщення» з допомогою кримської продукції навчило цінувати те, до чого раніше ставилася досить скептично. Скажімо, підозрювала, що в дніпропетровській сторубльовій ковбасі небагато м’яса, але життя показало, що таки більше, ніж у кримській трьохсотрубльовій. Не вірите? Візьміть, скажімо, сардельки із сиром ціною у 240 рублів за кілограм. В них лише три відсотки спецій та хімії, і ні тобі сої, ні крохмалю, ні борошна, а написане переконливо підтверджує смак. Порівняйте його з тим, як смакує будь-яка продукція аналогічної вартості із кримського асортименту і почитайте, що входить до її складу. Тож покупці швидко зробили свій вибір, у результаті чого розпочався обвал цін чи не на всі кримські ковбаси, тобто спрацював природний ринковий механізм. А ось «Наша ряба», яку я вже давно називаю «не нашою», міцно тримає позиції. З того часу, як почали стабілізовуватися російські гроші, на продукцію цієї фірми вже

тричі піднімалися ціни і курячі стегенця її виробництва вже у два з половиною раза дорожчі за українську продукцію. Суттєво, що в розлуці з кримчанами за півроку українські ковбаси не зросли в ціні ні на копійку і на них жодним чином не позначилася українська економічна катастрофа.

То чи є вона насправді, чи це лише чергова пропагандистська вигадка? Можливо, там теж у кожного своя криза, як і у нас в Криму? Згідно із даними, оприлюдненими професором МДУ Наталією Зубаревич, Крим є найбільш дотаційним у Росії регіоном (85 відсотків від його бюджету) з необнадійливими економічними перспективами. Але винні тут, як ведеться, «попередники». «Нелепо сетовать на то, что региону, который 23 года растаскивала и разворовывала Украина, требуется «на поддержание штанов» больше средств, чем прочим российским регионам», – пояснює радник президента РФ Сергій Глазьєв. Тим не менш, як повідомляє Росстат, у середньому на міського кримчанина припадає 23,5 тисячі рублів, найменше в Росії.

Але російська пропаганда і тут знаходить свій позитив. Маємо тішитися вже з того, що «полтора-два года назад крымские чиновники влачили весьма и весьма скромное существование» (добре, що не жалюгідне), а ось тепер кримські «сенатори» Ольга Ковітіді, Сергій Цеков, Андрій Соболєв та Ольга Тимофєєва «задекларировали неприличные для Крыма доходы». У Ковітіді сім квартир та два будинки, у Цекова шість квартир та три будинки і ще чимало майна, як і у інших згаданих чиновників. Щоправда, не впевнена, що з цього тішаться всі сімферопольці, вираховуючи середній дохід яких, статисти на усіх поділили мільйонні зарплати згаданих панів. Бо на середньостатистичні гроші в магазинах не обслуговують, а змушені відвідувати їх усі, і багатодітні матері, й інваліди, і безробітні.

До речі, про безробітних. Понад 10 років борються за своє право торгувати у Сімферополі на вулиці Козлова реалізатори і підприємці, які розташувалися там з початку 90-х, хоча ця вулиця взагалі офіційно не має жодного торгового павільйону. Вони і писали петиції, і дороги перекривали, і мітингували біля Ради міністрів. Якось і я три години простояла там, разом з людьми, на знак солідарності, під проливним дощем. Їхня ініціативна група на той час щойно повернулася із Києва, де знайшла народну підтримку, а отже, громадяни вийшли із транспарантами з написом: «Схід і захід разом!». Тоді вчергове влада пішла їм назустріч, махнувши рукою на офіційні правила торгівлі.

«Крымскую весну» невдячні підприємці з вул. Козлова зустріли очманілими від горілки і щастя, святкували з ранку до вечора прямо на робочому місці. Вони різко змінили своє ставлення до заходу, де тепер, на їхню думку, з’явилися бандерівці та фашисти. Втім, настав час розплати: днями на вул. Козлова з торгівлею буде покінчено. Альтернативний варіант – у найдальших закутках Центрального ринку – буде запропоновано лише кільком підприємцям, хоча на «козлятнику» реалізують продукцію сотні самозайнятих людей. І ось там пирхати тепер вже немає смислу, бо в Росії не мітингують, не страйкують і всі усім задоволені.

Днями стала свідком того, як ліквідовували торговельні точки в моєму мікрорайоні. Господарям рибного магазину дали, приміром, тільки півгодини на збори. А наступного дня від магазину вже не було і сліду. Лише згадка лишилася також від овочевого базарчика на вулиці Заліській. Зникли в Сімферополі автолавки зі свіжим хлібом місцевого хлібокомбінату та багато іншого. Не думаю, щоб громадянам від цього стало жити комфортніше, бо витрачають вже півдня, а не півгодини, і значно більшу суму на необхідні покупки. Але чому б і не потерпіти від рідної Росії і її чиновників з такими непристойно високими зарплатами?

І не біда, що чиновники вважаються не надто ефективними і за російськими мірками, бо, навіть враховуючи «последствия незалежного ига», керівництво російських наглядових та інформаційних служб оцінило їхню роботу за останні два місяці від 2,1 до 3,5 бала. Важко перекласти на українські спецслужби і розкрадання коштів із федерального бюджету, хоча дуже хотілося б. Але доводиться констатувати: тільки в Севастополі зникли мільйони, виділені на ремонт доріг та старого житла, як і гроші на закупівлю ліків для малозабезпечених. Торік там було встановлено 15 випадків розкрадання бюджету, але порушено лише одну карну справу і ще й досі нікого не покарано. Водночас кримські ЗМІ постійно звітують про надзвичайні досягнення пана Аксьонова і його команди. Вже з півроку ми практично щодня довідуємося, скільки знищено незаконно встановлених рекламних щитів і торговельних точок, з яким натхненням розбирають споруди їхні господарі на самозахоплених землях тощо. Звісно, руйнувати – не будувати, хоча це теж підстава похвалитися і навіть, як було підмічено ще Геростратом, прославитися. Але рейтинг кримських керманичів, як показує статистика, дедалі падає і в Росії, а цукровобукетний період вже закінчується. Тож час посилювати інвестиції у власні кишені і готувати запасний аеродром.

Тамара ФЕДОРЕНКО
м. Сімферополь

«ЗА РОСІЮ СТОЇТЬ ПУТІН, ЗА КРИМСЬКИХ ТАТАР — ВЕСЬ СВІТ, ЗА УКРАЇНЦІВ У КРИМУ — НІХТО...»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Я думаю, що ця фірма — це сателіт міністерства земельних і майнових відносин, це — спеціальна структура, яка сюди вводиться для того, щоб надалі будівлю відібрати.

Мене також напружують заяви кримської прокуратури про те, що порушені кримінальні справи проти учасників Євромайдану. Мене попередили, що і моє ім'я теж там фігурує. На мій погляд, укупі ці факти говорять про цілеспрямоване знищення УПЦ Київського патріархату в Криму.

— Як Ви збираєтеся боротися за цю будівлю?

— Поки чекаємо реакції кримської влади на події навколо цієї будівлі. Але в понеділок буде офіційна заява Управління Кримської єпархії. Це буде звернення до президентів і України, і Росії, до голів ООН, ОБСЄ та Європарламенту, а також до голів держав-гарантів Будапештського меморандуму про те, що в Криму права українців не просто нехтуються, а повністю знищуються. Тому що за Росію стоїть Путін зі зброєю, за кримських татар стоїть усе світове співтовариство, а про українців, які залишилися в Криму, взагалі ніхто не говорить. Єдиний, хто порушував проблеми українців у Криму, це була церква Київського патріархату. Тому ми зараз будемо домагатися, щоб становище кримських українців розглядалося на світовому рівні. Щоб нам дали певні гарантії нашої безпеки і нашого подальшого перебування в Криму.

— А на місцевому рівні, що Ви маєте намір зробити для збереження церкви?

— Ймовірно, якісь зустрічі з керівництвом республіки мають відбутися. Тому що на всіх попередніх зустрічах мені говорили, що кримська влада хоче, щоб українці в Криму збереглися, вони мені обіцяли, що будуть сприяти збереженню Української православної церкви Київського патріархату. Сам Аксьонов давав такі гарантії. Якщо це просто розмови, щоб приспати пильність, — це одне, а якщо під ними є якийсь фундамент і місцева влада налаштована, дійсно, щось зробити, то нехай покажуть, — що їхні слова не розходяться з ділом. «По справах ваших плоди ваші». От сьогодні справи такі, що плоди їхні дуже гіркі для віруючих Київського патріархату.

— Якщо все ж таки відбудеться найстрашніше і Кримська єпархія Київського патріархату втратить свою будівлю в Сімферополі, свій головний собор, який тепер став і головним культурним, духовним центром для кримських українців, УПЦ Київського патріархату в Криму припинить свою роботу?

— За російським законодавством, там, де збираються релігійні громади до 10 осіб, вони реєструються просто шляхом повідомлення. У Сімферополі це буде проблематично, якщо заберуть цю будівлю і центр буде ліквідований. Але є парафії в районах, де у нас є будинки, церкви невеликі. Будемо шляхом повідомлення говорити про те, що у нас там є парафії Київського патріархату. Якщо їх, звичайно, теж не закриють. Але тут постає питання російського паспорта. Без нього документи в Мін'юст не приймуть. А я не отримав російський паспорт. Ситуація двояка — ти не маєш права взяти російський паспорт, тому що ти — православний український архієрей. А без цього паспорта ти втратиш усе, що в тебе є в Криму. І виходить: в Україні з українськими паспортами кримчани — нерезиденти, а з російськими — вороги і злочинці. Логіки в цьому немає. І в цьому абсурді нам доводиться жити, виживати і шукати якісь варіанти вже не на життя, а на існування. Це стосується не тільки мене, це стосується всіх кримських українців.

— Але виїжджати Ви не збираєтеся?

— Це — принципова позиція. Мою родину з Криму депортували тричі. Щоб була ще четверта депортація, — цього задоволення я нікому не дам. Мені треба зберегти Українську православну церкву Київського патріархату, мені треба зберегти українську громаду, зберегти все те, що 20 років так важко створювалося. Кинути все це, я вважаю, було б великим духовним злочином. Навіть якщо у мене все заберуть, я нікуди не можу поїхати. Я не можу кинути своїх прихожан. Один, два, десять, двадцять, але вони залишаються. І я залишаюся разом з ними.

Оксана НАУМКО

Фото В. Качули

НЕ ТАК ТІЇ ВОРОГИ, ЯК «ДОБРІЇ» ЛЮДИ, *АБО* МАРОДЕРСТВО «ПО-КУЛЬТУРНОМУ»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

приймають на вакантну посаду фотокореспондента людину, яка справно — за рахунок економії на нас, сірих, отримує заробітну плату?! Ми у Криму, в цій анексії — ні, а він у вільному граді Києві — залюбки, хоча жодної його фотографічної продукції у «Світлиці» не з'являлося. І це не мародерство?! А може, він нам тут, у Криму, ще один український журналіст-патріот — ой як знадобився б! Або чому б з тих зекономлених коштів хоч раз на рік комусь гонорар не виплатити або компенсувати дорогу нашому львівському кореспондентові С. Лащенку, котрий за власний кошт мотається країною, між сходом, півднем і заходом мости наводить. Та нашому київському начальству, певне, ті мости так треба, як і «Світлиця» в Криму!

Щоб ні в кого не залишалося сумнівів: інформація про київського «підсніжника» отримана з офіційного звіту Державної фінансової інспекції в м. Києві, яка цього року проводила ревізію фінансово-господарської діяльності ДП «Національне газетно-журнальне видавництво». Але, здається, рано закінчила, бо ось ще один мародерський факт. Півмісяця тому через це безгрошів'я мусила звільнитися і взагалі виїхати з родиною за межі Криму відповідальний секретар редакції. Відпрацювала вона до другої половини травня, але коли брала в бухгалтерії довідку про зарплату, за квітень-травень заробіток їй не вказали, пояснивши, що з квітня зарплата... не нараховувалася. Ось так просто у вимушеної переселенки, матері двох дітей-школярів, яка мусить тепер знімати квартиру в чужому місті, поцупили півторамісячний заробіток! Як і, напевне, в усіх, ще офіційно не звільнених, працівників «Кримської світлиці».

Як же така ситуація могла скластися у «найкультурнішому» українському міністерстві, яке у своїх відповідях запевняє наших стурбованих читачів, що ніхто «Світлицю» не закриває, що там вчасно отримують зарплату, що негаразди ці тимчасові? Давайте знову звернемося до, на жаль, одностороннього кримсько-київського листування:

Міністру культури України НИЩУКУ Є. М.

27 травня 2014 р.

Шановний Євгене Миколайовичу!

Перед тим, як звернутися до громадськості і Майдану, чиїм Голосом Ви були і, сподіваюся, залишаєтеся, хочу довідатися все ж таки у Вас: наскільки морально залишатися мені на посаді головного редактора газети «Кримська світлиця», яку очолюю з 2000 року, після останніх призначень в Національному газетно-журнальному видавництві, де не без Вашої участі до керівництва повертаються люди, котрі 4 роки тому фабрикували проти мене кримінальну справу і під гаслами реформації нищили єдине кримське українське видання?

Близько року мені довелося проходити «люстрацію» в судах і прокуратурах, щоб відмести наклепи, відновитися на посаді і потім відроджувати разом із новим керівництвом Газетно-журнального видавництва «зареформовану» «Кримську світлицю». І от сьогодні ці наклепники (думаєте, хоч хтось вибачився?) прийшли з люстрацією у Видавництво?! Тож якщо нині ці особи з Вашою допомогою повернули собі моральне право вважатися «культурними» людьми (з культурою ж працюють), чи не втратив у такому випадку це право я?

Остап Вишня, здається, сказав, що коли входиш у літературу, треба витерти черевики... Ви упевнені, шановний пане Євгене, що на душах тих людей, котрі колись, використовуючи своє службове становище, з усіх сил намагалися очорнити і кинути у в'язницю невинну людину, не залишилося більше бруду, щоб їм можна було дозволити «входити» до управління тією сферою, де саме мораль є основою з основ?

Я додаю до свого звернення документ, який засвідчує мої слова. Під брудними пасквілями («рукописи» не горять!) проти мене в суд і прокуратуру стоять підписи тих людей, які знову призначені керувати Видавництвом і мною. З якою мораллю мені працювати з ними далі, шановний Євгене Миколайовичу?

Віце-прем'єр-міністру — міністру культури України КИРИЛЕНКУ В. А.

№ 2 від 13.01.2015 р.

Шановний В'ячеславе Анатолійовичу!

Серед усіх викликів часу, які випали на долю очолюваного Вами Міністерства, ще й інформаційний вакуум в окупованому Криму: Міністерство культури України з 2006 року є співзасновником єдиної кримської української газети «Кримська світлиця». Невеличка наша редакція ще тут, в окупації, тримається, завдяки, зокрема, підтримці Міністерства. Попри блокаду, газета регулярно друкується у Києві, щотижня оновлюється її сайт, який доступний і для кримчан, бо поширення друкованої газети на півострові заблоковане окупантами. Але утримувати далі цей український інформаційний «блокпост» у Криму (що вже казати про якісь наступальні дії) неможливо без надійного тилу (хоч у Вас там, в Міністерстві, як і повсюди в Україні, сьогодні теж — як на передовій!).

Але — надсилаю Вам копії двох листів, з якими звертався до попереднього міністра і на які, на жаль, не отримав жодної реакції. Ми розуміємо, що в Україні — війна, і, напевне, у Міністерства й без «Кримської світлиці» вистачає проблем, але працювати в умовах кримської окупації, коли тобі у київському «штабі» будь-якої миті можуть ударити в спину?! Та ми так ніколи жодної війни не виграємо!

Рівно 5 років тому, 13 січня 2010 року (на Щедрий вечір!), до Сімферополя прилетіла з Мінкультури бригада «реформаторів» — знімати мене з посади головного редактора за надуманими підлими звинуваченнями, які потім були спростовані у судах. Найголовніша причина, вважаю, у тому, що не давав руйнувати налаштований механізм видання і поширення газети, нищити колектив, який так непросто було сформувати у вічно «специфічних» кримських умовах. У 2010 році руйнацію газети продовжили «донецькі» керманичі. І тільки коли навесні 2011 року Національне газетно-журнальне видавництво очолила пані Олеся Білаш, вдалося після майже річної перерви відродити і «Кримську світлицю», й інші культурологічні видання.

Серед членів тієї мінкультівської «десантної бригади», що 5 років тому розпочала руйнацію «Світлиці» та й всього Видавництва, були, зокрема, п.п. Серіков і Сатаренко, які нині правлять бал у Національному газетно-журнальному видавництві...

Шановний В'ячеславе Анатолійовичу! Ми, українці, не виграємо цієї війни (інформаційної також!) без довіри й упевненості один в одному. У нашій ситуації — без відповіді на ті запитання, які я поставив попередньому міністру...

І ще один лист п. КИРИЛЕНКУ:

№ 10 від 07.05.2015 р.

Шановний В'ячеславе Анатолійовичу!

Як співзасновнику — надсилаю Вам копію наказу від 17.03.2015 р. гендиректора ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» п. Ратушного Р. Я. «Про переведення до м. Києва редакції газети «Кримська світлиця». Я прошу Вас дати розпорядження розібратися і навести лад у підконтрольному Міністерству культури Видавництві, бо складається враження, що хтось просто покриває «п'яту колону», яка добиває залишки українського в Криму! І справа не лише в цьому березневому наказі, про який ми днями довідалися зовсім випадково.

Нагадую, що я вже звертався особисто до Вас і Вашого першого заступника І. Ліхового (як і до Вашого попередника Є. Нищука) стосовно проблем з газетою *(повторно надсилаю копії листів)*. Ще раз наполягаю на тому, що корінь усіх цих проблем не стільки у фінансовій, як у моральній площині. І саме Ви, як міністр, відповідаєте за те, що Національним газетно-журнальним видавництвом продовжують заправляти «сірі кардинали» (повірте, зовсім не Ратушний там командує), які продемонстрували своє моральне «обличчя» ще 5 років тому.

То чому ж дивуватися, що четвертий місяць люди — ваші українські журналісти! — сидять в окупованому Сімферополі без копійки. Увесь цей час регулярно щотижня підготовлені нами до друку номери «Кримської світлиці» розміщуються на сайті і відправляються на електронні адреси Міністерства та НГЖВ. Тим часом Ваші підлеглі заявляють про «відсутність контактів зі співробітниками редакції» і на папері переводять редакцію із Сімферополя до Києва. Чи хоч знають у Міністерстві, яке є одним із співзасновників «Кримської світлиці», про таку ініціативу? У наказі, між іншим, зазначено, що виданий він «у відповідності до... рекомендацій (?) Міністерства...».

Шановний В'ячеславе Анатолійовичу, треба наводити порядок! І так тут, в окупації, непросто, а «Світлиці», виходить, ще й у Києві в спину стріляють! Якщо, дійсно, не до газети зараз, не до якогось там інформаційного спротиву в Криму, і видавничі «сірі кардинали» непідконтрольні навіть Вам, — скажіть про це чесно і не знущайтеся з людей, котрі з почуття обов'язку не кидають справу, якій віддали стільки літ і сил.

Віктор КАЧУЛА,
головний редактор
«Кримської світлиці»,
заслужений журналіст України

P. S. Вітаючи напередодні Дня журналіста України колег з професійним святом, звертаюся до усіх (бо ж вам там ближче!) з проханням допомогти, врешті-решт, отримати відповіді на ті запитання, які я поставив київському начальству в наведених вище листах. Бо здається мені, що стосуються ті відповіді не лише «Кримської світлиці» і не тільки Міністерства культури...

ПРЕМІЮ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА КРИВЕНКА ЗДОБУВ ЛЕВКО СТЕК

Дванадцятим лауреатом премії імені Олександра Кривенка «За поступ у журналістиці» став журналіст української служби Радіо «Свобода» Левко Стек. Про це повідомляє Школа журналістики Українського католицького університету.

Премію вручили 29 травня під час III Львівського медіафоруму, що проходив на стадіоні «Арена Львів». Таким чином журі відзначило професійну, самовіддану та безкомпромісну репортерську роботу пана Стека під час Майдану, окупації Криму та війни на Донбасі.

Цьогорічну «Лекцію Свободи» під час урочистостей з нагоди вручення премії імені Олександра Кривенка «За поступ у журналістиці» прочитала українська письменниця, журналістка, дослідниця культурних процесів на Донбасі, викладачка Донецького національного університету Олена Стяжкіна *(див. нижче)*.

Левко Стек працював кореспондентом ТРК «Люкс», телеканалу новин «24» та власкором «СТБ» у Львові. Із 2013 року — кореспондент Радіо «Свобода». Висвітлював у прямому ефірі події на Майдані, окупацію Криму, автор численних репортажів із лінії фронту на Донбасі.

За словами члена «Капітули Поступу» (засновники премії) Отара Довженка, Левко Стек отримав нагороду з чотирьох причин:

«Левко — журналіст. До цього не треба дописувати «заслужений» чи якийсь ще. Достатньо побачити його репортажі з Донбасу. Останній з Широкиного вражає: людина знімає, як перед нею вибухають міни.

Другий момент поступу, який символізує Левко, — поступ до стандартів. Дуже знаково, що ця нагорода дісталася цього разу «Свободі» — одному з небагатьох українських медіа, які ортодоксально дотримуються стандартів журналістики.

Ще один момент поступу — небезсторонність у журналістиці. Коли я готувався до цього виступу, спочатку написав про Левка «солдат», але потім перекреслив, бо зрозумів, що ця паралель неправильна. Журналіст має доносити інформацію.

І ще одне — особистий поступ. Левко виріс за кілька років у нас на очах. Спочатку працював у Львові спортивним журналістом, потім поїхав до Києва, і за два роки ми побачили журналіста високого рівня, який реалізував себе як військовий кореспондент».

Сам лауреат премії прокоментував своє нагородження так:

«Я розумію, що ця премія «на виріст» — як маленьким дітям купують одяг більший. Щоб через кілька чи десяток років ти таки зміг бути повноправним членом цього списку. Поки що, думаю, це зарано.

Дуже важко радіти зараз. Тому що зараз важкі часи в економіці, бізнесі, армії, журналістиці. Я відкрив це на Донбасі: виявляється, українським журналістам не вірять. І це — вирок. Не тільки на Донбасі. Дуже легко і зручно сказати: у всьому винна російська пропаганда. Але винні ми. Фейки, недостовірна інформація, прислуговування і потурання інтересів власникам ЗМІ, пропаганда — все це зробили не підступні

Левко Стек

кремлівські агенти. Це — наша з вами робота. І от ми з вами запускаємо проекти, організовуємо класні заходи, пишемо тексти, — а нам не вірять. Це означає, що ми свою роботу робимо хріново. Журналістика не має місійності. Це така сама робота, як у сантехніка чи кухаря. Ця премія — не привід радіти, а поштовх ставати кращим. Є один рецепт — важка щоденна праця. Тому закінчу побажанням: важкої щоденної праці всім нам. Дякую!».

Нагадаємо, що з 2014 року організацією щорічної «Лекції Свободи», визначенням лауреатів та врученням премії «За поступ у журналістиці» імені Олександра Кривенка займається Школа журналістики Українського католицького університету.

Премія вручається з 2004 року у травні, до Дня народження загиблого 9 квітня 2003 року Олександра Кривенка. Засновником премії є «Капітула Поступу», що складається з Кривенкових друзів і колег. У минулому премію отримували Сергій Рахманін, Володимир Ар'єв і Наталія Дмитрук, Сергій Лещенко, Вахтанг Кіпіані, Марчін Войцеховський, Олена Притула, Мустафа Найєм, Юлія Мостова, Костянтин Усов, Олекса Шалайський та Христина Бердинських.

«Телекритика»

ЛЬВІВ ПОЧУВ ДОНБАС

«ЛЕКЦІЇ СВОБОДИ» ДОНЕЦЬКОЇ ПРОФЕСОРКИ ОЛЕНИ СТЯЖКІНОЇ ЛЬВІВ'ЯНИ АПЛОДУВАЛИ СТОЯЧИ

«Я ХОЧУ ВИБАЧИТИСЯ ПЕРЕД УКРАЇНСЬКИМИ ПАТРІОТАМИ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ І В КРИМУ ЗА ЇХНЮ «НЕВИДИМІСТЬ», ЗА МОВЧАННЯ, ЯКЕ ТРАНСЛЮЄТЬСЯ В ЄВРОПІ І В УКРАЇНІ З ЇХНЬОГО ПРИВОДУ...»

Для мене велика честь бути тут у пам'ять про Олександра Кривенка, який там знає все про помилки і перспективи України. Думаю, він там був щасливий під час Майдану і після нього, бо це була історія про світ для України. Потім, коли сталася війна, відступ в архаїку був прогнозованим і майже миттєвим. Цивілізованість змивається дуже швидко. Трапилося прогнозоване — певна частина України знову стала тою, яку Олександр Кривенко не любив: вузьколобою, трішки забиченою, тою, що стала кричати: «Розіпни! Відрубай!». Це стало модно, це стало частиною можливості створити кар'єру, нічого більше не роблячи.

Моя позиція говоріння — це травма і провина. Провина — на першому місці. Якщо перераховувати її повністю, часу не вистачить. Я думаю, що за 23 роки список провини у нас усіх приблизно однаковий. Щодо травми, її результат — це нечутливість болю. Це не про те, що біль не відчутний, а про те, що нічого, крім болю, немає.

Ще моя позиція говоріння — це Донецьк, який я покинула влітку минулого року, але в якому я живу і сьогодні, не можу відпустити і не буду. І Україна як моя Вітчизна, Батьківщина, але поза концептом «Родинырматери».

Україна для мене — це концепт дитини, яка мені особисто нічого не винна.

Бо це я її хотіла. Я хочу, щоб вона ходила, усміхалася, була розумною і щасливою. Якщо на старість вона мене любитиме, я буду рада. Якщо ні — ну то таке: «Лишь бы ей было хорошо».

Я російськомовна, але ніхто і ніколи не заважав мені говорити і думати російською.

Я — історик, і мій науковий інтерес полягав у спробі зрозуміти, що таке «радянська людина». Років п'ять тому я дійшла до історії Другої світової війни, історії окупації. Ця історія стала сьогодні сучасністю.

Я хочу говорити про свободу від зла, але сама не є від нього вільною. Бо я не знаю, чи зможу я забути і простити московський акцент української війни, яка вже більше року «акає» і вбиває українців і мою країну.

Отже, свобода від зла як чесність — не спрацьовує. Зло, на думку Августина Аврелія, не має онтологічної природи. Воно займає місця, які є порожніми від добра. Зло — як газ, як туман, як мла. Вона, він, вони йдуть у душу повільно і непомітно, і ніхто точно не скаже, коли саме наступає темрява.

Наприкінці XIX — на початку XX століття зло було в Європі. Здавалося, що справа Дрейфуса, жваві дискусії про протоколи сіонських мудреців — смішний побутовий нічого не вартий антисемітизм. Але це була згода Європи на те, що потім Ротшильд назве загальноєвропейською ідеєю.

Гітлер прийшов з ідеєю вбивати євреїв на підготовлений ґрунт. Люди були, може, і не активними учасниками, але мовчазними співучасниками того, що відбувалося, — і французи, і німці, і чехи, і росіяни. І українці. Різні російськомовні й україномовні українці були поганими «своїми» для євреїв. На їхніх очах вбивали. Їхніми руками вбивали. Ніхто не кинувся відбивати єврея, бо вдавали, що це, справді, якісь «не ті» люди, і якщо їх позбутися — життя стане кращим.

Потім, після війни, євреї, які вижили, повернулись до своїх будинків. Вони вибачили і виростили ціле покоління жидобандерівців. Вони вибачили, але ми не просили прощення. І в якомусь сенсі ми вбиваємо по сьогодні.

Це — осад зла. Це — фундамент, на якому зростає нове зло, нові «не ті» люди. І коли мерзотник з камерою із окупованих земель знімає свято «9 мая» в психіатричній лікарні, підсміюючись над хворими, — ми не переглядаємо це відео чи переглядаємо так, в півока, ми не пишемо в ООН, що це — злочин проти людства. Бо «такі вони всі там — психічно хворі».

Свобода від зла у тому, щоб бути розумним, не поспішати грати у чужі ігри, не піддаватися на маніпуляції. Але якщо Саломея танцює танець семи покривал, то кожен може стати Іродом. Нічого, що це покривало — сепаратизм.

Сепаратизм, до речі, — образ мрії. Хоча б

Олена Стяжкіна

років сто йому мало бути. Наш сепаратизм змінює образ мрії раз на два тижні, вживає слова, яких не було у вжитку ще рік тому. Коли Саломея танцює, Ірод-Кремль знає: йому не перемогти в цій війні. Так, не перемогти. Але посіяти мінне поле — на роки, на десятиліття вперед. І грати з сепаратизмом — це все, що він може. Це для нього, для кремлівського Ірода, — перше, фундаментальне покривало.

Друге — для наших політиків. Їхня кар'єра втекла у Ростов. Вони залишились самотніми, нічого для себе не зрозуміли. І про себе. І про Україну. І тепер сепаратизм для них — така тема, що можна збирати врожай, нічого не роблячи. На жаль, і ті, й інші, патріотичні, теж будуть грати. Бо одні будуть боротися за федералізацію, відокремлення, республіку, а інші — підморгувати патріотам і протистояти, протистояти, протистояти...

Третє Саломеїне покривало — для експертного середовища. Можна тільки уявити, скільки науковців захистять дисертації про неіснуючий сепаратизм. Такий собі симулякр симулякра. Ну, не перша, зрештою, історія в експертному середовищі. «Молот відьом» теж був симулякром симулякра. Але ж сталося так, що журналісти грають у цю гру. Це — покривало для них теж. Місто Лейден у Нідерландах протистояло герцогові Альбі. Воно вирішило зруйнувати дамбу і впустити море в місто. Дамба годувала, але свобода була дорожчою. Вони зробили це. І якщо б журналіст приїхав у Лейден, він обов'язково знайшов би людей, які симпатизували іспанській короні і були папістами. І можна було б про це написати. Бо це ж сенсація. Навіщо писати — інше питання. Важливо, не важливо — Саломея танцює і тут.

Танцює і для самих сепаратистів, бо хто вони? Бандити, маргінали і вбивці. Але в душі вони хочуть, щоб це слово було. Бо це багато що пояснює. Вони — страждальці за бозна-що.

Наступне покривало — для Європи. Сепаратизм Європа розуміє. Зітхає з розумінням принаймні. «От Шотландія», «От Ірландія». Але наша історія не про Шотландію та Ірландію. Вона — про Польщу 1939-го, про країни Балтії 1940-го, про Угорщину 1956-го і про Прагу 1968-го. І про Париж 1940-го теж. Згадати про це боляче. Сором! Шкіру здирає той сором, якими були вони, коли сталася та війна. Сепаратизм заспокоює. Бо мати стосунки із повстанцями — це добре для Європи.

Наступне покривало — для центральної влади. От — звільнені території. От треба відновлювати міст під Красним Лиманом. Треба відновлювати, але можна не квапитись. Бо «там же сепаратисти». Підморгнувши патріотам, можна забути про гроші на відновлення, про міста, які потребують допомоги. Вголос не скажемо, але скористаємось.

Останнє покривало найтрагічніше, бо робить Ірода з дуже совісних, дуже пристойних людей. Чоловіків переважно. Бо ось він не на сході. І йому дуже важко пояснити собі, що тут, може, він цінніший, ніж там. І це ось через цю важкість «Чому я не на фронті» краще думати, що там сепаратисти, і якщо вони хочуть відділитися, то нехай. «Чи маю я вмирати за те, що хтось хоче жити окремо?». Бо я ж ліберал, демократ і добра людина.

Кожен може стати Іродом. І це все було б нічого, якщо б танці Саломеї не були про стриптиз чи сімейну політичну мелодраму. Але вони про відрубання голови Іоана Хрестителя. Вони про розрубане тіло — Україну. Про війну. Ефіальт, син Евридема, показав персам тиловий обхід у Фермопільську ущелину. Цар Леонід пав, і перси зайняли значну територію Греції. Якщо б у ахеменідів було телебачення, то Ефіальт міг сказати про себе, що він виступав за Перську республіку, за південно-західний ахеменістський округ. І «ліві» Єгипту, і «праві» Малої Азії з розумінням поставились би до цього, бо битва при Саламіні тривала місяць, а при Платеях ще цілий рік. Але греки називали речі своїми іменами, й Ефіальта стратили як зрадника. То чому ми, знаючи, що на окупованих територіях немає інформаційної суб'єктності, сприймаємо голоси поліцаїв, обличчя гауляйтерів і паради зрадників всерйоз? Чому ми не називаємо цих людей так, як їх слід називати? Це — не свобода від зла.

Але є і добрі новини.

Я знаю, у кого можна брати уроки свободи від зла. Це — волонтери і воїни. Там, де працюєш день і ніч, бачиш більше і не маєш сили до огульного зла. Там, де воїни, є надія. Він каже: «Чего ты боишься? Что изменится? Наступление, не наступление. Если Россия сделает то, что хочет, не будет ничего. Мы победим. Чего ты боишься?».

Ще я буду брати уроки свободи від зла у патріотів на окупованих територіях. «Чого не поїхали?». Це — перше запитання, яке СМЕРШ та НКВС ставили людям на окупованих територіях. «Сталін в тобі і в мені живий вічно». А вони, люди на окупованих, українські патріоти, сміються. Кажуть: «Ну добре, що не питають, чому не поїхали кирилми. Хоч тут все зрозуміло». Не поїхали, бо багато причин. Але про одну ми не кажемо взагалі. Вони не поїхали, тому що це — наша, їхня українська земля. Вони не поїхали, тому що не поїхали литовці і латвійці, не поїхали чехи. Вони повернулися навіть з Сибіру, і все справдилося.

Патріоти на окупованих територіях — це люди, в яких є абонемент у сучасне гестапо — МГБ. Це — люди, на яких пишуть доноси і які живуть дуже важке життя. Там важко, а тут, з боку України, — насмішки і прокльони. Зрештою, місто називається СнежнОе, а не СнЕжное. Вони там працюють із волонтерами, армією і старими. Вони розмовляють із тими, з ким би мали розмовляти інші, — з отруєними наркотичною програмою «Russia-TV».

Вони там є. І я хочу вибачитись перед ними. Насамперед, за те, що не змогла бути з ними разом. За те, що у своїх публічних виступах завжди називала їх через кому: «Ну, ви знаєте, вони там є, але...». Завжди хотіла сказати про тих обдурених, яких повно скрізь — від Львова до Харкова. І в Парижі й Лісабоні теж. Моє потурання, моя кома призвела до того, що їх ніби немає. Що мерзотники десь в тилу, в очікуванні пиляння чергового бюджету називають їх оставленцами, пухлинами і «всі нормальні вже поїхали». Януш Корчак теж міг поїхати, але він був таким самим ненормальним і загинув разом із дітьми. Хочете, можна по-іншому. Апієва дорога, апостол Петро. Назустріч — Христос. І каже: «Хутчіш, Петре, всі нормальні вже поїхали».

Я хочу вибачитись перед українськими патріотами на окупованих територіях і в Криму за їхню «невидимість», за те, що вони ніби не існують. За мовчання, яке транслюється в Європі та Україні з їхнього приводу. Я щаслива, адже саме в них буду брати уроки свободи від зла.

У хлопців, які два тижні тому на ґанку перед школою в Донецьку голосно обговорювали, чи буде правильним і аеропорт, і центральну площу назвати іменем Кіборгів.

Я буду вчитися свободі від зла у батьків, які тихенько малюють дітям маки і кажуть, що це і є українська пам'ять про війну, якої не може бути більше ніколи. Так само робили в Західній Україні. Правда, малювали тризуб. І все справдилось.

Я буду вчитися у продавчині, яка у магазині кричить весело, свідомо, з викликом: «Подходите! Наше, украинское завезли!».

І в маршрутника, який не бере рублів. Мовляв, «хлопче, Україна в нас тут, рубль не ходить».

І в легендарної бабусі, яка заглядає в очі окупанта і каже: «Сынок, ты откуда? Из Перми? Езжай домой!».

Я буду вчитися в Адольфа чи Фашика Донецького, який пише хроніки «освобожденного от *** знает чего города», і в хвилини відчаю каже: «Харош страдать! Нам еще бурятов гнать и Членина валить!».

Я буду вчитися у Анфіси, Олега і у Дмитра, у яких зараз немає імені. Бо їм не можна його мати. Їхнє ім'я — Україна, воно пролунає тоді, коли там буде Україна.

Я буду вчитися свободі від зла, яка довго терпить, милосердствує, не шукає тільки свого, не радується чужому, яка все зносить, всього сподівається, все терпить і ніколи не перестає. І їхня любов до України ніколи не перестає. І саме тому землі окуповані ніколи не перестануть бути Україною.

http://socportal.info/2015/05/30/l-viv-pochuv-donbas-lektsiyi-donets-koyi-profesorki-l-viv-yani-aploduvali-stoyachi.html

РОЗДУМИ ПРО ВІННИЦЮ, ДОНЕЦЬКИХ І НАШУ НЕНЬКУ-УКРАЇНУ

«Кримська світлиця» поки що тримається. В міру своїх сил намагається виконувати свою місію — висвітлення подій у Криму та на сході України. Паралельно триває робота щодо зближення інтелігенції різних регіонів. Шкода, що «світличанських» «багнетів» на материковій Україні небагато, а всі кримські фактично у блокаді. Тож і продуктивність не надто висока. Та все ж — діємо. Оскільки проукраїнська частина Донецького національного університету (далі — ДонНУ) перебралася до Вінниці, то і я, вирушаючи на Донбас, не міг не заїхати у це гарне зелене місто над Південним Бугом.

Молодь Донецького університету

ВОНИ ВИБРАЛИ УКРАЇНУ

Зустрів мене молодий філолог Тарас Ткачук, про якого я неодноразово писав і статті якого друкувалися в «Кримській світлиці». Оскільки у Тараса була автівка, то ми швидко доїхали до самого Донецького університету в «екзилі», який тепер перебуває на вулиці 600-річчя Вінниці. Якраз викладачі і студенти відзначали ювілей філфаку, тож ми потрапили на маленьке свято. Було дуже цікаво, але водночас мене не полишала сумна думка: чим же ці люди завинили перед Путіним і його «русским миром»? Чому вони вимушені вчитися за сотні кілометрів від рідних осель? Жити в переломний період української історії, звичайно, цікаво. Але й негативні емоції забезпечені усім, хто потрапив під історичний прес, як і тим, хто серйозно переймається долею ближнього. Люди Донбасу, які тепер живуть у Вінниці, зробили вибір на користь України, то як ними не перейматися? Ми всі повинні підставити їм плече, щоб потім разом з ними бути великою дружною українською родиною. «Один за всіх і всі за одного!» Принаймні так би було в ідеалі. Насправді ж, є моменти, які не те, що розділяють, але... трохи віддаляють схід від заходу і центру. Звичайно, кидається у вічі, що навіть на території проукраїнської частини ДонНУ явно домінує російська мова. Зате тут майже всі студенти відразу переходять на українську, якщо до них звернутися цією мовою. І все ж, роблю невеселий висновок: російська мова настільки беззастережно запанувала на Донбасі, що давно стала мовою спілкування всього шахтарського регіону. Не дві мови (відомо, що регіонали і комуністи постійно виступали за офіційну двомовність), а лише одна — російська! Враховуючи ментальність нашого неспокійного східного сусіда, схильність до поглинання всього, що можна поглинути, ми були просто приречені на цю війну. Глибоко переконаний, що якби хоч 25% населення Донецька розмовляло українською, то війни не було б, не було б смертей! А що є важливішим від життя людини? Тому вважаю, що від серйозного обговорення мовного питання (принаймні з «нашими», тобто проукраїнськими донецькими) ми нікуди не дінемося.

МОВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ

А раз так, то, користуючись нагодою, мимоволі вивчаю та аналізую мовну ситуацію у Вінниці. Адже хочеться краще знати, у яких умовах опинилися наші побратими зі сходу. На відміну від Києва, в якому поволі зростає кількість україномовних мешканців і водночас скорочується відсоток українських вивісок (дивна тенденція, чи не так?), у Вінниці вивіски майже всі україномовні. Розмовляє українською не менше 60% населення. Вінничани мовно толерантні, і якщо звернутися до перехожого російською, то він, найімовірніше, відповість вам цією ж мовою. Так що для донецьких Вінниця є, мабуть, оптимальним варіантом. Бо, скажімо, Львів чи Тернопіль були б радикальнішими у мовному питанні. У Вінниці ж є свій центрально-український шарм. Це — і не Галичина, і не Донбас. Не помітив нічого подібного до львівської «Криївки», яка не лише смачно годує туристів, а й активно пропагує Українську повстанську армію. Зате у місті над Південним Бугом є кафе «Вінницькі куркулі». Тут без політики, але відчувається гордість за регіон (натяк на заможність), і страви смачні. Деякі вивіски у місті сподобалися б галичанам. Скажімо, ось ця: «Вхід до клюбу». Справді, важко приховати усмішку. А головне, що такими дрібничками Вінниця демонструє повну толерантність не лише до російської мови, а й до західняків. Є чимало патріотичних написів на стінах будинків. Наприклад, цілком нейтральне побажання: «Нехай щастить». Але оскільки поряд намальовано великий тризуб, то це не може не впливати на сприйняття. Вінниця цінує свободу, тому все витримано у патріотичному ключі. Як-от напис червоною і чорною фарбою:

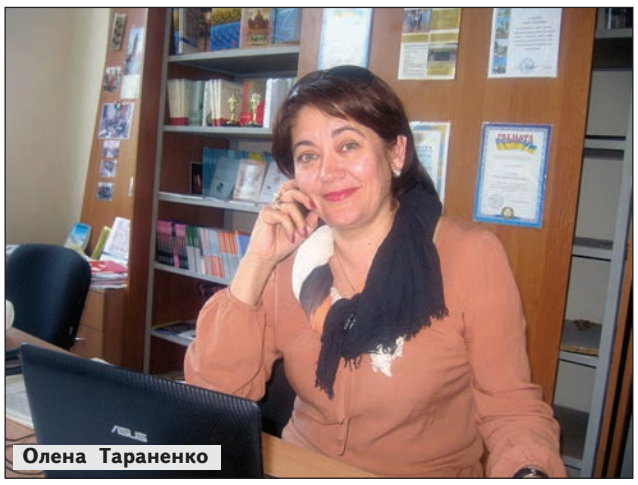
Олена Тараненко

«Слава героям Майдану! Слава Україні!». Одне слово, українців тут не ображають. А я ж пам'ятаю Вінницю початку 70-х років. І тоді у ній беззастережно домінувала російська мова, а українська вважалася мовою селюків і маргіналів. Тепер настали інші часи: Майдан і війна з Росією змусили націю трохи мобілізуватися. Втім, на толерантність подільського міста це не вплинуло. Вдалося сфотографувати навіть напис трьома слов'янськими мовами. Вгорі білоруською подана назва магазину — «Мілавіца». Нижче пояснюється українською, що це: «Фірмовий магазин жіночого одягу», а ще нижче деталізується російською: «Женское белье, женские майки, колготы». Не пригадую, щоб десь, колись в Україні я зафіксував поєднання трьох східнослов'янських мов на вивісках, а от у Вінниці побачив.

На одній з центральних вулиць сфотографував рекламний щит, який повідомляв про те, що скоро буде музичний концерт «Від Молдаванки до Єрусалима — в програмі улюблені ідиш-пісні та сучасна ізраїльська музика». Так що загалом Вінниця є дуже толерантним містом.

ЛІКУВАТИ ДОНБАС ЛЮБОВ'Ю

Наступного дня я розмовляв з кандидатом філологічних наук Оленою Тараненко, яка тепер виконує обов'язки завідувачки кафедри журналістики. Шість років тому ми вже спілкувалися з нею в Донецьку — нам було дуже цікаво! Тепер же від проукраїнської донеччанки я почув багато цікавого про навчальний процес. Зокрема, й таке:

«На заняттях ми із студентами проаналізували плюси і мінуси українського національного характеру. І дійшли висновку, що найбільшою українською проблемою є низька самооцінка. Є багато внутрішніх суперечностей, які ми сприймаємо скоріше як свій «мінус». Нам треба вирівняти цю ситуацію, і тоді все у нас буде добре. Аналогічне завдання ми виконали щодо Донбасу. Говорили про так званий «особливий донецький характер», яким наші земляки дуже пишалися, бо регіональний патріотизм у нас дуже розвинутий. Я багато років займаюся такою темою, як міфотворчість, тому можу стверджувати, що розвинутий цей патріотизм аж занадто! Бо підмінив собою національний патріотизм. Ця тенденція, до речі, з певним розрахунком підтримувалася деякими політичними силами. Донецьк був містом першої категорії, і мої земляки звикли жити по-особливому, не так, як інші. Як їм тепер змиритися з тим, що зараз економічна депресія? І виправити це поки неможливо. То що робити? А вихід є: раз так, тоді ми будемо особливими по-іншому. Будемо найкримінальнішими! Безперечним плюсом донецьких є працездатність, працелюбність. Але водночас є певна пихатість, зверхність. І колективізм у нас кланового гатунку. Не «родинність», а саме клановість! І отже, ми внутрішньо готові до того, що чийсь клан може нами керувати. І коли ми все це із студентами узагальнили, то побачили, що нічого особливого, ексклюзивного у нас немає. Це — типове молоде індустріальне місто (подібні є і в Німеччині, і в США), а якщо спробувати порівняти місто (чи регіон) з людиною, то вийде, що Донбас нагадує типового підлітка. Тобто більше поважає силу, а не розум. А подібна установка має свій зворотний бік — людина готова безапеляційно підкоритися комусь сильнішому. Ось такий він, Донбас, — рідне дитя України з важким підлітковим періодом... Ми із студентами думали над проблемою і дійшли такого висновку. Вимальовуються два підходи до проблеми Донбасу: або цієї дитини треба позбутися, тобто відправити агресивного підлітка в тюрму (адже родина його не хоче!), або лікувати підлітковий максималізм, виправляти помилки (в яких ми й самі почасти винні) своєю любов'ю. Бо коли є погані риси, то ми самі в цьому винні — адже не виховали добрих. Коли ми цю свою провину визнаємо, іншими словами, «обнулимо» наші провини, то далі буде вже легше. Але дуже важливо, щоб любов до матері демонструвала і сама дитина. Намагалася постійно демонструвати свої кращі риси...».

ІСТОРІЇ НЕСЕПАРАТИСТОК

Пані Олена подарувала мені невелику книжечку, яка багато в чому проливає світло на ситуацію в окупованому Донбасі. Писали її проукраїнські жінки шахтарського краю, тому й назва така: «Історії несепаратисток». Прикро, що тираж поки невеличкий, адже при такому форматі книгу могли б прочитати сотні тисяч людей. Варто б пропагувати її через бібліотеки — знову ж таки, якщо наклад буде більшим. Схвилював емоційний вірш Олени Поволяєвої про Донбас. Там є і такі рядки:

Донецк почему-то
снится,
Чаще, чем ожидала.
Он пахнет глинтвейна
корицей,
Дождем и пыльцой
из отвала...

Олена живе тепер у Москві — в Україні не знайшлося місця навіть для таких проукраїнських, як вона. Про це молода жінка пише з болем:

«Я поняла, что пора собирать вещи и уезжать. Мужу всегда говорила «нет» на эти уговоры, но в глубине души чувствовала — все, Донецк покатился по наклонной плоскости в самую большую черную дыру в своей истории. И, скорее всего, он оттуда не вынырнет обратно. Когда малышу исполнилось полтора месяца, я поддалась на уговоры супруга. А что еще оставалось? Я — в расстрельных списках, как корреспондент Радио «Свобода» в Донецкой области. И пока еще республика молода, можно было отсидеться у себя на Баканах, в трех километрах от центра Донецка.

(Закінчення на 7-й стор.)

Но я увидела, что Украина не собирается ничего предпринимать. Что никакие наши силовики не зачистят облгосадминистрацию и не придут в прокуратуру выбивать из нее террористов. Что самое время вывозить ребенка...».

Ось така невесела інформація. Розумію, що нашим силовикам не все під силу, але кореспондента «Свободи» могли б уже якось вивезти і прилаштувати в Києві. А так... людина живе в Москві і сумує за рідним містом:

Донецк из памяти скроен.
Теперь он в двух ипостасях:
Мирный, шумный, балетный.
Аэропорт еще с нами.
Военный, почти бездетный.
Наверно. Не видела с мая...

Мало того, Олена, схоже, зазнала певної моральної травми, зрозумівши, що Україні поки що дуже далеко... скажімо, до Ізраїля у ставленні до власних громадян. Бо далі вона пише: «Я скучаю по Украине и мечтаю жить в Одессе, но этого, наверное, не случится. Вероятность еще одной республики там высока, а наша семья повторения пьяных автоматчиков под окнами не хочет видеть вновь...». Звісно, українці могли б бути значно динамічнішими і чітко дали б зрозуміти сепарам з інших регіонів, що коли ті скучили за «русским миром», то їм відкриті всі шляхи для переїзду в Луганданію. Ще й на поїзд підсадять і речі подадуть. А на їхні місця вселяться ті, кому миліший світ український. І тоді такі, як Олена Поваляєва, жили б не в Москві, а в милій її серцю Одесі. А так — і території втрачені, і жодних «зачисток» від сепарів не відбувається. Тут є над чим подумати... Якщо ми говоримо про те, що проблема Донбасу лікується любов’ю, то любити треба, насамперед, своїх — адекватних, позитивних людей, а не зрадників. Непогано, якби ця любов виявлялася і в турботі про житло для таких «внутрішньо переміщених» осіб. Треба спробувати і сепаратистів любити, але це вже, пробачте, в другу чергу. Вони вже стільки крові нашої випили, що нехай почекають.

«У ПІВДЕННУ СЛОБОЖАНЩИНУ СЛІД НЕОДМІННО ЇХАТИ!»

Поки працював над статтею, встиг переглянути кілька заміток у соцмережах, які стосувалися Донбасу. Сподобалося повідомлення письменника Івана Андрусяка:

«Повернувся з Краматорська, Костянтинівки і Дружківки, весь переповнений враженнями! Неймовірно позитивними враженнями, — а водночас і тривожними…

Завтра викладу доклад-ніший звіт, а поки — коротко про головне: сюди, у південну Слобожанщину, слід неодмінно їхати!

І нам — письменникам, акторам, художникам, музикантам — найперше! Їхати зі своїми книжками, картинами, виставами — і розмовляти з людьми. Про українську культуру розмовляти! Таку, якою вона є, — з усіма її проблемами й капостями, — але тим не менш живу й справжню. Зараз вона тут потрібна більше, ніж деінде в Україні.

Бо, власне, Україна тут — це:

— діти. Усі діти, без винятку!;

— чудові слобожанські пейзажі;

— українські громади, де більші, а де й менші, які живуть у середовищі далеко не завжди прихильному, а нерідко й ворожому. Держава їх здебільшого ігнорує — за принципом «ці й так свої», — а для них ця інтегрованість у загальноукраїнський культурний процес багато важить. Без такої підтримки українські громади на цих теренах — діаспора, тоді як із нею, навпаки, діаспорою стають уже ті, хто культурно взорує на Росію...».

* * *

Останній рік був дуже важким для України. І все ж, радує те, що ці випробування пробуджують націю, роблять її монолітнішою. У тій же Вінниці бачив багато (не менше, ніж у Львові!) людей у вишиванках. Траплялися і зовсім приємні несподіванки — на набережній побачив хлопця у патріотичній футболці із кумиром радикальної молоді Че Геварою. Тільки на ній відомий революціонер чомусь з українським тризубом на береті. Наступного дня в центрі міста зустрів молодого чоловіка у чорній футболці — також з тризубом і написом: «Брат за брата. Свій за свого». Та й судячи з розмов у чергах, вінничани вже не ті, що були 15–20 років тому. Дуже хочеться вірити, що й Донбас колись відродиться, підніметься з руїн, як птах-Фенікс, і стане символом нашої перемоги.

Сергій ЛАЩЕНКО

БЕЗ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НЕ ЗДОБУДЕМО ПЕРЕМОГУ

Будь-яка держава потребує відданих їй громадян, для яких патріотизм є особистою моральною потребою. Як правило, ця чеснота не успадковується генетично, вона формується внаслідок виховання. Патріотизм — це той чинник, який об’єднує населення країни в одну націю, він є запорукою стабільності й розвитку самої держави.

Як виховують патріотів за кордоном та в Україні

Усі поляки, як один, з гордістю промовляють: «Jestem Polakiem». Польська держава дбає про патріотичне виховання своїх громадян ще з дошкільного віку. А кілька років тому польське Міністерство культури запустило в Інтернет для 4-5-річних дітей освітній веб-сайт, який допомагає юним полякам засвоїти стандарти рідної культури.

Майже половина американських родин прикрашають свій будинок національним прапором. Любити рідну країну в США привчають з пелюшок, і в цьому ключі працює все суспільство — родина, школа, виші. Державні символи пропагують американські ЗМІ та кіно, у країні діють численні скаутські та молодіжні патріотичні організації. Є в Америці й День патріота.

В Японії Закон про освіту зобов’язує вчителя самого бути патріотом і прищеплювати учням молодших класів почуття патріотизму й національної гідності, а виховання любові до своєї країни названо головною метою навчання в школі. Японці настільки патріоти, що демонструють свій патріотизм не лише офіційно, а й у будь-якій товариській компанії.

Подібні приклади є в усіх провідних країнах світу.

Війна на Донбасі не в останню чергу сталася через те, що всі роки незалежності у його школах не здійснювалось національно-патріотичне виховання. Навпаки, місцева влада виділяла чималі кошти на виховання містечкового, регіонального патріотизму, який був антагоністичний до українського. Так, Луганська облрада спрямувала 10 мільйонів 570 тисяч гривень на втілення програми «Патріот Луганщини», розрахованої на 2011-2014 рр. У цій програмі — лише традиційні для Донбасу теми з консервації совка: «Молодая гвардия», «великая Победа», російсько-українська дружба, «Зарница», автор «Подмосковных вечеров» Михайло Матусовський тощо. І повна відсутність загальноукраїнських цінностей.

Навіть війна на Донбасі нічого тут не змінила. Так, побувавши місяць тому на «круглому столі» «Патріотичне виховання учнів в умовах українських реалій», який проводив Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти в рамках міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти — 2015» (Київ), я зрозуміла, що патріотів на Луганщині й надалі виховують російською мовою, прищеплюють дітям виключно любов до «малої батьківщини». Знову та сама «Молодая гвардія», рекорд Стаханова, екскурсії до меморіальних комплексів на честь боїв часів вітчизняної війни — Міус-фронт і Савур-могилу, зустрічі з її ветеранами, пошукова робота.

Доповідачі цього «круглого столу» жодним словом не обмовилися про необхідність краєзнавчої роботи в школах області з дослідження численних стародавніх поселень запорозьких козаків і селян на теренах Луганщини, історії чумацтва, Голодомору.

Результати такого ось «патріотичного виховання» сьогодні відомі в Україні всім, адже останній рік переконав нас у тому, що саме луганська освіта часів незалежності «виховала» тисячі затятих терористів-сепаратистів.

До сьогодні чи не в кожній школі Київщини проходять уроки вшанування «воїнів-інтернаціоналістів», «афганців», а в одній зі шкіл завуч із гордістю розповіла мені про недавнє проведення виховної години, гостем якої був ветеран війни в Чехословаччині. Як бачимо, педагогічне керівництво досі вважає героями радянських окупантів, які, встановлюючи танками лояльні до СРСР політичні режими, впродовж 1979-1989 років в Афганістані знищили 1,5 мільйона, або 10% тодішнього населення країни (жінок, дітей та старих), а в серпні-вересні 1968 року вбили 108 і поранили понад 500 мирних мешканців Праги.

В одному з інститутів Київщини сьогодні викладає «внутрішньо переміщений» професор із Донецька, який цинічно заявляє на своїх лекціях, що Янукович — наш президент. А харківські вчителі досі відвідують військово-патріотичні семінари в Росії.

Правознавець-міжнародник Володимир Василенко радить елітам, які прагнуть зробити Україну успішною, брати за приклад досвід успішних держав світу, які головним знаряддям своєї внутрішньої та зовнішньої політики мають «націоцентризм». Учений стверджує, що без побудови Української «духовної стіни», фундаментом якої має стати системна україноцентрична політика, нам не зберегти свою державу.

Що ж робити?

Таке ось ідеологічне розмаїття навіть у воюючій Україні, погодьтеся, не залишає нам великих сподівань на перемогу. Якби такими ж, як ми, ідеологічно розпорошеними були поляки у 1920 році і фіни в 1939-му, то, впевнена, не було б тоді жодних див, відповідно, над Віслою та в Карелії.

Про те, що у всіх українців мають бути одні й ті самі герої та вороги, я вже казала. Але цього замало. Як замало і люстрації разом із декомунізацією, нещодавно ухвалених Верховною Радою.

Я нічого не маю проти наших російськомовних громадян. Багато хто з них своє право називатися патріотами й навіть героями України вибороли сьогодні зі зброєю в руках.

Це свідчить про те, що без обов’язкової для всіх української мови ми ніколи не збудуємо ту омріяну сьогодні нашою патріотичною інтелігенцією українську Україну. Без розуміння цього нашими керівниками проблеми з державотворенням у нас не скінчаться ніколи.

І це — не моя особиста думка. Ось що сказав із цього приводу класик світової філософської думки, людина з найвищим IQ у новітній історії людства англієць Джон Стюарт Міль: «Серед людей, яким бракує почуття солідарності, особливо якщо вони читають та розмовляють різними мовами, не може існувати і спільна громадська думка, необхідна для діяльності представницького врядування. Впливи, які формують громадську думку, а отже, визначають ухвалення політичних рішень, будуть різними в різних частинах країни. В одній частині будуть довіряти зовсім іншій категорії лідерів, ніж в іншій».

Що й казати, написано ще в XIX сторіччі нібито про наш сучасний зрусифікований схід, який з упертістю, гідною кращого застосування, обирає до Верховної Ради майже виключно рафінованих україножобів — симоненок, єфремових, ківалових, царьових, колесніченок тощо.

Так, «зрусифікований», бо до Голодомору той схід був майже всуціль україномовним. Тобто його українізація буде нічим іншим, як відновленням історичної справедливості. Але та українізація не повинна будь-яким чином торкатися людей середнього та старшого віку. Лише наших дітей, яким байдуже, якою мовою спілкуватись у дитячих яслах та садку, та молоді, яка легко набуває нових мовних навичок.

Без цього кожні наступні президентські та парламентські вибори, як і раніше, будуть ставити Україну на ту її одвічну гамлетівську межу — бути чи не бути їй державою.

Ірина МАГРИЦЬКА,
вимушена переселенка
www.radiosvoboda.org

ТИМ ЧАСОМ...

Сепаратисти на сході України переписують історію Голодомору, замінюючи її більш «чистою» російською версією, згідно з якою голод був неминучою трагедією, яка спіткала весь Радянський Союз, пише журналіст американської газети New York Times Ендрю Кремер.

Невдовзі після окупації частини сходу України у 2014 році, місцевим учителям історії сказали «викинути їхні українські книжки з історії на смітник». «Протягом декількох місяців вчителі мали імпровізувати, допоки так зване «міністерство освіти» сепаратистів не оприлюднило настанову під заголовком: «Матеріали щодо питань з викладання історії» для користування ними у другому семестрі. Сепаратисти буквально переписали історію у середині навчального року», — пише журналіст.

Учням, здається, все одно, як змінюється програма. Поліна Зягіна, учениця 9-го класу донецької школи № 14, лише сказала, що їй доводиться писати багато конспектів, бо жодних підручників немає. «Більше немає сенсу вивчати історію України. Ми не в Україні», — сказала вона журналісту.

«Лише дві теми з 52, які стосуються 1930-х років і які вивчають учні 10-го класу, згадують «трагедію голоду 1932-1933 років». Це, здається, замало для страшної депопуляції сільської місцевості, яка змусила натовпи виснажених селян іти до міст, благати та помирати тисячами навесні 1933 року», — пише Ендрю Кремер.

ВАНДАЛИ XXI СТОЛІТТЯ

У Донецьку представники незаконної організації «Донецька народна республіка» знесли барельєф і пам’ятну дошку поета Василя Стуса на вході в філологічний факультет Донецького національного університету. Видання «Новости Донбасса» опублікувало фотографію, на якій на місці барельєфа — закладене цеглою порожнє місце.

«Донецький національний університет як громада, що представляє інтелектуальну еліту України, обурений фактом демонтажу барельєфа Василя Стуса на будівлі філологічного факультету в м. Донецьк, що була захоплена у вересні 2014 р. терористичним угрупованням «ДНР». Сподіваємося, що конструкція ціла та перебуває у безпеці. Керівництво ДонНУ та університетська громада зроблять усе можливе, щоб евакуювати барельєф Василя Стуса до м. Вінниця», — йдеться у повідомленні на офіційному сайті навчального закладу, який переведено до Вінниці.

ДонНУ розцінює демонтаж як акт вандалізму, який свідчить про низький рівень культури, антиукраїнську позицію та неповажливе ставлення до випускників вишу керівництва псевдоуніверситету та тих, хто сприяв цій варварській акції.

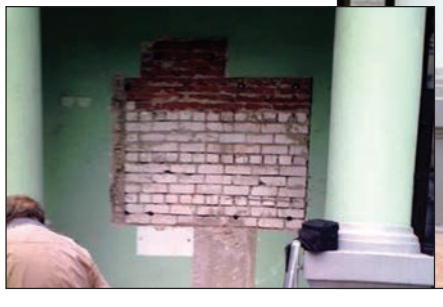

Вадим СКУРАТІВСЬКИЙ

ТЕ, ЩО АСИСТУВАЛО БИКІВНІ, ТРЕБА ЗНИЩИТИ НА ВСІХ РІВНЯХ

Україна здобула незалежність ще в 1991 році, але тільки зараз на законодавчому рівні ми відмовляємося від радянської символіки та всього, що притаманно тій ідеології. Дехто з українців сприйняв це з полегшенням: «Нарешті!». Дехто, переважно люди старшого покоління, — з певною образою, адже ця символіка супроводжувала їх усе життя. Мистецтвознавці і художники заговорили про естетичну та художню цінність тих чи інших об’єктів радянської доби. А деякі міжнародні організації навіть заявили про загрозу обмеження свободи слова. Про те, чому треба на законодавчому рівні дистанціюватися від символіки радянської доби, «Укрінформу» розповів культуролог і філософ Вадим Скуратівський.

ВОГНИК ЗА ТЮРЕМНИМИ ГРАТАМИ

— Як ви вважаєте, чи існує і де та межа, перетнувши яку, можна зруйнувати те, що має естетичну чи моральну цінність?

— Одверто кажучи, я не знаю, де та межа, і ніхто ні в цій країні, ні в усьому світі не знає, де ця межа. Десь на початку XVI століття людство вирішило перетворити свою соціальну долю й імплікувати до свого існування абсолютну справедливість. На це витратили своє життя найкращі мислителі. А закінчилося все всередині XX століття величезним скандалом. Письменник Набоков примусив одного із своїх героїв замислитися над тим, що ж трапилося, що оцей самий вогник, який манив усе людство, перетворився на світло лампи за ґратами, де сидить тюремний наглядач. Це — геніальна метафора. Прагнення до справедливості закінчилося грандіозним скандалом, радянським скандалом з 1918 до 1987 року, тому що потім вже дуже швидко вибудовувалася нова система. Річ у тім, що оця сама ідея абсолютної справедливості, на превеликий жаль, скінчилася побудовою велетенського так званого тоталітарного монстра. Зрештою, оцей газетний образ нам нічого не скаже, але все це закінчилося неймовірною несвободою, неймовірною несправедливістю.

Як свідок цієї самої несправедливості, я з усією впевненістю хочу вам сказати, що навіть найжорстокіші сеанси, скажімо, гітлеризму або західних екскурсій у так званий третій світ, у напрямі його упокорення в Африці, в Азії, не йдуть в жодне порівняння з тим, що мало місце в цій країні в 1917-1987 роки.

Якби людство, справді, вгледілося в те, що тоді коїлося, то воно б скрикнуло від жаху. І рано чи пізно людство мало відкластися від цієї утопії. На Заході воно відкладається ідеологічно, а тут воно мало відкластися інституційно.

А що ж тепер робити з усіма цими людьми, з усіма жестами людей, які вибудовували усе це «справедливе суспільство»? Не знаю, яким чином можна відкластися від цих людей, від їхніх текстів, жестів. Але треба якимось чином інституційно відкластися від тієї несвободи, яка на повну силу запанувала тут після так званої великої жовтневої революції.

Насправді, це була велика революція, яка перемінила сам склад світової історії. Але повторюся, це скінчилося величезним скандалом, величезною несправедливістю.

— Чи існує природній шлях заміни символів старої епохи на інші, які несуть більш зрозумілий та близький нам зміст? Навіть не інституційно, а з власної волі звичайних людей.

— Такі символи, як, наприклад, вишиванка, Шевченко, будуть завжди. Але справа в тому, що ми маємо відкластися від минулого саме інституційно. Маємо дистанціюватися від тамтешньої несвободи, тогочасного політичного режиму, зазвичай тоталітарного, поліційного, від тих геноцидів, від тих нескінченних явищ, які він облаштував, типу Биківні чи Катині.

Зрозуміло, що і від самих незграбних пам’ятників цієї доби. Сказати просто, антиестетичних. А якщо там є якась естетика, то треба відвезти десь на околицю, у якийсь парк, хай би там стояв пам’ятник Леніну скульптора Меркурова, який стояв на Бесарабці. Я знав Меркурова, його оточення. Там було стільки цинізму, там уже ніхто не вірив у те, що робив той самий персонаж, якого своїм різцем вибудовував Меркуров. Цей самий Меркуров десь на початку 1950-х років питав свого знайомого: «Сколько ты получил за памятник Сталину?» — «Столько-то» — «А вот когда я, — каже Меркуров, — изваял монгольского Чойбалсана (це — монгольський комуністичний диктатор, у якого руки були по лікоть у крові) мне монголы два грузовика своих разносолов прислали». Це робила людина, яка була дуже добрим художником, здобула найкращу художню освіту на початку XX століття, а потім... скінчилося все це цинізмом. А потім прийшли націонал-революціонери і взагалі все це повалили. І, зрештою, шкода цього пам’ятника. Інших псевдопам’ятників не шкода.

Мені не шкода, що вулицю Щорса вже мають перейменувати іменем Коновальця, з яким воював Щорс. Вулицю Артема, який воював з українськими націоналістами, перетворять на вулицю Січових стрільців. Воно іноді незграбно, іноді навіть смішно. Десь кілька років тому проїжджав я по колишній Комінтернівській, дивлюся — там ліворуч вулиця Симона Петлюри, а праворуч — Комінтернівська. Як сказав один мій знайомий: «Коли їдеш на вокзал, то це вулиця Петлюри, коли повертаєшся з вокзалу — Комінтернівська. Це незграбно. Але це не просто треба зробити, це неодмінно треба зробити. Від цієї знаковості абсолютно відмовитися. А вслід за цим у школах, університетах, музеях, по телебаченню, радіо, в літературі, не поспішаючи, треба пояснювати саму структуру цієї несвободи. Не тому, що треба звести рахунок з минулим, а тому, щоб людство не повторило те, що воно зробило.

— Але як же примирити цей цинізм, який існував навіть тоді, з тим, що певна кількість людей не може відкластися від цих ідолів?

— Хай вони відтворюють свою партію, але лояльну до нинішньої України. Хай серед них з’являться художники рангу Пабло Пікассо чи Рінато Гуттузо, до речі, обидва комуністи. Хай з’явиться серед них геніальний режисер, як Ейзенштейн, який спочатку також був комуністичної орієнтації. Хай заявляють про себе у такий спосіб. Але все те, що асистувало Биківні і катівському Катинському лісу, треба знищити на всіх рівнях. Вони живуть, а ті люди померли в страшних муках. І тому не чіпайте прагнень сучасного світу, спрямованого на те саме минуле.

— А як бути з такою символікою нагород радянських ветеранів — бойові ордени, медалі?

— Це залишиться з ними, як залишалася символіка наприкінці XIX століття — медалі за придушення Польського повстання. Так склалася історія. Ніхто не має права ображати цього ветерана, його прапорець, з яким він вийде, навіть його георгіївську стрічку. Хай вже та сама генерація доживає зі своєю символікою. Не зривати же у них медалі. Просто інституційно не треба передавати жорстокій куті і без того жорстокого меду. Але треба сказати, як було насправді. 1945 рік — героїка радянських солдатів. Але був ще мільйон погвалтованих німкень за травень-червень 1945 року. Я безперестанку чув, як солдати, які повернулися звідти, говорили про це без того, що можна було б означити як каяття чи неприйняття. А інші навіть пишалися цим.

Крім того, було й інше. З 10 німецьких солдатів 9 загинуло на Східному фронті. Але ж на кожного німця, який загинув у Другій світовій війні, — кілька десятків наших людей. І це треба брати до уваги. І ті, хто піднімає портрети головнокомандувача 1941-1945 років, мають брати до уваги те, що ми знаємо про нього. Про нього найточніше сказав у зв’язку з 1937 роком російський письменник Іванов: «Москва, обезглавив своих маршалов, спокойно спит». А потім 1941 рік... Один з тих генералів, який став жертвою Сталіна й якого Сталін у 1941 році випустив, якось сказав при мені: «Если бы не сталинская репрессия против Красной армии, немецкую армию остановили бы в августе 1941 года. Скорее всего, на правом берегу Днепра». Це треба знати, а не бити в комуністичний барабан, в який била комуністична пропаганда, комуністичний агітпроп.

ЛЮДСТВО ОБПЕКЛОСЯ НА ІДЕОЛОГІЯХ

— Як ви гадаєте, чи буде молодь вибирати якісь нові символи, чи їй взагалі непотрібна жодна ідеологія?

— У нової генерації, покоління повинна бути семіотична свобода — вона вибирає те, що вибирає... Молодь не буде вибирати символіку сталінських часів. Вони виберуть щось інше або взагалі не будуть нічого вибирати. Так воно і має бути.

Людство в XX столітті обпеклося на генеральних ідеологіях, обов’язкових для всього суспільства. Так бути не може. І сучасна молодь дуже далека від того, щоб взяти на озброєння якусь популярну ідеологію. Вона, швидше, і не замислюється над цим. І на здоров’я. Але чим би вона не займалася, її треба обов’язково дистанціювати від тих чи інших тоталітарних ідеологій.

— Можливо, це — своєрідний індивідуалізм?

— Хай буде індивідуалізм. Людство вже обпеклося на всіх варіантах антиіндивідуалізму. Хай буде все, окрім ентузіазму навколо тоталітарних ідеологій.

У сусідній Росії знову почався цей ентузіазм. Кілька днів тому на Красній площі прийняли клятву піонерів 4 тисячі діток. Хто та людина, яка привела дітей, які нічого не знають про те, що таке піонерська організація, але їх вже привчають до тоталітарної ідеології?

Тоталітарна ідеологія може бути не тільки сталінсько-ленінсько-брежнєвського типу. Деякий час тому в Москві перепоховали прах Великого князя Миколи Миколайовича Романова. Це — дядько останнього царя, головнокомандувач російської армії в 1914-1915 роках. Прах його перевезли з Франції, де він помер в еміграції. Зараз почнеться барабанний бій навколо того, який добрий персонаж Микола Миколайович. У нього багато чого було, але не треба робити з нього якесь божество, тим більше, що поряд там вже стоять з портретами божества Сталіна.

— Як це може співіснувати у часі і просторі: одних ідолів скинули, поставили інших, потім повернули старих, і вони поряд стоять?

— Те, що перепоховали, правильно зробили. Але цей процес почався давно. Десь уже в 1992 році, на антиельцинському мітингу в Москві, поряд стояли два персонажі — один з портретом Миколи II, інший з портретом Леніна, і вони якось спілкувалися, тому що і той, і другий представляють «величие России». Йдеться про інше. Треба впорядкувати цей світ, треба зрозуміти, що, наприклад, вбивство царської сім’ї, на той час звичайних громадян російської соціалістичної республіки, — це злочин. Але не треба переносити з минулого в майбутнє авторитаризм Романових, авторитаризм, наприклад, Денікіна.

Якщо комусь потрібні символи, — йдіть до церкви, мечеті, синагоги або до будистського дацану, але в жодному разі не можна потурати нахилу людей до тих самих символів. Навколо дуже багато тих, хто зітхає з приводу радянського минулого, про яке вони фактично нічого не знають, не знали і знати не хочуть. От нехай вони доживають свого віку, але не ведуть на «красну площу» нових піонерів і не вимагають від них тих символів, які вже зжили себе. Зрозуміло, що людям потрібен той чи інший міф. Покійний академік Сахаров сказав: «XX век жаждет мифа». Ну отримали цей міф в добу Леніна-Сталіна-Брежнєва, і ми побачили, чим все це закінчилося.

БУНТ АВТОРИТАРНОЇ РОСІЇ

— Ви думаєте у нас можливо вивести молодь, як вивели піонерів на Красну площу в Москві? У нас молодь сама виходить, коли її щось не влаштовує.

— Слава Богу, коли наша молодь виходить на Майдан, то це переважно, умовно кажучи, молоді ліберали, молоді антикомуністи, молоді антитоталітарії. Вони просто не хочуть, щоб на чолі країни стояло оте дерево, типу Януковича.

Ганьба, звичайно, що ми зробили все, щоб Янукович став спочатку прем’єр-міністром, а потім президентом. Весь світ сміявся. Але частина нашої молоді не захотіла сміятися з цього приводу і кинула рукавичку цьому режимові.

— Може, вони просто вільні?

— Трохи ми інші, ніж росіяни. Впритул це дуже гарний народ, але разом з тим вони дуже авторитарні. Окрім того, вони не люблять свободу. З дуже простої причини — там її ніколи не було. В Росії свобода була лише в жовтні 1917-го. Все. Потім кілька років єльцинського режиму — молода демократична Росія, проти якої забунтувала Росія авторитарна, Росія масова. Тим шляхом ми аж ніяк не можемо йти. Треба нам шукати іншого. Яким способом шукати ті шляхи?

Треба пам’ятати, що в кожній людині, навіть коли вона доходить до краю, як казали середньовічні містики, горить іскорка, себто голос Бога. Тому треба допомагати людям, які ввійшли в тоталітаризм і не виходять з нього. І не вульгарно, тягнучи їх за комір. Але коли вони починають говорити щось на кшталт: «Правильно Гітлер облаштував слов’янам та іудеям Освенцим» чи «правильно зробив Сталін, що влаштував українським селюкам у 1932-1933 Голодомор», — це треба зупиняти.

— Як ви думаєте, звідки в людях така дика злоба, навіть стосовно людей, яких вони не знають і ніколи не бачили?

— У Росії колись була така мудра людина — Сергій Сергійович Аверинцев (російський філолог, культуролог, біблеїст). Я колись його запитав: «Откуда такая свирепость у человека?». Він розвів руками і сказав: «Как откуда? Первородный грех». Первородний гріх, або, як казав один мій студент, — оригінальний гріх. Колись один мій студент незграбно перекладав текст з англійської: «Оригінальний гріх, оригінальній гріх». Я питаю: «Який оригінальний гріх?». А там original sin — первородний гріх. Річ у тім, що ми з вами із матерії, жорсткої матерії, яка виникла на схилку, умовно кажучи, палеонтологічних епох. У нас це йде звідти, ця жорстокість. Коли людина, власне, почала ставати людиною, вона почала витворювати якусь гуманну надбудову. Але, бачите, це важка робота, тому що час від часу звір у людині прокидається. Ніцше говорив про те, що людина — це хворий звір. Але біда в тому, що Ніцше навіть потакав цьому звіру, йому чомусь це естетично подобалося. Це — великий гріх великого мислителя. А в принципі, звичайно, в якісь хвилини дуже легко розбудити цього звіра. Як сказав один теолог, янгол перестає бути янголом тоді, коли на губах у нього закипає піна справедливої зненависті. Радянський народ мав право на зненависть до ворога в 1941-1945 роках, але все, що робилося потім, — неймовірна жорстокість.

На превеликий жаль, той самий архіпелаг ГУЛАГ, що його описав Солженицин, частково теж іде з тих самих глибин. У 1932-1933 роках були сотні самогубств більшовицьких революціонерів, які того не витримували. А поряд з ними десятки тисяч функціонерів, чиї діти зараз кажуть: «Та никакого голода на этой Украине не было, столько продуктов, такая плодородная страна...» та інші банальності. Ми не повинні забувати, що ми родом з дуже важких стихій.

— Хіба релігія, церква не є противагою звіру в людині?

— Церква має відкластися абсолютно від політики, особливо державної політики. А якщо вона входить туди, то не для того, щоб асистувати насильству. Мені дуже не подобаються деякі феміністки, які роздягнені бігають по церквах. Але коли вони забігли в храм Христа Спасителя, то серед іншого кричали про Кирила: «Он поверил в Путина», і далі... нецензурне... лучше бы он в Бога поверил!». От з цього починається. В Путіна він вірить, а як же він вірить в Бога, який чомусь має патронувати спочатку упокорення Чечні, вслід за цим упокорення України? Це — імітація релігії. Релігія справжня — це Іоан XXIII, якого наприкінці 1950-х обрали зовсім старенького в надії, що він скоро залишить цей світ. А він раптом взяв і перевернув увесь християнський всесвіт — почав вимагати, щоб церква Христова була Христовою церквою. Більше нічого. Так само, як і покійний Іван-Павло. Оце люди, які нагадували про Христа. Я можу нагадати про великих людей російської православної церкви, болгарської православної церкви, румунської і так далі.

Але, на превеликий жаль, в церкві дуже багато людей, яким хочеться використати державу як інструмент. Вони йдуть в бік держави. А насправді, це не вони використовують державу. Це держава їх використовує. І мені шкода російську православну церкву. Але з цим нічого не поробиш. Це — проблема на найближче століття. Але який вихід може бути з такої ситуації? Повинна бути Українська помісна спільна церква. Але в жодному разі вона не має фліртувати політично з міністрами та президентами. Ну що з того, що приходив у Києво-Печерську Лавру і навіть на Афон політично покійний Янукович? Ну стояло у нього стільки ікон в тому самому Межигір’ї і парадних релігійних книг. Чи хрестився він на ці ікони, чи читав ці книги? Саме те Межигір’я — демонстрація не просто людської безвідповідальності, а дурості неймовірної. А довкола ж були церковні персонажі, які могли йому щось пояснити. Але не так вже багато добрих людей у християнському всесвіті.

(Закінчення на 9-й стор.)

Віра — це ще не все. Одна справа, коли християнство спонукало Шекспіра або Сервантеса на художні подвиги, а інша, — коли нібито християнка Катерина Медичі дає «добро» на так звану Варфоломіївську ніч. Мене дуже дратували в 1960-1970 роках захисники сталінської епохи, які казали: «Мы верили». Вони, справді, вірили, але треба було ще трохи подумати. А, окрім того, коли віра збігається з якоюсь корисливістю, тоді взагалі катастрофа. Ті, хто вцілів у сталінську епоху, від цієї епохи щось отримували.

— Можливо, це — просто страх?

— Так, це — страх. Але віра апріорі вибудовується і на явищі остраху перед світом. Людина боїться, і раптом виявляється, що є явище, яке нічого не боїться, якесь божество. Для християнина — це Христос. Для сталініста — Сталін, який все знає, все вміє, нічого не боїться. В романі Достоєвського «Брати Карамазови» є легенда про інквізитора, який випадково зустрічається з Христом і каже йому: «Для чого ти нам? Ти нам не потрібен. Людині потрібні «чудо, тайна и авторитет». Це, взагалі, останні паролі тоталітаризму всіх напрямів. Чи це красивий марксистсько-ленінський міф, чи це пафос російського монархіста. Це може бути ультранаціоналіст, для якого найголовніше — його етнос, не просто нація, а етнос. Справді, у людини є нахил до чуда, таємниці, авторитету. Але християнство робить людину вільною. Автентичне християнство. Автентичний іслам вимагає, щоб людина була і при чуді, і при авторитеті, але щоб залишалася людиною. Але це не дуже схоже на реальну поведінку деяких носіїв релігії.

ВІН УНИКАЄ ТРЕТЬОЇ СВІТОВОЇ

— Чи варто замінювати одні символи на інші, чи цей процес станеться сам собою?

— Від тоталітарного треба відмовитись. А далі людство хай вибирає, кого завгодно. Але коли, наприклад, покійний Бузина ображав Шевченка, — це було недобре. Не тільки тому, що таке квазілітературознавство було несправедливим. А тому що не можна, щоб носій одного світогляду на повну силу ображав символ дототалітарної доби. Підрадянський український тоталітаризм настільки використовував Шевченка — і університет імені Шевченка, і парк, і бульвар, і театр Шевченка. Вслід за тим з’являлися дурні, які говорили якісь нісенітниці про Шевченка. Кожен має обирати, що хочеться, але в жодному разу не тоталітарні символи минулого, тому що все це скінчиться бідою. І ця біда, як сказав Блок, крилами б’є в сучасній Росії.

Ну от в Росії зробили авторитет з Путіна. Не знаю, чи це мафія на Луб’янці зробила цього Володю своїм представителем, чи там великі гроші якісь. Але тепер світ не знає, що робити з цим персонажем. Я не хочу говорити про лідера сусідньої країни, що він — ідіот. Але ж він трохи страшніше, аніж ідіот. Він ставить безперестанку світ на грань війни. Один дуже сердитий на Порошенка народний депутат, який безперестанку з ним воює, лає Порошенка, якось сказав: «Єдине достоїнство — він увесь час уникає Третьої світової війни». Це — найточніше, що сказано про Порошенка. Президент робить те, що робить, тому що у нього іншого виходу немає. Ми зараз воюємо, і страшно подумати, що це таке. Коли я служив в армії, якось на тактичному полі на навчаннях наш старшина палив по мішенях, як то кажуть, не в яблучко, а в білий світ, і примовляв: «Одна пуля — одна булочка, вторая пуля — вторая булочка».Тоді булочка коштувала десь 6 копійок, і після наших стрільбищ можна було нагодувати пів-Гаїті. Тобто війна, військо, армія — все це вимагає неймовірних грошей. І тут Путін підло себе поводить: окрім того, що воює ніби і напряму, разом з тим він воює приховано. І в цій війні, крім того, що гинуть люди, гине та матерія культури, цивілізації, яку робить людина.

Я не знаю, чим це може скінчитися, тому що, якщо Порошенко на повну силу відповість Росії, це скінчиться справді Третьою світовою. Треба звільнити наші території, але треба було раніше думати про ці території.

Позитивне одне — нема Третьої світової війни. Людство на початку ХХ століття починало з якихось локальних конфліктів, а потім все це вибухало на повну силу. Ну хто зараз пам’ятає конфлікт Сербії та Австро-Угорської імперії? Це був нібито якийсь локальний конфлікт протягом 11 днів, а потім весь світ вибухнув. І півмільярда чоловік одягли військову форму. В середині 1930-х років починається те саме з Німеччини. Тепер воно догнало нас. Або буде локальний конфлікт, який так-сяк можна погасити дипломатією, політикою... Іншого виходу немає, треба зупинитися.

Он інші кажуть — як можна зупинити Путіна? Гітлера ж не зупинили. А Гітлера ніхто і не хотів зупиняти. Його треба було зупиняти дипломатичними засобами. А Гітлера до 1938 року Захід не хотів зупиняти з дуже простої причини, аби він звернув свою увагу на диктатора на Сході. Коли німецькі танки йшли на Австрію в 1938 році, то вони зупинилися, тому що не було бензину. Треба було скористатися цим. Черчиль прямо сказав у парламенті: якби у нас в Британії була велика криза, то я б дякував Богу, якби у нас з’явився такий персонаж, як Адольф Гітлер. Це сказав Черчиль, який був абсолютним ворогом Гітлера. Йому це навіть сподобалося — диктатура на Сході, вона нас не зачепить, віддамо йому спочатку Австрію, ну так це ж майже Німеччина. Віддамо йому Судетську область, тому що це майже Німеччина, віддамо Словаччину, Закарпатську Україну. І все це тривало, доки Гітлер уже сам не міг відступати. Його не зупиняли.

У одного англійця, професора-мистецтвознавця, який був радянським агентом на початку 1930 років і аж до кінця війни, запитали: «Чому ви це зробили?». Він відповів: «Тому що тільки сталінська Росія протистояла Гітлеру, Англія нічого не хотіла робити. Я не міг на це спокійно дивитися і почав допомагати». При цьому він говорив, що Сталін — це Чингісхан з радіоприймачем, але він вирішив допомагати цьому злу, щоб зупинити надзло. Але сам Захід, справді, не зупиняв Гітлера. І за це європейське людство розплатилося, і досі розплачується. Зараз вони трохи порозумнішали, і те, що вони зараз намагаються хоч трохи зберегти якісь дипломатичні контакти з Путіним, — це правильно. Зараз ситуація зависла...

Наталія МОЛЧАНОВА

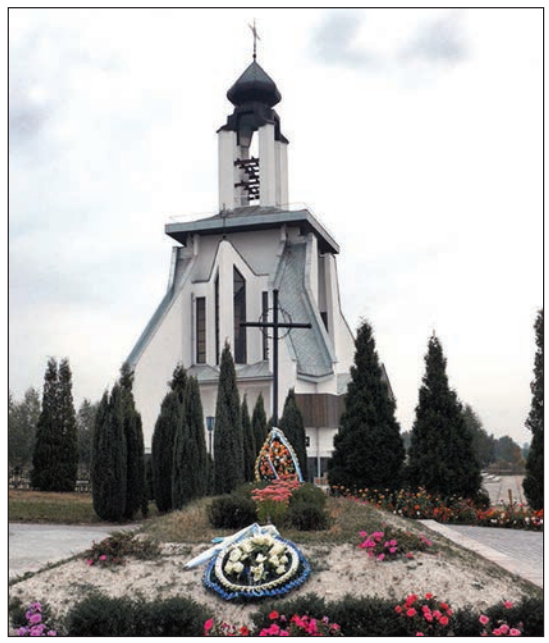

Розкопки на місці масових поховань в урочищі Дем’янів Лаз, Івано-Франківськ, вересень-жовтень 1989 року. Фото з домашнього архіву Зиновія Думи; на фото праворуч — каплиця на місці розстрілів

НА ПРИКАРПАТТІ ВШАНУВАЛИ ПАМ’ЯТЬ ЖЕРТВ НКВС

Кількасот людей прийшли у неділю до меморіального комплексу «Дем’янів Лаз» в Івано-Франківську на панахиду і віче-реквієм, щоб вшанувати пам’ять розстріляних НКВС у 1941 році в’язнів Станіславської та інших тюрем. Про це повідомляє Радіо «Свобода».

Панахиду, яка проходила за традицією на Зелені свята, відслужили священики кількох конфесій. «Це місце для нас, дітей українського роду, прикарпатців, є найсвятішим — тут спочивають невинно вбиті, замучені, закатовані наші батьки, діди, прадіди, а цього року в цьому місці ми молимося і за нових вбитих, котрі на сході України боронять Батьківщину, український народ, боронять нашу волю і незалежність», — сказав владика Української греко-католицької церкви, митрополит Івано-Франківський Володимир (Війтишин).

Дем’янів Лаз — урочище біля Івано-Франківська, місце масових розстрілів в’язнів з тюрми НКВС. Розстріли проводили в кінці червня перед відступом радянських військ у 1941 році. Під час розкопок тут знайшли людські кістки і змогли ідентифікувати 524 людини.

На вічі-реквіємі, крім міських чиновників, представників громадськості, музейників та пересічних прикарпатців, були також учасники розкопок у Дем’яновому Лазі 1989 року Роман Круцик, Іван Павликівський, Степан Каспрук. Вони пригадують, що 26 років тому на перше віче пам’яті прийшло майже півмільйона людей.

Кілька днів тому на цвинтарі біля меморіального комплексу «Дем’янів Лаз» поховали 34-річного сержанта 72-ї окремої механізованої бригади Тараса Шевченка, який загинув на Донеччині...

«ЗЛИЙ ГЕНІЙ — ВОЖДЬ ТЕРОРИЗМУ»

Після всього пережитого, голодоморів і репресій, депортацій і етноцидів, навіть тепер, у XXI столітті, знаходяться політики під личиною лібералів, які на всю свою ситу пельку репетують, що, мовляв, це не демократично, не по-європейськи — валити пам’ятники комуністичним діячам (вірніше, катам українського народу), це, мовляв, — мистецькі твори, наша історія і т. д. і т. п. В такому випадку не слід вдаватися в марну дискусію, бо це буде розмова глухого з сліпим. Тут варто звернутись до першоджерел самого вождя світового пролетаріату. Якщо це комусь важко зробити, прочитайте нову книгу Олександра Середюка — «Злий геній — вождь тероризму».

Рецензентами книги стали відомі науковці та політичні діячі. Зокрема, колишній політв’язень московських тюрем і концтаборів, Герой України Левко Лук’яненко зазначив, що «автор книги, доктор філософії, щирий українець, активний патріот і діяч у багатьох сферах гуманітарної діяльності, Олександр Середюк, як український письменник, створив надзвичайно цінну книгу. Нації, яку імперія позбавила можливості вивчати свою історію, він подає історичний твір великої потреби: біографії творців комуністичної ідеології (Маркса та Енгельса) не як науки, а як змовницького сатанізму. Показує справжні мотиви діяльності геніальних злочинців Парвуса, Леніна, Троцького. На документах та спогадах діячів періоду Першої світової війни, державного заколоту та громадянської війни у Московщині розкриває злочинний змовницький антинародний характер їхніх помислів і діяльності».

Олександр Середюк (другий праворуч) з кримськими українцями. Сімферополь, серпень 2011 року

«Книга О. Середюка «Злий геній — вождь тероризму» є своєчасна і цікава, — пише голова Братства ветеранів ОУН-УПА Волинського краю Василь Кушнір. — В ній зібрані матеріали з багатьох різних джерел, що дає об’єктивну оцінку «вождю». Розсекречені партійні документи, що були заховані за «сімома печатями» від громадян і «не вписувались» в офіційно прийнятий образ вождя, стали тим тараном, що зламав колишні стереотипи.

«Будьте образцово беспощадны», — вчив Ілліч своїх опричників. Це був справжній вождь диктаторів, тиранів і терористів, кривавих катів і державних злочинців. «Попов расстреливать беспощадно и повсеместно и как можно больше», — наставляв цей «вождь». А далі — йшло за ланцюговою реакцією. Головний чекіст — Фелікс Дзержинський: «Для розстрілу нам не потрібні ні докази, ні зізнання, ні підозри. Ми вважаємо за потрібне — і розстрілюємо. От і все!». Така суть «червоного терору» проти народу, якому лицемірно обіцяли добробут і процвітання.

Книга О. М. Середюка має важливе виховне значення для знешкодження патологічного фанатизму і брехні нинішніх комуністів і прихильників «русского мира».

Наталка АНТОНОВА

РЕТРОСПЕКТИВА ІСТОРІЇ КРИМУ

Нещодавно Інститут історії України Національної академії наук України видав збірку історичних студій «Крим від античності до сьогодення». У низці статей вітчизняних і зарубіжних істориків з сучасних методологічних позицій представлено ретроспективу історії Криму від найдавніших часів до сьогодення. Значне місце відведено міжнародним стосункам Кримського ханства. Близько половини авторів збірки висвітлюють різні аспекти історії Криму в XX — на початку XXI століття. Доктор історичних наук Станіслав Кульчицький, зокрема, зазначає, що після входження Криму до складу України в 1954 році дієві соціально-економічні заходи Києва сприяли бурхливій розбудові кримської економіки. Історики також зазначають, що відсутність (або неефективність) стратегії державної політики щодо входження Криму до соціокультурного простору Української держави в той час, як російський істеблішмент упродовж 1990-2000-х років докладав зусиль, спрямованих на конструювання і ретрансляцію неоімперського кримського дискурсу не лише в політичному, а й у суспільному, культурному, гуманітарному та медійному просторі всього «русского мира», стали одними з чинників анексії Криму Росією.

Видання «Крим від античності до сьогодення» адресоване фаховому загалу та широкому колу читачів.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

м. Ірпінь

Борис ВИШНЕВСЬКИЙ: РОСІЯ СХОЖА НА ПЛАНЕТУ САРАКШ ІЗ «ЗАЛЮДНЕНОГО ОСТРОВА» СТРУГАЦЬКИХ

Б. Вишневський

У сьогоднішньому Петербурзі він, напевно, — найпомітніший політичний, громадський діяч. І навіть опоненти відгукуються про нього з повагою. Можливо, тому що в його багатогранній діяльності кожен може знайти те, що до смаку. Адже Вишневський не тільки політик, один з керівників партії «Яблоко», депутат Законодавчих Зборів Петербурга, а й вчений, журналіст, літератор. Він — постійний колумніст «Новой газеты». Вишневський (він — автор книжки про братів Стругацьких «Двойная звезда») товаришував із Борисом Натановичем Стругацьким. Починав Вишневський як технар, математик, а нині — професор кафедри політології.

Одне слово, цікавий співрозмовник, про що не заговори.

— Зараз, говорячи про підтримку російської влади й опозиції, дають пропорцію 85 на 15. Як вам здається, наскільки реалістичні такі цифри?

— Думаю, не зовсім. Мені здається, точніше було б говорити про співвідношення 70 на 30 або навіть 65 на 35. Влада спрямляє позиції, округлює числа. Так, досить багато людей вважає — добре, що приєднали Крим, але при цьому значна їхня частина вважає абсолютно неприпустимим те, як це було зроблено. Ще більше людей проти війни, розв'язаної на Донбасі. Якщо зробити перерахунок з огляду на це, то показники будуть менш утішні для влади.

— Що ж до вашої позиції з приводу Криму, то вона добре відома.

— Я її не приховую. І навіть у власній партії вона, певно, найрадикальніша. Частина моїх однопартійців вважає, що приєднання Криму, його анексія є незаконною і має бути скасована. Але відразу ж слідом за цим має бути проведено повторний референдум з дотриманням норм міжнародного права... Моя ж особиста позиція інакша. Я вважаю, що потрібно просто повернути вкрадене. І все. А вже потім Україна відповідно до норм права повинна вирішувати долю Криму. Думка проста — краденим має розпоряджатися його колишній володар, а не новий.

— Як ви спілкуєтеся на цю тему, зокрема, зі своїми студентами?

— Чесно кажучи, вже приблизно півроку я намагаюся не заводити розмови на теми Криму, України. Ну, хіба що з близькими людьми, позицію яких знаю. А навіщо? Адже переконати все одно не зможу. Але якщо розмова все ж заходить, я спокійно висловлюю свою позицію, не намагаючись переспорити опонента. Думаю, переконати зможе тільки саме життя. А у своїй викладацькій діяльності намагаюся бути надзвичайно акуратним *(відповідно до законодавства РФ заборонена політична агітація в навчальному процесі, також не можна піддавати сумніву приналежність Криму до РФ. — ред.)*. У зв'язку з Кримом я даю студентам суто юридичні трактування. Що це було? Наскільки відповідало законодавству України, Росії, нормам міжнародного права? А далі... студенти — дорослі люди, нехай самі роблять висновки.

— Політична теорія говорить, що головні чинники, які сприяють змінам в авторитарному суспільстві, — розкол правлячої еліти та об'єднання опозиції. Як ідуть справи з цим у сьогоднішній Росії?

— Розкол еліти реально існує. Велике число людей у верхах бачить, наскільки багато втрачає в нинішній ситуації. Інша справа, що й рівень страху високий настільки, що говорити про це відкрито бояться. До того ж за останній час багатьох переконали, нібито й усередині «обложеної фортеці» їхнє життя буде досить комфортним.

А щодо теми об'єднання опозиції, мені здається, вона в нашому інформаційному полі дещо спотворена. З об'єднання, злиття різнорідних, різноспрямованих сил нічого хорошого вийти не може за визначенням. Вам нагадати історію співпраці демократичної та націоналістичної опозиції? Пам'ятаєте, як говорили в «нульові роки»: «Разом із нацболами будемо боротися проти Путіна». «Яблоку» тоді дорікали за «недостатню рішучість». І що тепер? Де ті союзники-нацболи? Воюють на Донбасі. Тож сумнівність такого об'єднання, на мій погляд, очевидна.

Складніше в питанні з об'єднанням демократичної опозиції. Але вона ж теж різна. І не потрібно чекати, що до виборів повністю об'єднається, хоча б тому, що в Росії заборонені виборчі блоки. А що далі? Усі партії саморозпустяться і увіллються до РПР-Парнас *(партія Нємцова-Касьянова — ред.)*? На мій погляд, це — дурість. Не потрібно вважати негативом наявність різних сил і різних думок. Ми зобов'язані в чомусь співпрацювати, але мусимо і в чомусь сперечатися. А нав'язування повного об'єднання, засудження тих, хто проти цього, — неконструктивне. Журналістів, які докучають мені цим питанням, я питаю: «А чому, власне кажучи, ви не об'єднаєтеся в одну газету, в одне радіо? Давайте з'єднаємо «Эхо Москвы» і Радіо «Свобода», «Нову газету» і «Ведомости». А, у вас різні обставини, різне коло слухачів, читачів... От і ми різні!».

— Щойно минуло масштабне, пишне святкування 70-річчя Перемоги. Як ви ставитеся до подібної інструменталізації святої теми?

— У мене на це простий погляд. Коли немає, чим пишатися в сьогоденні, пишаються минулим. Ну, скажіть, який стосунок має до перемоги у Другій світовій війні нинішня влада? Усі ці «диванні війська», що роздулися від власної величі й важливості, — наслідок безкарності. Після агресії в Грузії в 2008 році нашій владі не було надано жорсткого опору ні всередині країни, ні з боку світової спільноти. Зрозуміло, що бояться сваритися з тими, хто володіє доступом до ядерної кнопки. І в цьому — проблема. І вже зовсім боляче слухати, як сьогодні президент Росії виправдовує пакт Молотова-Ріббентропа, причому точно тими ж словами, що колись Сталін і Молотов.

— А яка ваша думка з приводу протиставлення термінів «Друга світова» і «Велика Вітчизняна»?

— У нас пам'ять про війну — в кожній родині. І мій дід теж воював на фронті. Це — особиста тема для кожного. Але водночас, на мою думку, досить очевидно, що термін «Велика Вітчизняна війна» був винайдений для того, щоб поменше говорити про «Другу світову», про період співпраці з нацистами в 1939-1941 роках. Крім того, це допомагає відчувати себе особливою, окремою країною, мало не єдиною переможницею. Допомагає замовчувати величезну допомогу, надану союзниками, ведення ними бойових дій на різних фронтах світу (у тому числі, і впродовж двох перших років)... Та й інші республіки СРСР, Україна, що так постраждала від війни, вона точно такий самий спадкоємець Перемоги, як і ми. Як можна про це забувати? Однак проблема в тому, що обговорення цієї теми електорально ризиковане. Тому багато хто воліє мовчати.

— Якщо порівнювати протестний рух у першій і другій столиці, що спільного, що різне?

— Багато спільного. А основна різниця в тому, що в Москві опозиційний протест масовіший. Так склалося політично, історично. У Москві — велика активність. Переважно тому, що там живе більшість відомих осіб протестного руху. Друга особливість у тому, що в Петербурзі останнім часом залишилося єдине місце для висловлення протесту — Марсове поле. А Невський проспект, Двірцева, Ісааківська площі заборонені для проведення масових акцій. Опозицію намагаються замкнути на околиці — як місце для проведення акцій пропонують Полюстровський проспект у північній частині міста. Організовувати ходу тепер вкрай важко. Залишається тільки «Петербурзький Гайд-парк» на Марсовому полі.

— У Москві — схожа ситуація.

— Мені здається, у Москві опозиція зробила велику помилку цієї зими. Під час підготовки до Маршу 1 березня (ще до вбивства Нємцова) її послали до Мар'їного, і вона погодилася. Ми в Петербурзі відмовляємося від пропозицій іти на околицю міста. Навіть готові проводити акції на Марсовому полі — так, це профанація «Гайд-парку», але принаймні в центрі.

— У московських опозиціонерів були складні обставини. Чи справедливо так уже критикувати їх за це?

— Підтвердження моїх слів — коли антикризовий марш перетворився на жалобну акцію, влада в Москві досить швидко дала дозвіл на маршрут у центрі міста. А в нас у Петербурзі, до речі, дозволу не було! І що ж? Ми все одно пішли — від станції метро «Горьковська» до того ж Марсового поля. Було 20 тисяч осіб. Для Петербурга — це дуже багато. Довелося перекривати Троїцький міст. Це взагалі була найбільша акція за останні 15 років (після 2001 року мітингів такої масовості в Петербурзі не пам'ятаю). Тобто головне — активність людей і важлива, чітко сформульована мета акції.

— Але на 1 Травня я бачив, як ви з соратниками взагалі йдете Невським.

— 1 Травня — виняток, що став уже традиційним для Петербурга. Це — державне свято, і не можна відмовляти пройти Невським проспектом. Дозвіл дають абсолютно всім. Цього дня в загальній ході йдуть прямо протилежні сили. При цьому їхні колони надійно відокремлюються одна від одної поліцією, ЗМОПом.

— А наскільки сильний у вас Антимайдан, який у Москві навіть організаційно оформився під цим ім'ям.

— Ну, є у нас «федоровці»...

— Хто це?

— НВР, Національно-визвольний рух Росії Євгена Федорова. Він же з Петербурга, а зараз один з найдіозніших депутатів Державної Думи. Є, звичайно, рядженні козаки. Плюс ще якісь незрозумілі персонажі. Але вони так, як у Москві, чітко організаційно не оформлені й поки великого значення у нас не мають. А під час Маршу пам'яті Нємцова ці сили взагалі не вийшли. Тому що боязкуваті, м'яко кажучи. Усе, на що їх вистачає, це — провокації під час одиночних пікетів.

— Тобто виходить, що активність опозиції в Москві набагато більша, але в сенсі протестного руху і у вас, у Петербурзі, є свої плюси.

— Як не парадоксально, це так. Скажімо, в Москві опозиція не має жодного представництва в міських органах влади. І в Державній Думі, яка теж сидить там, нікого, крім Діми Гудкова, не залишилося. У Москві тільки в якихось районних органах влади є окремі опозиційні депутати — і все. А в нас у Петербурзьких Законодавчих Зборах таке представництво є. І це дуже важливо, це все ж засіб контролю за владою, тиску на неї. Також дуже допомагає під час організації масових акцій. Якщо когось хапають, оформляють адміністративне затримання, я і мої колеги можемо звернутися до будь-якої посадової особи. І нас не можна просто так послати, не відповісти. Вдається чогось досягти, когось звільнити.

— Які опозиційні партії представлені в Законодавчих Зборах?

— Без удаваної скромності скажу, що «Яблоко» відіграє ключову роль у групі опозиційних депутатів. Наша партія плюс ще декілька людей, які пішли зі «Справедливої Росії», з КПРФ, — разом це чоловік десять. З п'ятдесяти, що складають Законодавчі Збори. Є ще комуністи. Але їх як опозицію можна не рахувати.

— 20 відсотків опозиції — у другій столиці. Для сьогоднішньої Росії це дуже багато... Чи скоро чергові вибори до Законодавчих Зборів? І які у вас передчуття перед ними?

— Наступні вибори — у грудні 2016 року. І передчуття у мене перед ними погані. Думаю, міська влада зробить все, щоб «Яблока» в Законодавчих Зборах більше не було. Надто ми вже незручні для них. Від нас не можна відмахнутися. Нашу діяльність, наші законодавчі ініціативи не можна зовсім уже замовчати або оббрехати в ЗМІ. І багато жителів міста бачать у нас своїх захисників.

— Можна також згадати вашу боротьбу проти запланованого газпромівського хмарочоса — «кукурудзини», який спотворив би історичний вигляд міста.

— Так, що казати... Мені особисто це коштувало п'яти років життя. Але все ж вдалося домогтися свого. І багато в чому завдяки нашій активній діяльності цей проект скасували.

— Але тоді хочеться повернутися до першого запитання. Чому ж за таких безперечних досягнень активність, масовість протесту в Петербурзі менша, ніж у Москві?

— Це — наслідок низки факторів. Насамперед, кількох хвиль міграції. Дуже багато значущих і суспільно активних фігур перебралися до Москви. Це — різні люди і до них можна ставитися порізному, але дивіться: Кудрін — у Москві, Греф — у Москві, Чубайс — у Москві. Андрій Іларіонов... уже й подалі від Москви *(переважно живе і працює в США. — ред.)*. Остання з таких хвиль міграції пов'язана з «путінським закликом». На початку 2000-х пройшло масове рекрутування фахівців для роботи на всеросійському рівні. Це багато в чому знекровило наше місто, кадрово, інтелектуально. А далі Валентина Матвієнко, яка залишилася тут на господарстві, старанно викорчовувала суспільно-політичне життя. Але потім і вона поїхала... Однак немає лиха без добра. Напевно, і в зв'язку з цим тиск на нас був менший. Дивіться, у Мосміськдумі — дві фракції, а у нас п'ять! На МДД взагалі ніхто не звертає уваги, а ЗЗ Петербурга все-таки мають якийсь вплив. Хоча це теж склалося історично, ще з 90-х років. Ленрада, Законодавчі Збори і тоді були авторитетніші, ніж Мосміськдума, що міцно сиділа «під Лужковим». Та й Мосрада була менш яскравою, оскільки формувалася «за залишковим принципом» (найяскравіші постаті відразу йшли до загальноросійського парламенту). І, врешті-решт, у нас у 1996 році чинний мер не зміг виграти вибори, втратив владу (*Собчак тоді програв Яковлєву, після чого частина «команди Собчака», у тому числі й Путін, переїхала до Москви. — ред.*).

— А що ви можете сказати про нинішні погляди такого помітного і колись популярного петербуржця, як журналіст Олександр Невзоров?

— Надзвичайно цікавий приклад еволюції. Від імперця, антиліберала, який в усьому підтримує владу... І який заграє, за його ж власними словами, з фашизмом, «який експериментував з ним у м'яких формах».

Так-так. І ось від усього цього перейти зараз до опозиційних виступів, швидше ліберального спрямування, до такого принципового антиклерикалізму... Без симпатій ставлюся до цієї людини. Але з дуже багато чим, що він говорить і пише, готовий погодитися. Проте обговорювати мотиви такої еволюції не можу, не знаю.

— А яка ситуація в Петербурзі із засобами масової інформації?

— У нас багато цікавих ЗМІ. Пітерська редакція «Эха Москвы», радіо «Балтика», петербурзькі випуски «Новой газеты», «Ведомостей», газета «Деловой Петербург». Телеканал «100 ТВ»... Хоча ні, його вже забрала і зараз переформатує група Габрелянова (*відомий за газетами «Жизнь», «Известия», телеканалом LifeNews. — ред.*). Але і в тому, що є, — багато цікавого і важливого. Гідно підтримуються наші традиції інформаційного простору, добре організованого в місті ще з кінця 80-х — початку 90-х років. Раджу ознайомитися з цими виданнями в Інтернеті.

— І наостанок. Боюся, вам часто ставлять це запитання, але все ж. На який зі світів братів Стругацьких схожа сьогоднішня Росія?

— Справді, ставлять, хоча не часто. І я добре знаю відповідь — на «Залюднений острів». У 90-ті роки була схожою на «Хижі речі століття», потім — «Град приречений». А зараз — планета Саракш із «Залюдненого острова», з тією лише різницею, що вежі-випромінювачі в нас вмикаються не двічі на день, а працюють цілодобово...

Олег КУДРІН
(«Укрінформ»)
м. Санкт-Петербург

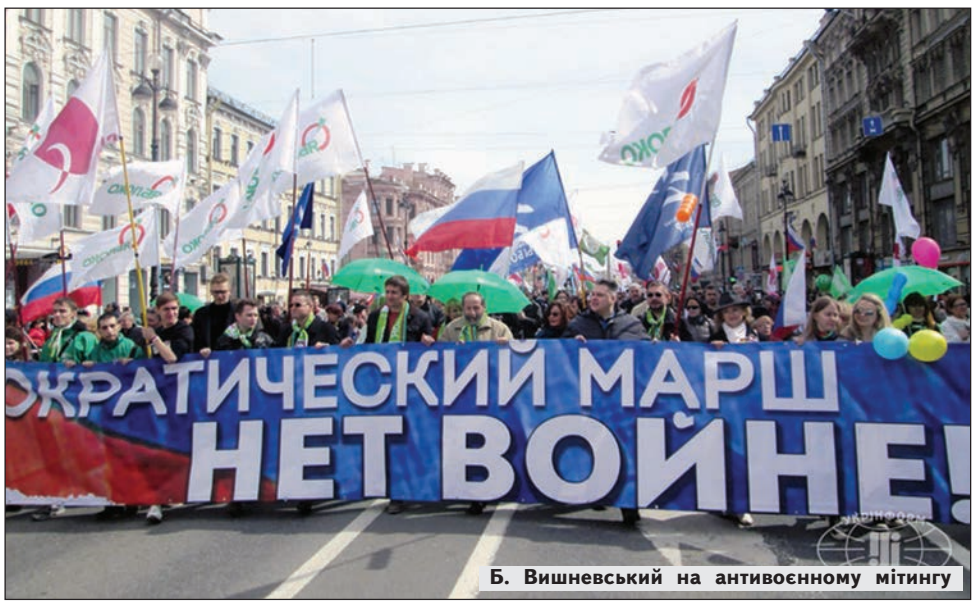

Б. Вишневський на антивоєнному мітингу

РОСІЙСЬКА ЖУРНАЛІСТКА ВІРА КІЧАНОВА:

ПУТІН — ЦЕ НЕ РОСІЯ

ЖУРНАЛІСТКА З РОСІЇ ВІРА КІЧАНОВА КІЛЬКА МІСЯЦІВ ТОМУ, НЕ ВИТРИМАВШИ ТИСКУ ТА ПЕРЕСЛІДУВАНЬ ВЛАДИ, ПОКИНУЛА МОСКВУ Й ПЕРЕЇХАЛА ДО КИЄВА. У РАМКАХ «ТИЖНЯ РЕФОРМ», ЩО ТРИВАВ У ТЕРНОПОЛІ, ВІРА ЗУСТРІЛАСЯ ІЗ СЛУХАЧАМИ ШКОЛИ МОЛОДИХ РЕФОРМАТОРІВ. ПРОПОНУЄМО ДЕЯКІ НОТАТКИ, ЗАПИСАНІ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ ВІРИ КІЧАНОВОЇ ІЗ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЮ ПУБЛІКОЮ ТА КОРЕСПОНДЕНТОМ «УКРІНФОРМУ».

У РОСІЇ ДУЖЕ МАЛО ПРОСТОРУ ДЛЯ ЖУРНАЛІСТИКИ

У січні нинішнього року на своїй сторінці у Facebook Віра написала: «З цього місяця я працюю у проекті Reed, який базується в Києві. Це — не про «ватників» і «хунту», це — про реформи, ринкову економіку, свободу слова і пріоритет людини над державою. Про універсальні цінності щодо конкретних країн, доля яких хвилює нас особливо, — насамперед, йдеться про Україну та Росію. Живу в Оболонському районі, в десяти хвилинах ходу до Дніпра. Не буду перераховувати, які зовнішні події підштовхнули мене до такого кроку, — самі знаєте, що відбувалось у Росії за останній рік. Я намагалася балотуватися в Мосміськдуму, але на мене і моїх волонтерів напали гопники і порвали підписи, а місцева поліція так і не знайшла їх (і навряд чи шукала). Роздавання газет у районі — це крапля в морі, коли зі всіх екранів дивиться Кисельов. Одного разу мені зателефонували і сказали: «Через вас я ніколи більше не піду на вибори, тому що нічого не змінилося!». Відтоді я думаю: а чи варто було давати людям надію, коли стало тільки гірше?..

Але коли щось не вийшло у мене, це не значить, що не вийде в інших. Якщо ви залишаєтесь (про те, що усім треба поголовно тікати, я, на відміну від інших, заявляти не буду), допомагайте чесним політикам, котрі залишилися.

А я — не політик, я — журналіст. Просто в Росії залишилось дуже мало простору для журналістики. І коли однодумці з Києва покликали мене займатися моєю улюбленою справою, просвітництвом у дусі ідей свободи, я поїхала. Це те, здається, що у мене виходило завжди. Те, чим я в основному, на мій погляд, успішно займалася на волонтерських началах — у Лібертаріанській партії, в оргкомітеті читань Адама Сміта, разом зі Students For Liberty. Я це все вважала б не від’їздом, а тривалим відрядженням, врешті-решт, Київ від Москви всього-навсього за півтори години польоту. Я буду й надалі брати участь у житті моєї партії і свого району (якщо тільки колеги-депутати не вирішать усунути мене за зв’язок з «київською хунтою»), — писала Віра Кічанова у своєму блозі.

Така передісторія її приїзду до України.

Випускниця МДУ, Віра була однією зі студенток, яку затримали через участь у громадських акціях працівники Федеральної служби охорони. Потім працювала кореспондентом радіостанції «Голос Америки», обиралася депутатом Мережевого парламенту «Новой газеты», муніципальним депутатом Південного Тушино у Москві, виступала на мітингу опозиції 10 березня 2012 року на Новому Арбаті.

А ще Віра — ведуча зустрічей лідерів «Народного альянсу» і членів Координаційної ради з виборцями. Написала книгу про панк-групу Pussy Riot — «Пусси Райот. Подлинная история». У липні 2013 року на запрошення Національного фонду демократії відвідала Вашингтон, де виступила на церемонії нагородження Democracy Award, а також разом з Андрієм Ілларіоновим провела презентацію «Лібертаріанської партії» і дискусію про економічну свободу у фонді Atlas Network.

Там же, у США, Віра отримала нагороду Democracy Award від американського Національного фонду демократії.

БОЖЕ, ЯКИМИ МИ БУЛИ НАЇВНИМИ...

Розповідаючи про спроби опозиційних сил змінити політичну ситуацію, лібералізувати російське суспільство, Віра Кічанова сказала таке:

«Знаєте, в нас у суспільстві закрепився штамп, що у всьому винні ліберали. Слово «ліберал» стало синонімом лайливого слова. А ми виступаємо з ідеями класичного лібералізму. Тобто йдеться про мінімальне втручання держави і в економіку, і в приватне життя людей, максимальну свободу, мінімум регуляцій, мінімум чиновників, мінімум податків. Перед нами постало питання: а чим займатися, що вибрати — просвітництво чи, так би мовити, «вуличні» акції», — розповіла Віра Кічанова.

За її словами, вона та її однодумці прекрасно розуміли, що ідеї, які вони висувають, у Росії не дуже добре сприймаються, як і не сприймалися в колишньому Радянському Союзі. Бо на це потрібен певний час, щоб люди зрозуміли переваги того устрою, який пропонує опозиція, — переваги свободи.

«Ми почали організовувати «круглі столи» з експертами з тих чи інших конкретних тем, проводили дебати з опонентами, зокрема з комуністами. Наймасштабніший наш проект — щорічні читання Адама Сміта, який був, як відомо, одним із засновників ліберальної теорії. Це — серія великих конференцій, яка щосені проводилася у Москві, у Вищій школі економіки. Обговорювали не щось абстрактне, а проблеми окремих регіонів і пропонували свої шляхи вирішення таких проблем. Почали випускати свою партійну газету».

За словами Віри, їм, наївним, на початку навіть здавалося, що влада може піти на деякі поступки: скажімо, провести чесні вибори. І з понад півтисячі Віриних однодумців деякі навіть подали документи на реєстрацію для участі у місцевих виборах. Віра виграла такі вибори у районі Південне Тушино в Москві. Також пройшли в місцеві органи влади деякі її соратники. Здавалося б, демократія — в дії. Свята простота...

ГНИЛЕ БОЛОТО «БОЛОТНОЇ СПРАВИ»

І ось 6 травня 2012 року Віра Кічанова, як і тисячі інших росіян, вийшла на так званий «Марш мільйонів». Вийшли на Болотну площу, аби висловитися напередодні інавгурації Володимира Путіна за демократичні перетворення в країні.

«Не сподівалися, що під час мирних мітингів буде затримано кілька сотень осіб і кілька десятків потім звинуватять у підготовці масових безпорядків на гроші, нібито отримані з-за кордону, — продовжує опозиційна журналістка. — Все це вилилось у так звану «Болотну справу» або справу «6 травня». І, що характерно, тоді затримали багато випадкових людей, які просто перший раз прийшли на мітинг. Так було зроблено для того, щоб кожен зрозумів — наступного разу на місці затриманих може бути будь-хто. Та ще й може отримати до шести років позбавлення волі. А потім було прийнято низку законів, які значно обмежили свободу людей».

Чи не найжорсткіший закон — про так звані «чорні списки» в Інтернеті, вважає Віра Кічанова. За цим законом, будь-який сайт, блог, групу у соціальній мережі можна внести у такий список, і всі провайдери на території Росії змушені будуть його блокувати. «І з огляду на те, що такі формулювання були дуже розпливчасті, до такого переліку одразу ж потрапили блоги опозиціонерів, активістів.

А далі були так звані «ввічливі люди» в Криму», — зітхає Віра.

ЦЕ — НЕ ВІЙНА РОСІЇ З УКРАЇНОЮ, А ВІЙНА МІЖ «СОВКОМ» І ВІЛЬНИМИ ЛЮДЬМИ

«Існує міф, що, мовляв, Путіна підтримують 84% населення. Нібито люди так масово підтримують Путіна, у тому числі його агресивні дії, і все, що робить уряд», — каже Віра Кічанова.

«Насправді, це — маніпулятивні дані. Бо у будь-якій авторитарній державі ніхто вам не скаже, що насправді думають люди про владу. Тому що люди всього-на-всього бояться, коли до них підходять на вулиці і запитують про такі речі. Ніхто не хоче неприємностей. Це так само, коли за рік до розпаду СРСР соціологічні опитування говорили, що 98% населення — за Радянський Союз. І що сталося насправді?».

Як свідчення того, що люди не згодні з політикою Путіна, Віра згадує Марш миру на підтримку України, що відбувся торік у Москві. Серед вимог московського маршу були такі: вивести з території України російські війська і припинити пропагандистську, матеріальну і військову підтримку сепаратистів. Люди вимагали розслідувати факти примусу російських військовослужбовців до участі в бойових діях на південному сході України, припинити брехню та пропагандистську істерику на федеральних телеканалах. А ще учасники маршу вимагали покласти край переслідуванню громадян, які публічно засуджують агресію в Україні та анексію Криму, зупинити зростання цін та зубожіння населення.

«До 50 тисяч осіб там було. І це, незважаючи на те, що таких людей, як Макаревич, Нємцов, називали націонал-зрадниками, п’ятою колоною, а сам марш — «маршем зрадників», — каже Віра. — І на підходах до початку маршу на активістів нападали різні там «казаки», «представники «народних дружин». Зрештою, за рік нічого не змінилося — вже під час маршу пам’яті Нємцова зупинили мене і моїх колег. І затримали за те, що ми мали українські стрічки.

Тому одна з головних моїх тез — «Путін і Росія — це не одне й те саме». Знайте, що у Росії є люди, які вас підтримують, підтримують свободу і європейський шлях розвитку. Просто їм не дають висловитись і опускають «залізну завісу». І така завіса вигідна, передусім, самому Путіну та його оточенню. Путіну не потрібен Донбас, його мета — знищити повстання вільних людей, які могли б надихнути росіян на свій Майдан. А війна, яка сьогодні триває, це — не війна Росії з Україною, а війна між «совком», Радянським Союзом, тоталітарною свідомістю і вільними людьми...».

ЗОМБУВАННЯ ВЕДЕТЬСЯ ВРАЖАЮЧИМИ ТЕМПАМИ

Віра Кічанова каже, що вона, як і багато інших у Росії людей, переконана, що «висока напруга в пропаганді підтримується задля того, щоб люди не сконцентровували свою увагу на тому, що робиться у самій Росії, які є тут проблеми. Пропаганда дає набір «смажених» фактів, нібито — «фактів», які дуже слабо узгоджуються одні з одними. Головне, щоб люди постійно були «накручені», щоб підтримувалася масова істерія. І цікаво, що ось мені десятки разів доводилося спілкуватися з певними категоріями людей, і такі люди не можуть пояснити, чому вони займають саме таку позицію, яку їм нав’язує пропаганда.

Але, що характерно, люди у містах, великих мегаполісах швидше помітили загальну кризу в Росії, ніж у маленьких містечках, тим більше, селах. Люди у містах багатші, вони частіше їздять за кордон, гостро відчули на собі падіння рубля, відчули це все на своєму гаманці. А до глибинки все це поки що не докотилося. Але коли туди дійде, то там будуть протести, соціальні протести. Адже так уже було, коли на початку 90-х закривалися заводи, підприємства. Коли людям немає що їсти, то вони вже не бояться втратити роботу і протестують», — продовжує російська журналістка.

Але, за її словами, зомбування населення відбувається вражаючими темпами.

«Якщо б приблизно півтора року тому зупинити людину у Москві, Петербурзі, зрештою, деінде і запитати чи сказати, що через рік Росія воюватиме з Україною, і ти все будеш підтримувати, то така людина покрутила би пальцем біля скроні. Це здавалось би безумством... А мені й зараз таким це все здається. І те, що так змінилися настрої у Росії, — результат пропаганди, яка не дає чіткої картини, закидуючи людину абсурдними фактами так, що у людини в принципі розмивається поняття правди і брехні. Така людина вже просто відмахується від усього, не намагаючись самостійно зробити висновки і скласти окремі факти в єдине ціле».

Віра Кічанова каже, що певний прошарок населення у Росії розуміє, що проти цього треба боротися. Торкаючись проблеми протидії кремлівській пропаганді, журналістка каже, що росіянам важливо усвідомити глибинну, базисну суть такої політики щодо своїх громадян.

«Зрештою, проти цього можна і треба боротися. Ми просто брали конкретні аргументи, факти, доказ і протиставляли все це домислам. От що ми зробили. Надрукували кілька тисяч листівок про події на Донбасі. Десять фактів про війну на Донбасі. Написали те, що для багатьох очевидне, що там воюють російські солдати. Адже були ж секретні похорони псковських десантників. Або ж говорили про те, які закони приймалися у Криму після того, як його анексувала Росія. Ми про це розповідали. І люди підходили й казали, що ви нам відкрили очі. А коли телеканал «Дождь» розповідав про це, то на них під Псковом напали. І тоді вже центральне телебачення не могло мовчати, і вони сказали, що деякі солдати, які воюють на Донбасі, роблять це просто добровільно, в час відпустки. Отакий нонсенс...».

У НАС ТАК НЕ ВИЙШЛО, ЯК У ВАС...

Порівнюючи громадянську і політичну свідомість українців та росіян, Віра Кічанова висловлює переконання, що українці в цьому плані стоять набагато вище.

«На жаль, у нас так, як у вас, у Києві, не вийшло. Ми поки що так не змогли. Тому після того, як наші протести придушують, нам залишилася, можливо, на перший погляд, «нудна», щоденна праця. Але знайте, що російська пропаганда — не настільки всесильна. І переконатися в цьому можна навіть на території Росії. Люди все частіше розуміють, що російська пропаганда не дає чіткої картини світових подій».

Віра Кічанова каже, що «у Росії займатися хоча б будь-якою політичною боротьбою — справа дуже і дуже важка та небезпечна.

Тому, коли я приїхала в Україну, то просто була вражена від того, скільки тут є можливостей реалізувати себе. Хотіла, щоб ви цінували ці можливості. Тому що вони мають властивість пропадати, зникати, коли не цінувати їх. Але при цьому владу треба контролювати, але не стояти біля Верховної Ради, Кабміну чи під будинками органів місцевої влади. Треба створювати горизонтальні, лінійні структури, працювати там, впливаючи на владу. Йдеться про громадські організації, спілки, скажімо, громадські рухи. І діалоги вести на рівні ідей. Бо слово «реформи» сьогодні звучить звідусіль, але не кожен чітко і зрозуміло скаже, що конкретно треба робити, куди рухатися. Але найголовніше — нікому не віддавати свободу, бо вона здобувається з великими жертвами і дуже важко. Я презентую перше вільне покоління на території колишньої тоталітарної держави і розумію, що від нас багато у чому залежить, чи повернемось у тоталітарне минуле, чи станемо вільними людьми».

І на завершення, ще один із записів у блозі Віри Кічанової, який подаю мовою оригіналу, аби передати душевний та емоційний стан російської журналістки, яка вирішила покинути Росію.

«Я оставляю в Москве очень много того, что мне дорого, в первую очередь, людей, и, конечно, я не рву связи. Берегите там себя, пожалуйста! В Киеве я надеюсь вспомнить, как это — работать и получать отдачу, объединять людей и наблюдать синергию, говорить со своими ровесниками о реформах и видеть у них заинтересованность. Здесь я надеюсь вылечиться от того, что называют «выученной беспомощностью», чтобы когда-нибудь это пригодилось мне в России. Можете пожелать мне удачи...».

Що ж, удачі тобі, колего, сили та мужності чесно робити свою справу.

Олег СНІТОВСЬКИЙ

Фото: facebook.com/vera.kichanova

ВОЛОДИМИР ПОЗНЕР: У РОСІЇ МАЙЖЕ НЕ ЗАЛИШИЛОСЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ЗМІ...

У Росії майже не залишилося незалежних ЗМІ, а «Эхо Москвы» — псевдонезалежне медіа. Про це відомий телеведучий Володимир Познер заявив під час конференції Ради з прав людини при президенті РФ та Громадської колегії зі скарг на пресу «Взаємодоповнення держрегулювання та саморегулювання у сфері масової інформації» Росії, повідомляє російське видання «РБК».

Говорячи про «Эхо Москвы», журналіст зазначив, що в ефірі радіостанції не дозволяли запрошувати загиблого Бориса Нємцова та інших, не згодних з політикою російської влади людей. «Ми всі розуміємо, що 65% радіо належить «Газпром-Медіа», і знаємо, кому належить цей холдинг. Тобто, якби держава не допускала того, що відбувається на «Эхо Москвы», цього би не було», — додав телеведучий. Про себе ж пан Познер каже так: «Я поки що працюю, хоча, можливо, після цього виступу не працюватиму».

Також він акцентував на суворій цензурі щодо відбору гостей на телеефіри. «Я знаю, що є люди, яких я не можу запросити в свою програму *(на «Первом канале» — ТК)*, хоча вони становлять безсумнівний інтерес. Я дуже хотів запросити Нємцова, багато разів просив...» — розповів журналіст.

Він нагадав, що відносини між державою та ЗМІ повинні регулюватися лише законом про ЗМІ і більше нічим, але в нинішній Росії ситуація інша.

«Я переконаний, що ЗМІ бувають або незалежні від держави і тоді це — четверта влада, або залежні від держави — тоді вони не тільки не є четвертою владою, а й перестають бути ЗМІ, перетворюючись на інструменти впливу, державної пропаганди. Достатньо подивитися новини на федеральних телеканалах, щоб переконатися, що вони всі однакові», — сказав ведучий. Як він акцентував, підконтрольні державі ЗМІ займаються сьогодні спільною справою — створенням «певної громадської думки, яку б хотіла бачити держава». «У СРСР їх називали «солдатами ідеологічного фронту», — додав Володимир Познер. *(«Телекритика»)*

Ніна МИКОЛАЙЧУК

ЄДНАЙМОСЬ, БРАТТЯ, У ЦАРСТВІ ДУХА!

«Кримська світлиця» вже публікувала вірші Ніни Федорівни Миколайчук — кілька років тому під рубрикою «Рима з Криму» з передмовою нашого Данила Андрійовича Кононенка була надрукована добірка «кримських» віршів поетеси і педагога з Рівненщини. «Цикл поезій «Кримські враження» — творчий підсумок мого перебування на Південному березі Криму, незабутньої зустрічі з морем. Живучи біля моря, — не співати не можна. От і віршувалось, мріялось, співалось, згадувалось...» — так сама Ніна Федорівна розповідала про народження кримських віршів. Можна було б їх повторити, пригадати ту ностальгійну пору, коли в Криму «віршувалось, мріялось і співалось», але, як і в річці, так і в морі, двічі в одну й ту ж воду не ступиш…

До того ж ми знайшли в наших редакційних архівах поезії Ніни Миколайчук, які збиралися надрукувати ще тоді, після «Кримських вражень», але не склалося. А вони, написані у різні роки, такі актуальні й сьогодні! Як і цей лист Олеся Гончара до учительки-поетеси:

* * *

Острожець,
учительці Н. Ф. Миколайчук

Шановна Ніно Федорівно!

Ваші поезії одержав, вони справляють гарне враження. Там, де є людяність, щирість почуттів, любов до України, там, на мій погляд, неодмінно озветься поезія. У Вас це є. Ваша «Полеміка» — гостра, небайдужа річ, хоча, гадаю, Ви зі своїм громадянським темпераментом могли б ще гостріше виступати проти потворних явищ, проти різної нечисті в сучасному житті, адже, скажімо, навіть літературу нині опоганюють знахабнілі циніки, сквернослови, не дістаючи гідної відсічі. Ви, певне, знаєте, що я вже виступав на ці теми в газетах і по радіо, — стан здоров’я, на жаль, не дозволяє виступати частіше, тож слід би молодшим колегам більше виявляти активності, сміливіше ставати на захист святинь, чистоти української мови, котру сьогодні так засмічують похабщиною, блатняцьким жаргоном деякі безсовісні автори.

Радує мене, що і в регіонах сьогодні підіймаються до праці здорові національні сили, ось, бачте, і славетне місто Дубно заквітло Вашим «Цвітом черешні»… Оскільки столичні видавництва зараз у тяжкій кризі, то, гадаю, роль місцевих видавництв дедалі зростатиме, звідусіль має дістати підтримку українське слово. Приємно було дізнатись, що в лавах творчих ентузіастів виступає Микола Пшеничний, щире від мене йому вітання.

На все добре!

Олесь Гончар
12.VII.1993

БЕЗПОСЕРЕДНІСТЬ

Душа пригорнеться до істини,
А думка риму встереже —
І слово подолає відстані,
І знову стане рубежем.

Давно, як кажуть, подорожні ми
На цьому світі суєти.
От тільки б душі не порожніми —
Для доброти, для доброти.

До Лесі йдем на зорі сяючі
Усі, хто серцем не глухий.
Хто не втомився ще, шукаючи
Малі Тарасові шляхи.

Якщо ж цей голос мій запізниться
На крила праведних пісень,
То стане оправданням грішниці
У праці вистраждання день.
Весна, 2001

ДО СТУСА

Була дорога до Рівного на перший форум інтелігенції області. В автобусі поміж сувенірами шофера — тризубом та жовто-блакитним прапорцем — портрет Василя Стуса на маленькому вимпелі. Він з нами їхав на цей форум, а я — думала...

Як ми мовчали й ляпали зі страху,
Долонями плекаючи брехню,
Загинув Стус і повернувся з праху,
Із блискавок, із грому, із вогню.

І пропікає душу України,
Щоб воскресити омертвілих нас...
Жива краса — не пір’я солов’їне,
Її не вбив і не розвіяв час.

А на лиці — печать від рукоятки,
І тільки очі — віра та журба.
Його дорога без вагання цятки,
А наша стежка — слава і ганьба.

Убили тіло, та не вбили мови.
Спинили серце! Кров — у джерелі!
Як нам болить його криваве слово!
Його могила — рана на землі.

Молюся Богу за поета Стуса
І за людину з іменем — Василь...
О Боже милий! Господи, Ісусе!
Спаси його, померлого — спаси!
Осінь, 1991

ОЧИМА СТУСА

Очима Стуса дивиться журба
За слово, що долало заборони.
Він ще тоді зживе в собі раба,
Порве кайдани кам’яних законів.

Його очима дивиться печаль
За свій народ, що був і не відбувся.
Він вибрав правду,
нам залишив жаль
І голос віщий: «Велетню,
розкуйся!».

Очима Стуса дивиться ганьба
За всі брехливі повісті й романи,
Та мрія світить жовто-голуба
Й тоді, коли його уже не стане.

То совість наша дивиться на нас
На тлі змагань перевертнів і кланів.
Його десницю виправдає час,
І не боявся накликати гнів
Комуністичної перестороги.

А як проніс він прапора тоді!
Несе ще й досі, й нести буде вічно...
Ця мить пливе, як по святій воді.
А де взялася та, катастрофічна???

Підстерегла, підготувала смерть,
Сама втекла за темряву й дрімоту...
Нема нічого. Все розбито вщент!
Обман панує і брехні гидота.

Тепер жалкують: патріотом був!
Такого більш нема і вже не буде.
Зберіг він мрію, він її здобув —
Не бережуть своїх героїв люди.

Вписали: Україна — Чорновіл,
І лозунгами вулиці вгиналися,
Стелилися квітами від міст і сіл...
Як не до речі все. Усе, що сталось.

А чом же ви не вибрали його?
Навіщо слюнтяїв понапихали?
Кого ж тепер поставите, кого?
Одні покрали, інші все проспали.

Він був твій син, талановитий син,
Служив тобі так щиро, до загину.
Гірка у нього доля, мов полин,
А в тебе ще гіркіша, Україно!
Весна, 1999

ШЕВЧЕНКО НАШ

Шевченка в нас нічим
не відібрати —
Ні підкупом, ні пострілом во лжі!
Вже пробували недруги пихаті
Прилаштувати вишкіли чужі.

А ми його не віддамо нікому
І на хвилину навіть чи на мить.
Ні доброму комусь,
тим більше — злому,
Бо він у долі кожного болить.

Бо він радіє, коли сходить сонце,
Як немовляток боцюни несуть.
І прадідівське глинянка-віконце
Нам розвидняє першослова суть.

Шевченка всім подарувала доля
За тисячі розстріляних сердець.
На «Заповіті» присягати волі
Пророчить нам
Духовний наш Отець.

«ДРУЗЯМ» З БУЗИНИ

А ви Шевченка не чіпайте,
До нього, знаєте, вам — зась!
Як напросилися, то й майте:
Нікчеми — ви, а він — Тарас.

Він — син народу. Й цього досить,
Щоб кожен з нас отак прозрів:
Ви — блазні, куплені за гроші
На ринку дешевизни слів.

Я не читала і не буду
Заздренне місиво гидот.
До урни викинуть вас люди,
Як недолугий анекдот!

ДУХОВНИЙ ГІМН

Єднаймось, браття, у царстві духа,
Де слова рідного вогонь.
І не подужати розрухам
Живий ланцюг живих долонь.
Ставаймо, браття, біля багаття, —
Борці за волю там стоять.
Своя земля в нас благодатна
І золотава синь своя.

Не сміймо, друзі, зректися мови.
Забути мамині пісні,
Козацький прапор малиновий
І сурми звуки голосні.

На тлі духовного розп’яття
Нові підводяться Творці.
Не даймо, люди, в нашій хаті
Чужій владичити руці.

Бо ще не вмерла, серце б’ється,
У пісні словом пломенить!
Ніщо не спинить того серця
Ні на хвилину, ні на мить.

Вогонь багаття горить — не тліє,
І силу духа не здолать!
Спасенні будем. Свята Маріє,
Пошли свою нам благодать!
Весна, 2003

УКРАЇНІ СЛОВО

Я не така, престольна Україна,
Не кожен край до мене дороста.
Спрацьована до сотого коліна,
Я богомільно-лагідно-проста.

— Не плачу я, не скиглю
і не клянчу,
Болить мені усе це і щемить.
Я вибухнула криком помаранчу
Й затамувала дихання на мить.

Удосвіта буджу вас:
«Ще не вмерла!..»
І кожен день завершую в труді,
Аби сягали правду, як Говерлу,
Новітні українці молоді.

Тарасова мене тримає Круча,
І зради не лякаюсь гострих лез.
— А я не знав, що ти
така живуча, —
Сказав диявол і з екрана щез.
Зима, 2005

ЩО З НАМИ?

Немає в нас, немає патріотів...

Хтось нас перекупив, переінакшив
Чи у горнилі десь перекував...
Неначе під ногами
ґрунт пом’якшав,
В ціні товар, дешевшають слова.

Якісь нездари, вишкварки, макуха,
Здрібнілі, потолочені серця...
Вже душі переорює розруха,
І привиди блукають в манівцях.

Немає в нас, немає патріотів —
Перекупки, зухвальці, лихварі...
Вже совість захворіла на сухоти,
Продажністю вже розум захворів.

ЗАКЛИНАННЯ

Прокиньтесь, люди!
Де вже ваша гідність?
Та ж вас, мабуть, наврочено таки.
А може, то триповерхова бідність
Втягнула вам пошерхлі язики?!

Своя сорочка ближчає до тіла,
А дрібносім’я вихолодить кров
І виплодить раба, а не Ахіллу.
І деградують покоління знов.

На Пересопницьке
поклали руку дужі,
Та дочитатись і не спромогли,
Щоб мічені з нічийної калюжі
Неславу нашу, кров чиюсь пили.

А ви мовчали. Дивом дивувались:
— Де наша правда?
Де святий закон?..
Шептали пересохлими устами
Молитви православної канон.

І на терпінні з вашої мовчанки
Не хлібосол — простак чи ерудит —
Плодились гроші,
як гриби-поганки,
Щоб торгувати волею в кредит.

Не прокидайтесь.
Й не стогніть з утоми,
По ринках вештаючись голяком.
І світові не признавайтесь, хто ми.
Доволі буде кави з коньяком.

Маріонетку дружно оспіваєм.
І яничари вигулькнуть чужі.
А мрію ми у пісню заховаєм,
І буде нам так легко на душі.

ТРОХИ ПРО СЕБЕ

Несу свою людську подобу слова,
А слово було перше. Слово — Бог.
І на папір кришталиками мови
Спадає тихо серця епілог.

Ну от і все. Полегшено зітхнула —
Закінчена розгониста строфа.
А ще ж болить теперішнє
й минуле,
А ще стоїть розрухлий саркофаг.

А ще душа не хоче порожніти,
І сіється на камені спориш,
І твердь асфальту
пробивають квіти,
Й не легшає нітрохи, як мовчиш.

Не легшає, не легшає ніколи,
А важчає, бо меншає рідні...
Веду, веду слова свої до школи,
І діти посміхаються мені.
Весна, 1994

МАГІЯ ШКІЛЬНОГО ДЗВОНИКА

Чи тільки в спогадах прекрасна?
Чи ти така насправді є?
Нам школа давня і сучасна,
Як пісня, душу дістає.

Вже щось магічне тут, їй-богу,
Чи чари хтось приготував?
Шкільного пам’ятку порога
На музику сердець поклав.

І простеляється у вічне
Років мелодія струнка,
Така хвилююча і звична
Шкільного магія дзвінка.

РОДОВІД

Моїм односельчанам — свідкам і жертвам колгоспного ладу

Минули вас жахи голодомору,
Катівень запродажних тарантас.
Колгоспні відміряли вам контори
Кому — по скільки хліба і ковбас.

Та не впрягли в ошукане загнуздя
Те осяйне покликання небес:
Здорового кому —
по скільки глузду,
Аби в безглузді зберегти себе.

І виживали генетичні рівні
У вузликах бабусиних святинь...
Не вистояли зрадницькі катівні
Під справедливим поглядом хатин.

А хто духовні вловить геноциди
У нинішніх старателях уже?
...Встає Душа —
остання з Атлантиди —
Себе в собі потужно береже.
Грудень, 2007

* * *

О земле, велетнів роди!
А ти лежиш, немов зомліла,
Роси бракує чи води,
Чи зрадами переболіла?

— Родила ж, кожного назву.
Не для війни й продажних кланів.
Одних косили, як траву,
А інших — під колеса клали.

Вже сивіє вдовина ніч,
І ранок облягли тумани.
Забули про Козацьку Січ
Мої крикливі отамани.

Для мене велет — тільки той,
Хто ще землі не відцурався.
Сівач у полі — мій герой.
Сівба з трибун — пусті слова всі.

Достойник честі — мій народ.
Не заростуть святі могили.
Від яснозорих чистих вод
Він зачерпне нової сили.

Не перевівся в ньому дух,
Той, що від тисяч літ родився,
Той, що не витлів і не вщух,
Що на Майдані розповився.

І шлях поводиря знайде,
І слово приголубить вроду,
І сонячно засяє день
Обранця Божого — народу.
Серпень, 2006

ПРИГОРНИСЬ

Пригорнись до мене, горопашне,
Злиднями гартоване село,
В праці подолаєм рукопашній
Кривду корумповану і зло.

Чуєш, як зітхають верхополі
Вітром наполохані гілки?
Тут сумують верби і тополі:
Де дівчата наші й парубки?

Пригорнись, село моє, до пісні,
Ввечері тихенько пригорнись.
Хай святі послухають і грішні,
Хто перед тобою провинивсь!

Тільки до майбутнього не треба —
Споминами краще пригорнись
До землі, до пам’яті, до неба,
До дітей, що виростуть колись.
Грудень, 2006

ЗУСТРІЧ ІЗ МОРЕМ

Не знала, не знала,
що море — високе,
Я думала: так собі — глибина.
А тут — водяного громадддя
неспокій,
А далі вже хмари. Ну от тобі й на!
Побачила: море буває ще й грізне,
Його покоряють відважні серця,
Пісні є про море, хороші та різні
(Співати про нього
ніколи не пізно),
І буде ще пісня. Та тільки не ця.
Гаспра, жовтень 2009

КУЛЬТУРА НАРОДІВ КРИМУ В ОБ'ЄКТИВІ ТУРИСТА

Немов в інший часовий вимір потрапляєш, ступаючи кам'янистими вуличками древнього Херсонеса. Віками наперекір морським розбійникам і вітрам стояли збережені до нинішніх днів на скелях Судака високі муровані стіни Генуезької фортеці. Скільки таких слідів минулого залишили нам древні народи півострова: скіфи, греки, слов'яни, монголо-татари...

А зайдеш у дім караїма, і миттєво просочуєшся його традиційним укладом зі смачними національними стравами і східними солодощами, переживаєш, слухаючи розповіді про грабіжницькі напади різних ворогуючих груп степовиків на їхнє родове гніздо — печерне місто Джуфт Кале. Багатовікова історія Кримського ханства, боротьба за сфери впливу на морі й суші російських військ із турецькими. Проходиш шляхами легенд, народжених на межі Чорного моря та Кримських гір, і стаєш частинкою півострова, який назавжди залишається з тобою, де б ти не жив.

У пізнанні культур та етнічних особливостей народів, кожен з яких унікальний за своєю індивідуальністю, складається цілісна картина нашого багатогранного світу. Є серед них і етнічні корені кожного з нас зі своєю історією, культурними традиціями. Пізнаєш їх, береш у них участь і починаєш відчувати себе особливим, не схожим на інших. Це прагнення людини в сучасному уніфікованому світі до самоідентифікації викликало сплеск інтересу до традиційної культури народів, їхніх мов, звичаїв, обрядів.

У Криму, який завдяки своїм географічним, екологічним та історичним умовам здавна був перехрестям шляхів із Сходу на Захід, зокрема шовкових, нині проживають представники понад 130 народів. Найчисленніші з них об'єдналися в національно-культурні товариства та автономії, яких налічується більше тридцяти. Вони дають можливість населенню в колі своєї етнічної групи повніше реалізовувати духовні запити та інтереси, пов'язані з традиціями предків, а приїжджим людям найкраще починати знайомство з багатонаціональним спектром півострова з Кримського етнографічного музею. Його сформовані в комплекси експонати — це справжня скарбниця ремесел різних народів і народностей півострова.

Народна майстриня Віра Глінка декілька років тому заснувала Центр-музей декоративно-прикладного мистецтва народів Криму. Експоновані в ньому вироби ілюструють традиції дев'яти промислів глиняної народної іграшки Росії: димківської, філімоновської, каргопольської, хлуднівської, плешковської, романівської, абашевської, жбанніковської, торжковської. Деяким із них — понад сто років.

По крупицях, маленькими кроками створювала на півострові школу української вишивки Віра Роїк. Отримавши травму правої руки в період Другої світової війни, вона не залишила улюбленого рукоділля нитками і лівою рукою створювала диво-узори, якими підкорила весь світ. За свою творчість і подвижницьку виставкову діяльність з популяризації українського декоративно-прикладного мистецтва єдина в цій галузі удостоєна звання Героя України. Віра Сергіївна мріяла про створення в Сімферополі музею української вишивки, і його було відкрито в пам'ять про неї на базі Кримського етнографічного музею. В ньому розміщено меморіальну кімнату майстрині, експозицію з історії української вишивки та колекцію пристосувань для домашнього виробництва тканин, ниток та інших матеріалів для вишивання.

Культуру третього за чисельністю народу півострова — кримських татар об'єднав під своїм дахом у Євпаторії культурно-етнографічний центр «Одун-базар капусу». Так називалися головні фортечні ворота середньовічного Кезлева або ворота дров'яного базару, побудовані в кінці XV століття. Зруйновані в 1959 році, вони були відновлені з історичною точністю в 2003 році й стали своєрідним символом старого міста.

У брамі фортеці розташовано унікальний музей. Його основою став макет середньовічного Кезлева (розміром 5х9 метрів), який відтворює його з точністю до кожного будинку. Серед експонатів — виготовлена зі шкіри карта Кримського ханства, етногенеалогічне дерево, старовинні предмети побуту та зразки національного одягу. Особливу атмосферу створює світло-музичне оформлення музею. Завершує екскурсію піскова анімація про історію Євпаторії.

На другому поверсі знаходиться кав'ярня у кримськотатарському стилі, навпроти воріт — етноресторан «Джеваль», де в літній період проводяться кулінарні тури. До складу центру входить також етноготель «Джеваль».

Ці та інші об'єкти є невід'ємною частиною багатьох туристських маршрутів по Криму, зокрема, «Росіяни в Криму», «Кримські татари: сторінки історії та культури», «Французький слід на кримській землі», «Болгари в Криму», «Мозаїка народів Криму», «Кримчаки: хто вони?» та інших.

— Ми презентуємо етнографічні маршрути по Криму поряд з іншими на туристських виставках, семінарах, науково-практичних конференціях, — розповідає заступник «міністра курортів і туризму Республіки Крим» Ольга Бурова.

Їхній перелік з кожним роком збільшується та урізноманітнюється. Наприклад, переможцем конкурсу на кращий туристський маршрут по Криму цього року в номінації «Кращий осінній маршрут» став етно-гастрономічний тур «Калейдоскоп народів і культур», розроблений сімферопольським «Кримтурбюро на Москільці».

Етнотурист — не лише глядач в усіх запропонованих йому маршрутах, а перш за все учасник і творець екскурсійних заходів. Палаци, храми різних конфесій, ремісничі майстерні широко відчиняють двері назустріч новим гостям. Проводяться фестивалі етнокультурної творчості, народні свята, виставки-продажі виробів майстрів промислів і ремесел. Великий вибір відпочивати по-новому.

І етнотуризм дає фантастичну можливість проникнути з сьогоднішнього дня вглиб віків. Це заглиблення — немов вуличний театр, в якому ти — глядач і актор одночасно. Примірюєш на себе древні костюми і канони, пробуєш на смак страви з печі чи казанка і починаєш краще розуміти й цінувати свої власні корені.

Валентина ВАСИЛЕНКО

А ЦЕ — «КУЛЬТУРА» «ВЛАДИ» КРИМУ...

ОКУПАНТИ «ВОЮЮТЬ» З УКРАЇНСЬКИМИ ПОШТОВИМИ СКРИНЬКАМИ

Нелегітимний «перший віцеспікер Криму» Костянтин Бахарєв поскаржився «міністру внутрішньої політики, інформації та зв'язку РК» Дмитру Полонському на те, що кримчани нібито надсилають йому фотографії з синьо-жовтими вивісками та поштовими скриньками «Укрпошти».

«Ми бачимо таку ж картину, коли відвідуємо міста і райони республіки. Буквально на днях бачив у Феодосії», — додав К. Бахарєв.

Профільний міністр нагадав, що з 1 січня 2015 року поштові послуги на півострові надає федеральне державне унітарне підприємство «Пошта Криму», повідомляють «Новости Крыма».

У свою чергу, «спікер» Криму Володимир Константинов рекомендував створити спеціальну комісію, яка займеться цим питанням. «Мені надсилають повідомлення з інформацією про українську символіку на дверях у керівників. Це все треба винести з нашого кримського дому. Необхідно об'єднати наші зусилля», — підсумував він.

НА ВИВІСЦІ ЦЕНТРАЛЬНОГО МУЗЕЮ ТАВРИДИ В КРИМУ ЗАФАРБУВАЛИ УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРБ

У Криму продовжують модифікувати вивіски різних установ, які були встановлені до анексії півострова. Як повідомляє кореспондент «Крим. Реалії», на вивісці Центрального музею Тавриди в Сімферополі український герб замазали білою фарбою.

Це — не перший випадок, коли українську символіку приховують, замість того, щоб повністю оновити вивіски на фасадах будівель. Як повідомляв сайт «Крим.Реалії», на півострові часті випадки, коли відповідальні особи просто розфарбовують зображений на вивісках український прапор у кольори російського.

Напередодні на вулиці Пушкіна в Сімферополі на вивісці будівлі КРУ «Стоматологічна поліклініка», в якій розташовані лікувальне й ортопедичне відділення, український прапор наполовину зафарбували фарбою. А в селі Ішунь Красноперекопського району Криму на вивісці сільської ради перефарбували український прапор у кольори прапора Російської Федерації.

«СТВОРЕННЯ ДРАКОНЯЧОЇ МОВИ БУЛО ОДНИМ ІЗ НАЙЦІКАВІШИХ ЗАВДАНЬ...»

Катерина Штанко

Коли Ви вводите в Google «Катерина Штанко», то найперше з'являються розкішні ілюстрації, сповнені ніжності, фольклорного мелосу та чуда. Вони завжди – трохи більше, ніж просто візуалізація написаного, це швидше окремі історії. Але коли ілюстратор наважується відкрити нам свій світ, саме відкрити (бо навіть в електронній адресі пані Катерини присутнє слово «мушля»), то перед нами постає прозаїк, що має ключі до дитячих та дорослих сердець.

«Дракони, вперед!» Каті Штанко – це справжня подія в сучасній дитячій українській літературі. І я не знаю, що має статися з нашим культурним медіапростором, щоб про це більше говорили. Лише премія Дитячої книги року ВВС 2014 року? Не думаю. Є письменники та книжки, які приходять у літературу не дуже гучно, зі щирими сумнівами, не прагнучи нас з вами, шановні читачі, «завойовувати». Але їхні герої залишаються в ній усерйоз і надовго.

— Пані Катерино, в телефонній розмові Ви сказали, що збиралися писати під псевдонімом Єва Мушля. Чому? І що змусило Вас змінити свою думку?

— Власне, тут не зашифровано якогось складного коду. Мене охрещено Єкатериною, по батькові я – Володимирівна, «а» – закінчення жіночого роду. Таким чином, «Єва» – ініціали. Щодо «Мушлі», то це — натяк на спосіб життя, адже я – жахливий інтроверт, і витягти мене з моєї мушлі-майстерні часом буває зовсім непросто. І ще: якщо наполегливо рухатись у глибину мушлі по спіралі, то неодмінно потрапиш у якусь паралельну реальність, чим я зазвичай і користуюся.

Однак, коли мій рукопис потрапив до А-БА-БИ-ГА-ЛА-МА-ГИ і з'ясувалося, що його видадуть, Іван Малкович запропонував лишити моє справжнє ім'я, адже тут виникає цікава гра між двома іпостасями однієї особистості – письменницею та художницею. Так відмінність виявилася невеличка: як художниця я – Катерина Штанко – людина поважного віку з досвідом, а як письменниця – Катя Штанко – початківець, підліток із авантюрними нахилами.

— Ви створили дуже оригінальний світ, на тлі світової чароманії він зовсім не губиться. По-перше, дія відбувається в Україні, де існують свої прадавні казкові сюжети, фольклорні герої та істоти. По-друге, це — абсолютно сучасна оповідь, сповнена екскурсами у найрізноманітніші сфери: від ботаніки до особливостей нашої географії, від історії до сучасних конфліктів. Як Вам це вдалося? Як це створювалось?

— Дуже люблю казки. Звісно, такі захоплення починаються з дитинства, і тоді я не сприймала ці чарівні історії як повчання, мені просто було комфортно всередині цього незвичайного світу, де було можливим чудо. Проте, коли я виросла і, звісно, вподобала фантастику та фентезі, от тоді я раптом помітила, що в такій літературі найцікавіша напруга виникає на межі реального й уявного. Саме тоді, коли відбувається доторк чуда і буденності, утворюється електричний імпульс, який дозволяє зробити позірне переконливим, а реальність осмислити з несподіваної точки зору.

Втім, такі думки виникають уже постфактум, а коли пишеш, утворюється досить дивний ефект, ніби історія рухається сама собою. Може, має рацію Стівен Кінг, який стверджує, що готові історії перебувають десь у інформаційному полі, і талант письменника — це лише здатність їх звідти витягти?

І ще ось дещо важливе для мене: поза всім цим чарівним антуражем та драконами, ця історія про те, як зі звичайної людини постає герой, бо я абсолютно впевнена в тому, що всередині кожної людини є прихований герой, але часто звичайне життя не пропонує тих викликів, які б дозволили йому розкритися.

— Чому місцем початку та розв'язки історії Ви обрали саме Крим?

— Крим – це моя Батьківщина. Я народилася й виросла в Сімферополі, в старому місті, за два квартали від древнього Неаполіса Скіфського. Мабуть, тому, що я звикла бачити на обрії абриси Чатирдагу, а може, тому, що всю юність писала етюди вузеньких вуличок, мазанок під татарською черепицею, скелястих заток, химерної гри неба та моря, «кримський архетип» міцно закарбувався в мені. І тепер, у яких би краях я не перебувала, стрілка мого внутрішнього компасу завжди вказує на Крим.

Чи треба пояснювати, як я почуваюся тепер, знаючи, що відбувається з моїм Кримом? У березні минулого року мені наснився кошмар, ніби я дивлюся на Чорне море з великої висоти і бачу всі найменші подробиці, як пливуть хмари, як котяться хвилі, але мого півострова немає. Зовсім. Азовське та Чорне море з'єдналися в одне спільне море, в порожній рівний водяний простір.

Я прокинулася серед ночі і довго не могла заспокоїтись.

Зараз Крим для мене є недосяжним, чимось на зразок толкінівського Середзем'я. Він втрачає справжність, перетворюється на легенду, і щоб утримати його в собі, я маю про нього писати. Зараз на моєму робочому столі кілька казкових історій, і в більшості з них присутній Крим.

— Розкажіть про древню драконячу мову, що нею написано думу «Міст із хвостів», Кодекс Драконів та багато текстів, про яких ми і гадки не маємо.

— О! Створення драконячої мови було одним із найцікавіших завдань. Спочатку я хотіла придумати щось зовсім несхоже на будь-яку людську мову, але виходила якась суцільна абракадабра. Згодом, після кількох невдалих спроб, я збагнула, що для того, щоб розмови драконів набули емоційності, треба зробити слова схожими на українські, але надати їм особливого драконячого колориту. Дракони за своєю природою страхітливі істоти, вони вивергають полум'я, вони оглушливо гарчать, і тому їхня мова зветься «гарррчальною» і звуки та літери в ній подвоюються, потроюються, а іноді навіть почетверяються.

Спочатку я не була певна за результат, але коли вперше почула, як Іван Малкович виконує старовинну думу «Міст із хвостів» страшним-престрашним «драконячим» голосом, то зрозуміла, що вийшло непогано.

— Як Ви даєте імена героям? Адже дракони Хай-Тобі-Грець, Золота Лихоманка, Гарбузовий Пих – це щось!

— За своєю природою я, звісно ж, — візуал, як усі художники. Отже, кожного зі своїх героїв уявляла досить конкретно до найменших подробиць, навіть під час написання малювала їхні портрети. Тому Хай-Тобі-Грець – вияв граничного здивування від розмірів гіганта, Золоту Лихоманку браконьєри зловили в Скелястих горах, звідки й така асоціація, але до того ж ще «Лихоманка» – це натяк на холеричну непосидющу вдачу героїні. А Гарбузяного Пиха я знайшла на базарі. Йшла собі, йшла, думала про драконів і раптом побачила на прилавку розрізаний гарбуз якогось несамовитого шалено-яскравого червоно-оранжевого кольору. Саме тоді я й вигадала таку породу неспалимих вогняних драконів, які мешкають на сонці. Сестри Скіпка і Скалка – дві пронизливо жовті дракониці, які жити не можуть одна без одної, проте постійно перебувають у стані війни та обмінюються дрібними уколами.

— А що для Вас стихія вогню?

— Серед чотирьох стихій (земля, вода, повітря, вогонь) саме вогонь найбільш таємничий та небезпечний для людини. Проте саме вогонь зробив людину людиною. До інших стихій легко торкнутися, але доторк до вогню означає смерть. І тим більш дивно, що саме споглядання палаючого полум'я примушує нас поринути в себе та спитати себе: «Хто я?». Вогонь – не телевізор, а от чому в полум'я можна дивитися нескінченно?

Уперше я впритул зіткнулася з цим незбагненним явищем ще підлітком у поході на Демерджі, в долині Духів. Увечері всі влаштовуються колом навкруг вогнища, спочатку співають, перемовляються, але потім чари вогню поступово роблять свою справу, розмови стихають й настає дивний стан, коли всі очі прикуті до танцю сяючих спалахів, коли чути лише потріскування деревини та гудіння полум'я.

Споглядання вогню – стихійна медитація. Можливо, колись вогонь не лише зігрів людину, не лише приготував для неї їжу, не лише захистив від хижаків, а й примусив замислитись над речами складнішими, ніж нагальні потреби. Мабуть, вогонь – батько людського інтелекту.

І ще, як не дивно, вищий творчий стан – натхнення – ми здебільшого уявляємо собі у вигляді вогню. Є навіть така біблійна легенда з книги Єноха, про архангела Уріїла, на долоні котрого незгасимо горить вогонь натхнення. Час від часу архангел відриває від полум'я пасмо, кидає якомусь художнику, і поки в нього над головою палає незримий небесний вогонь, триває творче натхнення.

Отже, куди нам без вогню, без цього невеличкого шматочка сонця на Землі.

— У книзі дісталось «елітності», марнославству та гламуру в суспільстві. Я так відчуваю, що влаштування пожежі в магазині ELITE – це для початку гарна алегорія Вашого ставлення до подібних речей. Чи могли б Ви це прокоментувати?

— Так, це — правда, щось дивне коїться з нами останнім часом. Коли я навчалася образотворчого мистецтва, наші суворі викладачі вчили нас безпомилково розрізняти стилі, намагалися виховати добрий смак і розуміння процесів, які відбуваються в сучасному мистецтві та культурі. Але тепер стало важко пливти в цьому морі, адже воно нагадує окрошку. Все змішалося не лише в домі Облонських, все змішалося в нашій культурі. Це вже навіть не еклектика, а якийсь незрозумілий коктейль.

Мабуть, я старішаю, тому що не можу зрозуміти, як войовнича вульгарність раптом стала суспільним трендом. Мене не лякають навіть дуже сміливі мистецькі експерименти, але викликає відторгнення апофеоз примітивної солодкавої надмірної штучної «вродливості».

Проте хтозна? Може, з цієї купи сміття згодом постане якийсь новий стиль?

— Ваша повість дуже кінематографічна. Ви вдавалися до якихось сюжетних схем, малювали карту героїв чи створювали досьє на кожного персонажа?

— То й не дивно, адже ми належимо до покоління глядачів. Сучасна культура візуальна. Ми всі виростали на екранізаціях, мабуть, тому кіно і література останнім часом з'єдналися в такого собі сіамського близнюка. Одна його голова – література, друга – кінематограф.

Звісно, я — не виняток і під час написання проглядала внутрішній фільм, та навіть не один, тому що, коли влазиш по черзі в шкіру кожного персонажа і дивишся на світ його очима, то сприйняття ситуації кардинально змінюється, а часом навіть оця внутрішня кінострічка трансформується в зовсім інший жанр. Наприклад, для головного лиходія Амура Галанта це була драма, а для малого Котьки – лише весела пригода.

Що стосується маршруту польоту драконячої зграї, то я пролетіла весь шлях супутниковою картою (хай живе Інтернет!). По дорозі зробила для себе кілька цікавих відкриттів, наприклад, знайшла Олешківські піски – карликову пустелю, колишній військовий полігон.

— Одна юна читачка після прочитання «Дракони, вперед!» дуже переймалася, чи буде продовження або наступні книжки. А я її втішила, що Ви вже пишете книжку про київську школу чарів. Отож, що саме мені їй передати?

— Звісно, я думаю над продовженням, але дія там має відбуватися на зворотному боці

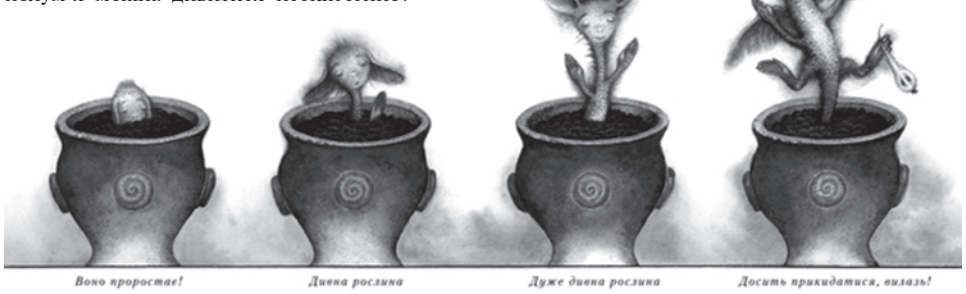

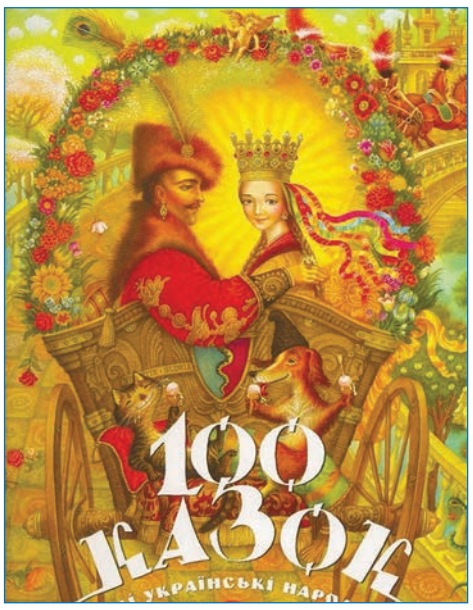

Місяця в дуже фантастичному драконячому світі, а це — досить складне завдання, адже все має бути переконливо.

Історія про чарівницьку школу вже написана, але виявилося, що вона потребує удосконалення, тому що я надто захопилася текстами чарівницьких підручників та змістом чарівницьких уроків. Це дуже гальмує головну сюжетну лінію, як повідомили мені експерти. Сподіваюся, що згодом зможу привести «школу» до пристойного стану. Проте в мене є кілька майже готових нових чарівних історій, і я сподіваюся їх скоро видати.

— Що Вас найбільше зворушило, примусило замислитись чи розвеселило у реакції на книжку читачів?

— Реакції читачів виявилися досить цікаві й часом несподівані. Одна дівчинка зі Львова, Яринка, попросила батьків придбати для неї кілька квіткових горщиків, посадила в них блакитно-сірі цибулинки гіацинтів і почала чекати, коли виростуть дракони. А згодом ще випросила в тата справжній телескоп, щоб роздивитися країну драконів на Місяці.

Кілька листів я отримала з Краматорська і дуже зраділа, що діти там читають українською. Всі ті листи були цікаві, але один хлопчик, Данило Колесников, зробив дуже важливий висновок, на котрий я сподівалася, але поки що до такої думки дійшов лише він. Данило написав: «А ще я зрозумів: якщо допомогти лютому ворогові в скрутну для нього хвилину, він може стати для тебе найщирішим другом» (ідеться про стосунки смертельних ворогів Хоми та Спайка). Ось такий висновок про шляхетне ставлення до запеклого супротивника здається мені дуже вагомим у наші смутні часи, коли взаємна ненависть знищує прості людські почуття.

— І наостанок: найдивніша річ, що сталася із чарівницею Катериною Штанко...

— Колись дуже давно, ще в дошкільному віці, на безглузде запитання дорослих: «А ким ти станеш, коли виростеш?», я завжди відповідала: «Феєю-чарівницею!», що незмінно викликало вибух реготу. Але я не могла зрозуміти, з чого вони сміються, адже феї в казках допомагали всіляким Попелюшкам та іншим знедоленим бідолахам здобути щастя.

Згодом я виросла і вважаю, що дотримала слова. Тепер я маю чарівну паличку-пензлик і за її допомогою злегка подарую Попелюшці бальну сукню, карету, коней і палац. Щоправда, це буде лише в двомірному світі, який зветься «Папір».

А от нещодавно я несподівано відкрила для себе нову можливість – дивовижну скриньку, повну чарівних слів, і можу начарувати нові казки, яких ніхто в світі ще ніколи не чув, – що ще може бути дивовижнішого?

Спілкувалась Юлія СТАХІВСЬКА

http://litakcent.com

До Дня захисту дітей Український культурний центр у Сімферополі проводив конкурс дитячого малюнка «Мрія маленького українця», головний приз якого — вишиванка. Через велику кількість бажаючих взяти участь конкурс було продовжено до 5 червня. Публікуємо деякі конкурсні роботи.

ДІТИ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ІЗ ЗОНИ АТО ПОЇХАЛИ ВІДПОЧИВАТИ ДО ХОРВАТІЇ

Безпрецедентну акцію в Україні організував колишній гравець київського «Арсеналу», а нині агент ФІФА Івіца Піріч. Завдяки його ініціативі та підтримці жителів Хорватії, які приєдналися до гуманітарної акції, організовано відпочинок для 300 дітей переселенців із зони АТО. Про це повідомляє MatchDay.

30 травня перша група дітей у складі 150 осіб на трьох автобусах вирушила до Спліту, де протягом двох тижнів діти зможуть оздоровитися біля берегів Адріатичного моря. Наступна група з 150 дітей свої канікули в Хорватії проведе у серпні. Відпочивати вони будуть у містах Макарска і Трогір.

«Все почалося з гуманітарної акції, організованої для українців, у нас в Хорватії, — розповів Івіца Піріч. — Я тоді пообіцяв, що за свої гроші організовую відпочинок біля моря в Хорватії для 50 дітей, проте потім цю ідею підхопив в Україні благодійний фонд «Допомога Дніпра». Першим мені зателефонував Геннадій Корбан, потім підключився Посол України в Хорватії Олександр Левченко і представники Адміністрації Президента України. І в результаті вийшло організувати відпочинок для 300 дітей. Перша група вже виїхала з Дніпропетровська».

«Упевнений, що українські діти проведуть незабутні канікули. Я їх зустрів у Києві на вокзалі, і ми разом на автобусах поїдемо через всю Західну Україну, побачимо Угорщину, і потім діти будуть відпочивати в Хорватії. Крім моря, вони побувають на екскурсіях, до них у гості приїдуть поспілкуватися зірки хорватського спорту. Це дуже важливе психологічне розвантаження для них. І це я знаю по собі, оскільки, коли мені було 13 років, у Хорватії теж почалася війна і нас групою дітей вивезли на відпочинок до Словенії. Я запам’ятав це на все життя. Упевнений, так буде і з українськими дітьми, яким потрібні позитивні емоції в такий непростий для України час. Я прожив в Україні більше п’яти років, для мене це — друга рідна країна після Хорватії. Упевнений, що українці подавлять цю агресію і країна буде європейською державою», — підсумував Івіца Піріч. *(УНІАН)*

ВІН ВИЙШОВ З ПЕКЛА ЖИВИМ

Учні червоноградської спеціалізованої школи № 8 нещодавно зустрічалися з Петром Федоровичем Міщуком — колишнім в’язнем німецьких таборів, куди він потрапив з рідного села на Волині ще 14-літнім хлопчиною. Освенцим, Бухенвальд, Дора, Заксенхаузен, Аушвіц, Біркенау… Ці слова згадуються для нього з болем.

— Одягаю табірну смугасту форму, яку дивом зберіг, з номерними знаками — 2944 (Бухенвальд), 105-105 (Дора-Ордруф), — говорить Петро Міщук. — Тепер вона видається маскарадом. А тоді... Ох, це був не маскарад...

Потрапив він у табір під час німецької облави на село Кисилівка у 1942 році, і щодня перебував за крок від смерті. У квітні 1945 року смерть мала настати неминуче. Фашисти вели ув’язнених пішим етапом до Балтійського моря, щоб посадити на баржі і потопити. Врятували союзницькі війська. Їхня авіація завдала влучних ударів про конвоїрах. Фріци драпали, куди тільки бачили. Про в’язнів і виконання наказу їх ліквідувати й думати забули. А далі поспішив на допомогу Червоний Хрест.

Про все це Петро Міщук детально розповідав школярам. Нам ставало моторошно, страшно.

Після війни він чотири роки прослужив в армії, працював у геолого-розвідувальній партії, шукав вугілля на теренах Волині і Львівщини. Коли ж знайшов — будував шахти у Червонограді, трудився на них 30 років. Робота гірника — вкрай важка і небезпечна. Це — ще одне пекло на глибині 600 метрів. Але після фашистських таборів воно видавалося для нього раєм.

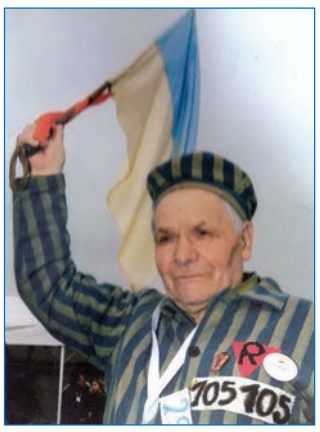

У свої 89 років Петро Міщук сповнений бадьорості. Він часто буває за кордоном, відвідує меморіальні комплекси (на місці колишніх концтаборів), дав десятки інтерв’ю для закордонних ЗМІ, підготував книжку спогадів «Юність за колючим дротом». На фотографіях його можна побачити з багатьма провідними політиками — Віктором Ющенком, Герхардом Шредером, Йошкою Фішером, представниками посольств. А ще він буває частим гостем у школярів. Розповідаючи юному поколінню про пережите, молить Бога, щоб ті страхіття ніколи не повторилися.

Маркіян ЛЕХМАН,
учень червоноградської СШ № 8, слухач Малої академії літератури і журналістики

КАЗКОВИЙ СВІТ У ДИТЯЧИХ ДОЛОНЯХ

До проекту «Письменники та бібліотекарі в обороні душі української дитини» долучається усе більше бібліотек. Відтепер до проекту долучилася бібліотека ім. В. Яна Дніпровського району Києва. Директор бібліотеки Галина Вітюк розповідає про роботу з читачами, ознайомлює з різноманітними заходами, що їх проводить бібліотека. Відомо, що за умов інформаційного суспільства бібліотека — то не просто храм тиші та спокою, де на поличках причаїлися книжки, чекаючи слушної миті.

Урок-казка «Пасхальна пригода Колобка» в колишній Українській гімназії м. Сімферополя *(Фото В. Качули)*

Як зацікавити читачів?

Нині час спонукає до інтерактивної форми роботи з читачами. Маємо залучити широку читацьку аудиторію — від найменших до найстарших. І зробити так, щоб всім було цікаво. «Дорогі діти, увійдіть до світу книг-кораблів Василя Яна, — так зазвичай запрошує юних читачів директор Галина Вітюк. — Відправтеся у плавання з мужніми і благородними героями морем часу. Це — не лише цікаве, а й повчальне плавання. Ви зрозумієте, що в історії ніщо не забувається — ні добро, ні зло. І ми повинні знати історію хоча б тому, що кожен з нас відповідає за майбутнє».

Юні читачі можуть ознайомитися не лише з творами письменника Василя Яна. Чимало школярів охоче відвідують гурток «Диво в долоньках». Діти вчаться робити вироби з бісеру, виготовляти об’ємні аплікації та картини. «Цікавим був майстер-клас з бісеру «Різдвяний ангелик», — розповідає пані Галина. — Навіть хлопчаки з головою поринули у творчий процес. Діти отримали емоційне задоволення від створення подарунка власними руками. Сподобався майстер-клас «Лялька-мотанка — оберіг родини і душі», багато пізнавального дізналися діти під час роботи творчої лабораторії «Паска червона». Дітлахи завжди чекають нової зустрічі з чимось цікавим та неочікуваним. Заняття у творчій лабораторії «Диво в долоньках» розвивають у дітей творчий підхід до кожної справи та прищеплюють нестандартний погляд на звичайні речі».

Казка — не розвага

«Чим більше людство досліджує світ, тим більше загадок постає перед ним. І однією такою загадкою є те, що малечу та дорослих хвилюють казки», — стверджує літературознавець Людмила Дунаєвська. Справді, одним із найбільш популярних жанрів серед дітей залишається казка. Кожен казковий твір викликає в дитини певні емоції: радість та сум, обурення та переживання. Чи можемо ми уявити дитинство без казки? Певно, що ні. Тож не дивно, що казка в початковій школі здатна виконати не лише виховні, а й розвивальні та навчальні завдання. Творчий вчитель знає: якщо дитина любить казки, вона любитиме читати і в старших класах. Вчителю важливо не пропустити мить, коли діти охоче пишуть казки, вміють перетворювати звичайні речі на казкові. І тому творчий вчитель неодмінно звертатиметься до творчої спадщини Василя Сухомлинського, який вважав, що створення казок — не розвага, а засіб розумового й естетичного розвитку дітей. Помічено: діти, які складають казки, набагато випереджають своїх однолітків, маючи творче мислення, розвинуті пам’ять та увагу.

«В дитинстві ми — володарі чарівних, різнокольорових, як веселка, фломастерів, а після школи та ВНЗ у доросле життя приходимо з одноколірною стандартною ручкою у кишені», — пише авторка посібника «Розвиток творчості молодших школярів», доцент кафедри педагогіки і методики початкового навчання Чернігівського педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка Марина Коновальчук. Чому так стається? Чому творчі та обдаровані діти так і не виростають у письменників, поетів, драматургів? На якому етапі їхнього життя їм «підрізають крила»? На думку дослідниці Марини Коновальчук, саме школа нерідко гальмує процес становлення творчої особистості. Як негатив, великий обсяг непотрібної інформації, шаблонність у виконанні завдань. Дослідниця слушно зауважує, що це призводить до того, що дитина «занурюється у дрімотний стан, відтак, знижуються активні процеси мислення, зокрема, творчі». Зрозуміло, що будь-яка «спонтанність» жорстко критикується, від дитини вимагають патологічної слухняності та відповідності шаблонам «гарного учня». Марина Коновальчук замислюється над таємницями творчості людини, досліджує роботи вчених і доходить висновку, що творчість — це завжди ризик. Так, ризик, адже митці є творцями за своєю суттю, тому не бояться бути не схожими на інших, середньостатистичних людей.

«Серед усіх видів художньої творчості особливе місце посідає літературна, що пояснюється унікальною роллю мовлення у життєдіяльності окремої людини і людства в цілому, — стверджує Марина Коновальчук. — Літературна творчість дітей — складання казок, оповідань, віршів, сценарії, діалогів тощо — визначається науковцями як самостійний, специфічний та унікальний вид художньої творчості, що втілюється у процесі мовлення. Він характеризується проявом бажання і здібностей, за висловом В. Сухомлинського, «сказати своє слово», висловити своє світобачення через художній текст. Відчуваючи брак сучасних фахових досліджень, вчителі-практики все частіше звертаються до вічної класики. На щастя, «пророків у своїй Вітчизні» не бракує. Видатний педагог Василь Сухомлинський залишив українській педагогіці спадщину, яку потрібно лишень розвивати та осучаснювати. Справді, оригінальна система розвитку літературно-художніх здібностей молодших школярів, створена Василем Сухомлинським, не втратила своєї актуальності і в наші дні. Невтомний педагог спонукав дітей до творчого розвитку, влаштовуючи екскурсії на природу, проводив уроки під відкритим небом, — все це спонукало дітей висловлювати свої почуття, розповідати про прекрасне. Василь Сухомлинський, як тонкий психолог і методист, відчував, як маленьким дітям, враженим красою навколишньої природи, бракує слів, аби висловити свої почуття. Педагогічна «родзинка» Сухомлинського полягає у тому, щоб, використовуючи інтерес дітей, дати поштовх до розвитку їхньої мовленнєвої творчості.

Зрештою, як стверджують творчі педагоги, дітям нецікаво бути звичайними слухачами. Їм цікаво бути співучасниками літературного дійства. Хіба не про це писав італійський письменник і педагог Джанні Родарі у книжці «Граматика фантазії»? Головна ідея методики італійського педагога полягає у тому, що всім дітям подобається творити, кожен має здібність до творчості, але для цього необхідно пробудити фантазію. Саме для цього Дж. Родарі застосовує прийоми активізації уяви, які допомагають зробити навчання цікавим, наповнюють урок живою роботою дитячої думки, розкривають нові смислові можливості слів, стимулюють мовленнєву свободу дитини. Застосувати ідеї Василя Сухомлинського та Дж. Родарі на практиці означає дати можливість дітям творити разом з письменником і навіть давати йому слушні поради.

Василь Сухомлинський порівнював дитину з квіткою, краса якої залежить від догляду за рослиною. Тож не дивно, що піклуватися про красу квітки необхідно задовго до початку її цвітіння. Прикро, що зустрічаються батьки, які перекладають обов’язки, коли йдеться про догляд за дітьми, на когось іншого. На жаль, прогалини у літературному вихованні доволі швидко даються взнаки. Таким дітям нецікаво у школі та в позаурочний час. Їм нецікаво ані читати, ані фантазувати. Видатний педагог Григорій Ващенко писав про те, що дітям треба частіше бачити небо, дерева, квіти, різних тварин. Все це залишається в дитячій душі, осяяне почуттям радості, і покладене в основу любові до рідної природи. Коли душа повниться любов’ю, виникає бажання висловити свої почуття. Знайти такі слова, щоб торкалися найпотаємніших струн людської душі. І тоді прокидається бажання творити, і це стає потребою життя...

До речі, чи можна подарувати... веселку? Як би відповіли на це запитання дорослі люди? Напевно, почали б шукати наукові пояснення? А от наші маленькі читачі знають: немає нічого неможливого! Якщо любиш читати, а ще — фантазувати, світ стає яскравим та різнобарвним!

Наталія ОСИПЧУК,
письменниця, член НСПУ

КРИМ В АКВАРЕЛЯХ НІМЕЦЬКОГО ХУДОЖНИКА ЗИГМУНДА ШТРЕКЕРА

Два роки подорожувала містами Німеччини пересувна виставка художника Зигмунда Штрекера з нагоди його столітнього ювілею, а недавно, подолавши більше чотирьох тисяч кілометрів через Австрію, Угорщину, Румунію, Молдову та Україну, прибула в Крим, туди, де і були створені картини.

— Найважче нам було розмовляти з російськими митниками в Армянську, оскільки на живописні твори потрібні спеціальні супровідні документи, — розповідає Магдалена Мельтер, координатор «Кола друзів Хайдельберг — Сімферополь» з міста Хайдельберг (Німеччина). — Нас пропустили під нашу відповідальність.

Дорожні труднощі залишилися позаду, і виставка відкрилася в Кримському етнографічному музеї. В експозиції — двадцять портретів і замальовок людей та сорок пейзажів, створених аквареллю. Поряд з оригіналами невеликого розміру розміщені репродукції на полотні у форматі 120х100 см. Це — всі, намальовані художником у Криму в 1941–1943 роках, картини.

Коли почалася Друга світова війна, Зигмунду Штрекеру було 26 років. Він був одружений, мав дитину. Прямо з Академії мистецтв у Дюссельдорфі його призвали солдатом на військову службу. Як талановитого художника направили картографом у штаб Вермахту на Східному фронті, в Крим.

У свій вільний час Зигмунд малював олівцем та аквареллю пейзажі, портрети. Фарби та пензлі завжди були поряд з ним в особливій скриньці. Він познайомився з місцевими жителями і малював їхні портрети, а з художниками робив з натури начерки пейзажів. Особливо близьким другом став йому художник із Сімферополя Устаєв, з яким він разом ходив на етюди в гори.

— Не Вермахт і бойові дії зображуються на картинах, привезених батьком з війни додому, а природа і люди, на яких звалилася війна, — говорить син Бернхард Штрекер.

Простори ландшафтів і чарівність кримської рив'єри, життя людей цього регіону, відображене з їхньою безпосередністю і близькістю до реальності, є одночасно і документами, і творами мистецтва. Вони представляють глядачам молодого Зигмунда Штрекера як художника стриманих, спокійних тонів і лірика, який написав у 1942 році такі рядки про кримський вечір: «У чорноті змішалися дерево і дім, в сірій зелені видніються, немов сон. Строката зграйка дівчат за околицею. Великі корови тягнуться повільно по далекій широкій дорозі. Темні очі мерехтять, як ніч. Жіночі хустки світяться яскраво, і мати колихає дитя».

Згодом, повернувшись з війни додому, Зигмунд Штрекер (1914–1969 рр.) став відомим у Німеччині та Європі художником, був

створений музей його імені. При його співпраці з «Хайдельберг–центром» Сімферополя, Регіональною німецькою національно–культурною автономією Республіки Крим через 70 років після війни малюнки та акварелі німецького художника знову опинилися в Криму.

Вони як предмети народної дипломатії показують, як ми дихаємо, відчуваємо, відкривають світ і серця назустріч дружбі, незважаючи на кордони. Про це говорили у своїх виступах на відкритті виставки заступник голови Сімферопольської міської ради Олександр Мальцев, депутат «Державної ради Республіки Крим», голова Регіональної німецької національно–культурної автономії РК Юрій Гемпель, директор Кримського етнографічного музею Юрій Лаптєв та інші.

Прибулі з Німеччини син, дочка і внучка художника, а також молодий живописець Йорк Шпекик, який співпрацює з Музеєм імені Зигмунда Штрекера, розповіли про бажання сім'ї художника знайти в Криму нащадків Устаєва, показали всім присутнім його портрет пензля З. Штрекера. Гості запропонували провести в Німеччині на базі свого музею стажування групи молодих кримських художників, а самі планують побувати у Феодосії в Музеї всесвітньо відомого художника Івана Айвазовського.

Виставка триватиме до 6 червня. Її завершення — фінісаж — урочисто пройде в садовому дворику «Хайдельберг–центру» в Сімферополі. Картини Зигмунда Штрекера стали ще одним культурним мостом багаторічних партнерських зв'язків між громадськими організаціями Сімферополя та Хайдельберга.

Валентина ВАСИЛЕНКО

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ОГОЛОСИЛО КОНКУРС
«УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТИЧНИЙ ПЛАКАТ – 2015»

Прийом робіт як від професійних художників, так і від аматорів та студентів триватиме до 10 вересня 2015 року. Виставка конкурсних робіт буде проводитись з 16 до 25 вересня 2015 року. Підбиття підсумків конкурсу – до 25 вересня 2015 року.

Конкурс плаката проводиться для піднесення патріотизму, привернення уваги громадськості до історії України, подвигу українського воїна-захисника; виховання у молодого покоління незламного духу свободи, честі і гідності, а також для підтримки військовослужбовців, які забезпечують захист та відновлення територіальної цілісності України і волонтерського руху.

Для конкурсантів запропоновано такі теми конкурсного завдання:

військово-патріотичне виховання дітей та молоді; формування української національної свідомості та ідентичності; українські народні традиції та підтримка національного культурного продукту; підтримка бойового духу українських воїнів; популяризація європейських демократичних цінностей та підтримка євроінтеграційних процесів в Україні; популяризація державної та національної символіки України; плакат до відзначення 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського.

До складу журі конкурсу запрошені провідні діячі мистецтва та громадські діячі. Співголовами журі є заступник міністра культури Ростислав Карандєєв та народний художник України Віталій Шостя.

Творчі роботи, які переможуть у конкурсі, будуть надруковані масовим тиражем та використовуватимуться як інформаційна продукція у навчальних закладах, державних та громадських установах, у місцях перебування значної кількості громадян, у військових частинах, містах дислокації військових підрозділів у зоні АТО тощо. Також за підсумками конкурсу буде видано буклет кращих робіт.

Інформація щодо підсумків проведення конкурсу та його переможців буде розміщена на офіційному веб-сайті Мінкультури України та у ЗМІ.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджено приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятниці виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «КС»

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно–художню газету **«Кримська світлиця»** та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно–журнальне видавництво» (газету **«Культура і життя»**, журнали **«Українська культура»**, **«Український театр»**, **«Театрально–концертний Київ»**, **«Музика»**, **«Пам'ятки України: історія та культура»**) можна в будь–якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт **www.presa.ua** на сторінці **«Передплата On–Line»**. Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – **http://presspoint.ua/**. Така послуга доступна в будь–якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498–23–64; e–mail: nvu.kultura@gmail.com**

4 820157 940020 23